

KARYS

197
KOVIS

KARYS

1977

Nr. 3 (1530)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redakatoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOŲ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

Vilniaus Universiteto Počobuto kiemas	viršelis
P. Būtėnas — Vilnius mūsų net ir etninis centras	81
Dr. P. Rėklaitis — Keletas publikacijų karo istorijai Lietuvoje	86
A. Bernotas — Kaip aš pasidariau "Karinio poeto"	88
O. Urbonas — Latviai ir bolševizmas	93
Dail. Vl. Žiliaus atsakymai	95
J. Gediminėnas — Kvailas, kvailas pasaulis	97
TREMTIES TRIMITAS	
J. Švoba — "Lithuania: The Outpost of Freedom" pasitinkant	101
LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE	111
KARINĖS ŽINIOS	112
MŪŠŲ SPAUDOJE PASIŽVALGIUS	113
KRONIKA	114

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. SALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Cicero Delicatessen, Baly's
Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
LAKELAND, FL — J. Kantanavičius
OMAHA, NB — I. Naikelis
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V. A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas
MONTREAL, QUE. — Parish Library

ANGLIJOJE

"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Sur-
rey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair
Athol, 5084, SA.
S. Pačėsa, 82 John St., Lidcombe, 2141,
NSW.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1530)

KOVAS — MARCH

1977

VILNIUS MŪSŲ NET IR ETNINIS CENTRAS

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia Vasario KARYJE)

SUUM QUIQUE

Lotynai sakydavo ir dabar dar tebesakoma suum quique tribuere — atiduoti kiekvienam, kas jo. Tad ir Lietuvos reikalams dar kartą tą patį pabrėžiu.

Taigi, apie Lietuvos valstybės respublikos *valstybinių sienų* žemėlapij čia nekalbu nerašau, nes valstybines sienas teturi teisę nustatyti ir tvirtinti pati lietuvių tauta, taigi jos išsirinktasis seimas-parlamentas normaliais keliais, o kaip dabar, jei prireiktų, tik Vlikas su Lietuvos valstybės respublikos atstovais diplomatais. Daugiau niekas šiam reikalui nėra ir negali būti kieno įgaliotas, ar perįgaliotas, — net ir Lietuvos Tyrimo Institutas, visi institutai, PL Bendruomenės vadovybės, ar (kaip dabar kad kartais ima ir staiga meteoriškai atsiranda) kokie adhokai.

Tuo tarpu Lietuvos etninį plotą visui visą, — prašom tyrinėti ir nustatinėti, nes tai būtina tai jau gražus metas, net saulė jau po pusdienių, ir, svarbiausia, tai *neuždrausta*, net *pageidaujama* tyrinėti: duomenimis tyrinėti, išmaningai, be patosiškosios bendrorašos-aplamorašos ir būtinai nenuilti, kaip dabar jų išsipyškinusių nutilta ir tebetylima jau lig dvejų metų. Betgi prieš tai reikia gerai pažinti ir tą, ką kiti tyrinėtojai pozityviai jau yra darę ir atlikę, kad, pabaigus darbą, nei enciklopedijose, nei kur daugiau nebeapsikartotų tiek svarbaus klausimo nemoksliški apibūdinimai ir mūsų mokslo įmonių net išjuokimai be kokio pagrindo, nes, mat, palaidaapivarės tribūnos ysiškai nereikalingos rimtiems dalykams.

Lig šiol čia minėjau Vilniaus kraštą bei Vilniaus sostinę ir pakalbėjau apie nuo Vilniaus krašto ryčiau ir piečiau kitų aptartas dvi etnines linijas, visdėlto Lietuvos valstybei republi-

kai vistiek apginančias Vilniaus kraštą ir Vilnių. Kad skaitytojui būtų patogiau ir lengviau orientuotis, įsisavinant pvz. ir Vilniaus krašto lietuvių žemę, įsidėmint, jog visi slavai tėra tik ateiviai į baltų teritoriją ir į lietuvių bei latgalių-latvių žemę, tai toliau čia net ilgakai pakalbėsiu ir dar apie ne šiokią ar tokią liniją, bet stačiai apie didžiausią geopolitinį-istorinį-etnografinį įvyki ir ten įvairius tautinius atvejus, kurie visi parodys, kas kada baltų teritorijos rytinėje, pietrytinėje bei pietinėje erdvėje atsitiko, Lietuvoje Vilniaus kraštui ir pačiam Vilniui pirmoje įvykių stadijoje buvus ir pasilikus nuošalyje nuo anų pirmųjų įvykių.

SLAVŲ PROTĖVYNĖ IR TĖVYNĖ

Pagal tai matysime ir baltų teritoriją, kaip ir Lietuvą bei lietuvių tautos plotą, kartu ir rytinių galindų bei latgalių-latvių sritis. Vadovaujamas M. Vasmerio "Die Ostgrenze der baltischen Stämme", — Schriften zur slavischen Altertumskunde und Namenkunde. I Band. Berlin, 1971. 215-249 p., o kiti puslapiai bus atitinkamos vietose vėliau pažymimi. Straipsnis yra istorinis ir kalbotyris, o tai galėtų įsidėmėti bei atsiminti visi mūsų šaliai praeities tyrinėtojai ir patirti, kaip kalbininkas M. Vasmeris mokamai ir reikiamai įkinko į objekto įrodomąjį darbą istorijos, etnologijos su etnografija ir kalbotyros disciplinas. Jo vaizduojamos yra baltų ir lietuvių ploto *ypač rytinės ribos* toliau rytuose, o dėl kitų pasaulio šalių baltiškųjų ribų žr. "Vilniaus kraštas Augštaitijoje" akyrių.

Pagal M. Vasmerio I 1971 m. 85-86 p., slavų *protėvynė* ir (vėliau) jau diferencijuotų rytinių slavų *tėvynė*ėjusi nuo Rytinės Galicijos vis rytyn ir žiemrytyn per Valuinę-Volyniją, Po-

LIETUVIŲ
NACIONALINĖ
MOKSLŲ TARYBA
BENDROJI KADRA

doliją, Kievą-Kijevą — taigi tikriau Kijavą, Černigavą, Mogiljavą, Poltavą, Kurską, Orelą ligi Dono augštupio.

O *Dono* (2100 km. ilgio), *Don-eco* (1020 km), *Dniepro* (2146 km), *D(?)n-iepro* ir *Dniestro* (1200 km), *D(?)n-iestro* upėvardžių šaknis *Don-~Dun-* savo pirmykščiu kilimu pirmučiausia rýši su ide. iranėnais, bet ir su ide, trakais bei dakais, — taigi, su slavais, baltais, suomiais-ugrais ir germanais ši upėvardinė šaknis nerýši.

Skaitytojas lietuvis, ar ir latgalis-latvis dėl šių *Don-~Dun-* šaknų ryškių-žymių upėvardžių galėtų tuoj prisiminti įvairius savosios žemės vandenvardžius *Dunojėlius* ir net ypač *Dunojaus* upę, o prisiminęs pradėti ir kokias hipotezes kurti, kaip jau ir buvo tiek ir tiek kurta ir net dainuota. Taip, *Dun-ajecų esama net ir Karpatuose ir kur kitur* (žr. M. Vasmerio II, 964-965 p.), o *Dunojėliu* randama ir baltų Pabaltijy, net ir Mažojoje Lietuvoje. Dabar jau kiekvienam tai aišku. Bet šiokių vandenvardžių tyrinėjimas tebėra dar gana painus ir komplikuo-tas, ir reiktų ilgoko aprašo. Todėl geriausia apie tai čia nė nepradėti rašyti, teatreipiant skaitytojų dėmesį, kad ir tyrinėjant neišsimoka pasinešti į legendiškumą, kaip ligi šiol būta daryta. Mat, ir šiam *dunojėliniam* klausimui teigiamai išspręsti tegalimas ir tepravartus tik istorinis-etnografinis metodas. Gi su čia visais minėtaisais vandenvardžiais nepasiseks nustatyti nei baltų teritorijos tikrų ribų, nei rytiečių baltų žemės irgi tikrų ribų, o šiems reikalams kaip tik yra geresnių, suprantamesnių ir vaizdingesnių aistinių-baltinių liudininkų iš viso aisčių-baltų vietovardyno. Anie šaknies *Don-~Dun-* ir mūsiškųjų *Dunojėliu* vandenvardžiai, atrodo, tegalėtų būti baltų genties - kilties - giminės - padermės tautų seniausiais laikais keliavimo liudininkais, tikriau sakant — kryptiniais liudininkais-žymėto-jais.

Atkreiptinas dėmesys į *D(?)n-iepr-o* upės vadinimus sen. Lietuvos valstybės laikais. Magni Ducatus Lithuaniae Tabula, Divisa tam in Palutinus, quam in subjacentes Castelanas Per F. de Witt. Amstelodami Cum Privilegio Potentiss. D.D. Ordinum Holl Westfrisiaegs žemėlapyje Dniepras yra įrašytas: vidurupyje — Borustenes fl. nunc Niepr fl., o augštupyje nuo baltiškosios Berezinos žiočių — Boristenes nunc Niemen dictus fluvijus. Žinoma, Dniepro baltų teritorijoje augštupio žemėlapis vadinimas *Nemunu* XV-XVIII palatinatiniais amžiais, pradedant 1413 horodliniais metais, (galima sakyti, veik nuo 1410.VII.15 Žalgirio-I'annenbergo mūšio

metų) bus ano laikotarpio lietuvių tautos geopolitinio tautinio sumetimo ir atgimimo, ypač kad *Nemunų* vandenvardžiai lietuviams plačiai buvo pažįstami ir Lithuanijoje Proprijoje, ir tų *Nemunų* esama Dniepro augštupio abiejose pusėse; toki atveją rasime toliau ir "Rytinė Galinda" skyriuje. Vadinasi, sen. Lietuvos valstybėje ir lietuvių tautoje didysis *Nemunas* bei visi "*Nemunai*" ir geopolitiškai buvo traktuojami vienodai su Lietuvos valstybės 1500 km ilgio augštupiniu *Dniepru-Nemunu*, o ano *Dniepro* upėvardžio, kaip čia yra minėta, lietuvių kalba tiesioginai nepažįsta. Šį visą reikalą, man rodos, galima yra įrašyti į jau ano laikotarpio lietuvių tautos atgimimą nuo 1410 Žalgirinių (1413 horodlinių) metų, taigi tikriausia — nuo XIV amžiaus pabaigos, jei ne dar iš anksčiau: tą lietuvių atgimimą, keliais šimtmečiais ankstesnį už visų mūsų kultūrininkų pabrėžiamą lietuvių tautos atgimimą XIX amžiaus viduryje ir daug ankstesnį už Mažojoje Lietuvoje lietuvininkų-lietuvių subruzdimą XVI amžiuje, tuojau (net, atrodo, kartu) ir Didžiojoje Lietuvoje lietuviškosios spaudos išibėgėjimą. Jei taip, tai tada, suprantama, reiktų ištisinau peržvelgti ir taisyti *visos* lietuvių tautos atgimimą ir subruzdimą bent nuo XV amžiaus pradžios, nei nuo tada, nei nuo vėliau, nei ir dabartiniais laikais jau nebeišnykusį ir nesūsilypnėjusį. Apskritai, M. ir D. Lietuvos spausdintąjį rašytąjį lietuviškąjį žodį Lietuvos istorijoje ir lietuvių tautos kultūros istorijoje jau būtinas metas, nors ir kur kas neapdairiai suvėluotas, laikyti *unum*, t.y. visos lietuvių tautos pasiekimu ir laimėjimu. Ir čia koks nei šioks, nei toks separatizmas nebegali būti toleruojamas, ypač kad jis bergždžias ir tautai niekaip nereikalingas, nepravartus.

Grįžkime prie slavų migracijos į aną Dniepro-Nemuno augštupį — Dnieprą Nemuną, kur esama ir daugiau "Nemunų".

Ana minėtoji slavinė protėvynė permažai dokumentuota, nes, mat, tos slavų protėvynės reikalui tuo tarpu dar trūksta daugiesnių žinių. Betgi bent intencija matoma. Išėina, kad Gal-ic-ij-a, lot. Gal-ic-i-a, taigi ir vėlesnės Galičo kunigaikštijos žemė, pakarpatyje nebus buvusi slavų žeme, bet kodėl, tai autorius smulkiau neaiškina. Reikalą galutinai galėtų išspręsti Galicijos, Valuinės, Podolijos ir kaimynysčių išnagrinėtoji hidronimija ir kartu toponimija. Pagaliau, prisimintina, ir *Gal-ic-ij-a-~Gal-ič-* kraštovardžio šaknis *Gal-* rodo

→ Baltijos valstybės The London Geographicak Institute žemėlapyje "CENTRAL EUROPE — ILLUSTRATING THE PEACE TERMS" (1919-1920)

pvz. į baltus, o jo naujasnis pavadinimas su *H* vietoje senojo ir įprastinio *G* — *Hal-ič* (*Galicijos* šakniai nėra nepasikeitę) čiabuviuose jau atvykėliuose slavuose tėra daug vėliau tarmiškai apslavintas, kas baltams visiškai svetima net iš seniausių laikų ir ligi pat šiol. Ko nors naujo čia galėtų priminti ir “Vilniaus kraštas Augštaitijoje” skyrius, pvz. ir Krokuva iš Galicijos srities.

Ar Kievo linkan per visą istorijoje vadinamą sen. slav. *Volyn'* (Raidė *y* yra jary, t.y. kietas *y* balsis iš ilgojo *ū* baltio, o po žodžio kablelis yra išrašytas vietoj megkogo znaka, t.y. trumpo nykstančio *i* baltio. Ta Valuinė dabar mūsiškių enciklopediškai rašoma *Vol-in-ij-a* su lotyniška *ij-* priesaga, — taigi tarsi slaviškai-lotyniškai.) slavų buvo eita keliauta, tai nėra žinios. Vietovardiškai *Volyn'* apylinkė priklauso V. Bugo vidurupio dešinėje — rytinėje pusėje ir tuoj į pietus nuo slėniausio dn. Pripetės pačio augštupio bei ežeringųjų versmių ir ten jos kairio-šiaurinio (žiemvakarinio) įtako Pinos, betgi kur abipus Pinos bei Pripetės esama ir baltiškųjų ankstyvųjų, ne tik vėlesnių, pėdsakų. *Volyn'* kraštovardį čia galėjo atsinešti ir įdiegti rytiniai slavai, pasiskleisdami nuo dneprio Kievo pusės į vakarus Pripetės dešinėje-pietinėje pusėje, o paskui šis kraštovardis buvo ten išplėstas ir platesnei žemei, kurią šiais laikais ir vadina Volinija “Valuine”. Žinoma, autorius galėjo omenėje turėti tos vėlesnės Valuinės kunigaikštijos (jau sužlugus variaginei Kievo kunigaikštijai ir todėl įsitvirtinus atsiradusiai irgi variagine tapusiai Valuinės kunigaikštijai, vėliau variagiškai-bizantiškai prisijungusiai ir Galičo kunigaikštijai, betgi ne visą Galiciją) labiau pietinę, ar pietrytinę dalį, kuri susidūrė tiesiog su Galičo kunigaikštija, prieinančia Karpatų kalyną.

Po-dol-ij-a (su lotynų *-ij-* priesaga), kuri enciklopedijoje vadinama *Po-dol-é* (žr. plg. *Vol-in-ij-a*, šios nepavadinus pvz. *Vol-yn-e*), gražaus žemėvardžio žemės ūkio kraštas ypač P. Bugo baseine, — tai taip, taigi slavų šalis, betgi ji Juodosios jūros įtako P. Bugo zonoje, o į pietus pasinešusi į Juod. j. įtako Dniestro baseiną, pačioje Podolijoje maišantis ir Balkanų buvusių ide. tautų neslavinių vandenvardžių bei kitokių vietovardžių. Šiam reikalui dar reiktų žr. O. N. Trubačev, Iz opytu issledovanija gidronimov Ukrainy, — Baltistica IV (1), 1968 m. Vilnius. 31-53 p., kur esama ir ano krašto hidroniminio žemėlapioko; ten rašoma apie archainius slavėnų ypač vandenvardinius pavadinimus, bet taip pat ir baltų, Vakarinių Balkanų (iliryų), Rytinių Balkanų (trakų, dakų), iranėnų ir turkų vandenvar-

dinius pavadinimus.

Kievo apylinkė tada buvo slavėnų-slavų (sen. slav. *sloviene*) susitelkimo tinklas, iš kur prasi-dėjo maždaug apie 527 metus po Kr. vad. *rytinių* slavų migracija į rytinių baltų (daug šiauriai ir į suomių-ugrų) Dniepro 1500 km ilgio augštupio baseiną. Tai aišku yra ir iš toponimijos (ne hidronimijos!), reikštos XII amžiaus pirmame rytinių slavų metraštyje, vad. “*Poviest' vremennyh6 liet6*”. Ten Dniepro vidurupyje apylinkui Kieva buvo švediškoji variaginė - bizantinė - slavėninė kaip ir kokia ekspansinė citadelė, sudaryta pašalinių galybių konglomerato. Kitaip nėra kaip aiškinti.

Nuo šičia ir nuo ką tik minėtojo (527 m.) laiko tarpo galima kalbėti jau tik apie *į baltų žemę* atmigravusių rytinių slavų vad. tėvynę, o ne jų protėvynę, būtinai turint omenėje, kad dabar vad. rytiniai slavai *gudai* ištiesinai gyvena baltų teritorijoje (žr. K. Pakšto žemėlapi LE VIII, 29 p.), o jų centras kaip tik ir yra Dniepro augštupio baseine, irgi rytiniams slavams rusams -velikorusams — moskvičiams (Gudai ir ukrainiečiai nėra rusai!) visais laikais, o ypač šiais laikais stengiantis gudus išstumti iš ten vis į mūsiškuosius vakarus, kaip kad irgi rytinius slavus ukrainiečius ypač ten norint išgyvendinti iš jų Dniepro vidurupio (o Dniepro vidurupio baseinas yra visų slavų protėvynė) ir žemupio baseinų.

Cernigavas (irgi gerai žinomas iš Lietuvos istorijos) stovi prie dn. Desnos žemupio dešinio - vakarinio - baltinio kranto, *Mogiljavas* — prie Dniepro šiaurinio augštupio dešinio - vakarinio - baltinio kranto aiškiausioje baltų žemėje abiem upės pusėmis, o *Kurskas* — prie dn. Desnos žemupio kairio-rytinio įtako Seimo augštupio dešinio - šiaurinio - baltinio kranto. *Seimo* upėvardis, būdinga, turi išlaikęs dvibalsį *ei*, ko seniai nebėra slavų kalbose, ir upėvardis nėra slavų; daugiau žr. Analizė 15, 18, 226 p.

Poltava — prie dn. Vorsklos vidurupio dešinio-vakarinio šono (Vorsklos mūšį žr. LE XXXIV, 537) ir *Orelas* — prie volginės Okos augštupio dešinio - vakarinio - baltinio šono. Taigi, *Poltava* stovi nuo desninio Seimo į pietus, o *Orelas* nuo jo į šiaurę, — abu atskirose kultūrose, jei žvelgsime iš seniausių laikų. Tarp *Poltavos* ir *Orelo* aps. miestų ir randame jau trečios ir vėlesnės čia kultūros — rytinių slavų jau migracinę-naujokyninę *Sieverianų* sritį, *Siev-er-ian-e-rus. siever* yra liet. šiaurė, žemiai, — ergo, ši sritis anais laikais visiems slavams ir buvo *šiaurisiausia*, jau migracinė ir būtinai jau atsідūrusi tuoj šiauriau Desnos pačio žemupio — Seimo

upių linijos, nuo kurios į šiaurę jau prasidėjo baltų žemė, o į pietus — slavų žemė, vadina-
moji čia jų visų slavinė protėvynė, tuo tarpu
ryčiau Seimo versmių randant *Dono* augštupį,
kuriame bus buvę gyvenę ir ide. iranėnų šiau-
riniai gyventojai, kol apskritai iranėnai dar nebu-
vę išmigravę Irano link — į nuo *Dono* toliau-
sias dabartines savo sodybas.

Taigi, iš anos Sieverianų, “šiauriečių” srities
ir tik palaipsniui sunkiomis vietinėmis sąlygomis
tie rytiniai slavai sieverianai migrantai ir mig-
ravo į žiemryčius vis miškingaisiais padėsiais
(1187 km ilgio Desnos upė taigi ilgesnė už Nemuną — 937 km ir Dauguvą — 1022 km) per rytinių
galindų gyvenvietes, galop, pasiekdami kiokio, esą,
baltų didiko Kučkos valdytą Maskvos gyvenvietę —
medinę pilį (žr. M. Vasmerio I, 509-513, 514-516
p. Bet dėl *Kuč-k-ā* asmenvardžio dar teks tyrinėto-
jams pasityrinėti, o tai ir pravers), tuoj pavolginų
suomių-ugrų tautas: čeremisus (dabar per dvi vie-
tas, taigi jau suskaldytus), erzę, mardvą (mordvą),
merją - marius, meščerą, mokšą, muromą, —
visas dabar Sov. Rusijos smarkiai genociduojamas,
o pvz. suomių-ugrus karelius Kareloje-Karelijoje
jau senokai Sov. Rusijos genociduotus (žr. Lönn-
rotą LE XVI, 433 p. ir Kálevalą LE X, 310 p.),
dabar Maskvai iš visokių prisiūkininkautų neder-
lių, neišsišauanančių piatilietkų ir nebepraesimos
despiracijos suskatus kerštingai pribaugti ir Pabal-
tijo valstybių respublikų tautas. Čia tie atmig-
ravėliai slavai ir bus buvę galėję tada ryčiau
pasinešti *Dono* pačio augštupio bei versmių linkan.

Dono pats augštupys yra vakariau Meščeros
(volginės Okos vidurupio kairio-pietinio įtako,
Arzos-Rezanės aps. miesto apylinkėje. Meščeros
paupiais gyvena somiškoji tauta meščera.) vers-
mių, o iš vakarinės pusės turėjo kur jau netoli
būti ir rytinių galindų padoninės (*Dono*) sody-
bos. Dėl tikrai gero ir lemto vaizdingumo žr.
LE II, 146 ir 147 p. du žemėlapius, turbūt,
M. Gimbutienės projektuotuosius, o dėl ten miš-
kingumo — nemiškingumo geografinės linijos dar
žiūrėtini ir kaikurie senesni istoriniai žemėla-
piai, kuriais archeologė tikrai bus pasinaudojusi,
tik skaitytojams nepasisakiusi. *Dono* augštupio
tolimųjų laikų etninį reikalą dar teks patiems
baltams ir jų bičiuliams pertyrinėti. Betgi, grei-
čiausia, baltai rytinių galindų padangėje bus buvę
priėję *Dono* bent patį augštupį su versmėmis
ir šioje apylinkėje jau tiesiogiai susidūrę su ide.
iranėnais.

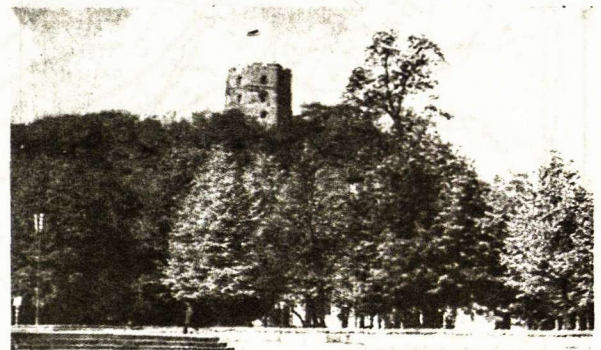
Žodžiu, šandie ir kiti tyrinėtojai slavų pro-
tėvynę mini tik Dniepro vidurupio baseine. O
jei rytiniai slavai, matome, šiais laikais, prariję

ir tebeprarydami eilę neslavinių tautų, kaip ant
mielių yra išpampę išsiplėtę, tai praeitinėje ge-
politikoje tebus buvę, sakysime, kaltas ilgasis
platusis 2146 km ilgio Dniepras, šiais laikais
Gudijos ir Ukrainos upė, ilgumo Europoje tre-
čioji po Volgos (3400 km) ir Dunojaus (2860
km). Gi prieš rytinių slavų atmigravimą į Dniep-
ro 1500 km ilgio augštupį Dniepras buvo šių
tautų žinioje: jo augštupys buvo rytinių baltų,
to augštupio šiaurėje gyvenus ir suomių-ugrų
giminės ypač į rytinę pusę; vidurupis — sla-
vų, kur maišytasi irgi indoeuropiečių kitų tautų,
o žemupys — pečenegų ir įvairių kitų tautų.

Tas Dniepras, kurio anais tolimaisiais lai-
kais iš *šiaurės* į pietus keliavo šiaurinių ger-
manų - skandinavų - normanų - vikingų - varingų
(iš šved. *var-ing-ar* “var-ing-as 1” atsirado rusų
nudvibalsėjėlis *var-iag6* “var-iąg-as 2”) švedinė
Rus’ “Rusė 2, Rusià 4, Rusis iēs 4, — vistiek”
prekybiškoji ir krikščioniškoji, o iš *pietų* į šiaurę
iš Bizantijos-Konstantinopolio skubėjo bizantinė
krikščionybė ir anos Europos kiti bei kitokesni
interesai. Rytiniuose slavuose nugalėjo bizantiz-
mas šiaurinių germanų švedinį varingizmą, pa-
virtusį šovinistiniu slaviniu variagizmu - ruso-
filizmu (Žinomieji rurikovičiai — švedinio varia-
ginio kniaziaus Ruriko ilgematė dinastija *Rus’*
“Rusėje, Rossijoje, Rusijoje”), dar ir mongoloi-
dams prie to proceso veikliai prisidėjęs net per
200 su viršum metų.

Šitaip baltai tada iš visų pusių buvo supa-
mi germanų ir slavų. Todėl ten ir padniepriaus
(Dniepro baseine) vyko variagiškai - bizantiškai -
slavėniškai laiminamosios jiems nepasiduodančių
tautų formaliausiai organizuotos tautų skerdynės
(naikindavo net moteris, vaikus ir kūdikius)
ir jų visokio turto, net laukuose javų naikini-
mas deginimas be jokio gailėsčio ir pardono,
— visais *Rus’* “Rusės, Rossijos, Rusijos, net da-
bar ir Sov. Rusijos — SSSR” laikais.

(*Bus daugiau*)

KELETAS NAUJESNIŲ NELIETUVIŲ AUTORIŲ PUBLIKACIJŲ KARŲ ISTORIJAI LIETUVOJE

Friedrich Benninghoven: Zur Technik spätmittelalterlichen Feldzüge im Ostbaltikum.. In: Zeitschrift für Ostforschung. 19. Jahrgang, Heft 4. Marburg 1970, p. 631-651. Summary: The technique of late medieval campaign in the East Baltic territories.

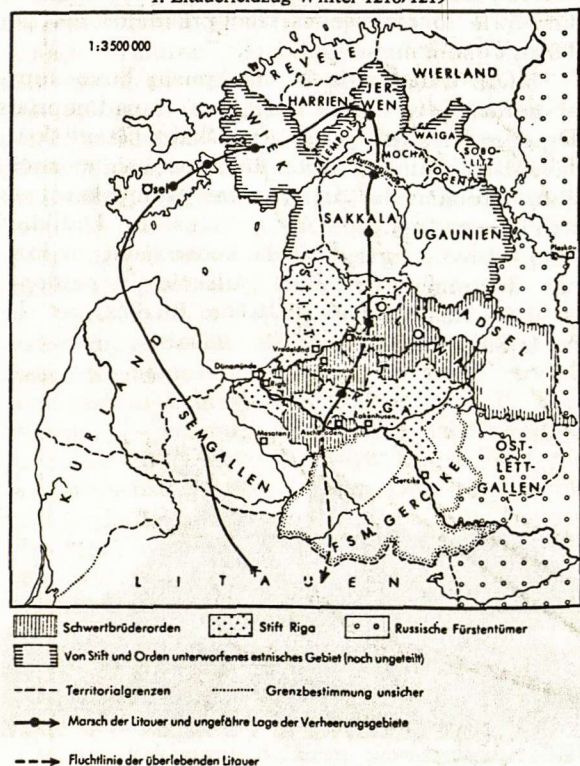
Apie viduramžių karo vedimo techniką Pabaltyje autorius sprendžia iš šaltinių rekonstruodamas keturių karo žygių eigą: 1) lietuvių 1218-1219 m. žiemos karo žygį į Saaremaa (Ezelio) salą ir Estiją, 2) lybių karo žygį į Estijos sritį Harjumaa, 3) lietuvių 1329 m. karo žygį į lybių vietovę Karkus ir 4) Vokiečių Ordino 1372 m. naikinamąjį žygį į Lietuvą — Panevėžio ir Kėdainių apylinkes. Pridėti tų keturių žygių žemėlapiai. Taigi, studija žymesne dalimi liečia senovės lietuvių karybą. Nuostabiausias buvo lietuvių žiemos žygis Estijon: lietuviai jį atliko ne raiti, bet važiuoti rogėmis. Žygio maršrutas sudarė viso virš 800 km. ir truko tris savaites, taigi lietuvių kariai per dieną nuvažiuodavę vidutiniškai po 40 km. Autorius pripažįsta: “Čia turime reikalą su pačiu drąsiausiu karo žygiu (tollkühnste Feldzugsunternehmen) per visus XIII ir XIV amžius, jei vertinimo mastu imsime nuotolį, žiemos sąlygas, net tris pervaziavimus per užšalusią jūrą”. Anuometinis žygio techni-

kos tikslas buvęs priešą netikėtai užpulti, kaip galima daugiau nuniokoti užpulto krašto dalį ir tokiu karo vedimo būdu priešą nuvarginti iki visos genties visiško pasidavimo. (Vokiečiai šitaip vesdami karą pasiekę pavergimo prūsų, lybių, žiemgalių, latgalių, kuršių ir skalvių, bet nepajėgė pavergti žemaičių ir lietuvių.) Pavaizduotą karo vedimo techniką autorius galop palygina su mūsų laikų miestų bombardavimais iš oro ir su visokių formų partizaniniu karu. Jei XVII-XIX amžiais centralizuotos valstybės sukūrė karo vedimo internacionalinę teisę, kuri darė skirtumą tarp “kovojančių dalinių” ir “civilinių gyventojų”, tai XX amžiaus totaliniuose karuose šis skyrimas vis labiau išnyksta — vadinamųjų pažangiųjų ir modernių laikų karai sugrįžo prie viduramžių kariavimo būdo.

William Urban: The Baltic Crusade. DeKalb: Northern Illinois University Press 1975. 296 p.

Autorius amerikietis (gim. 1939 m.), Texaso, Hamburgo ir Krokuvos universitetuose pasirošęs Europos viduramžių istorijos tyrinėjimas, moka lotynų ir senovės vokiečių kalbas, remiamas turtingų JAV fondų, užsimojo parašyti plačią keturių tomų Pabaltijo istoriją XIII, XIV ir XV amžių, kokios anglų kalba ligšiol nebuvo. Pernai pasirodžiusi stambi ir gražiai išleista knyga aprašo lybių, estų, žiemgalių, kuršių ir latgalių nukariavimo eigą XIII amžiuje, ką autorius įstatydamas į viduramžių pasaulėžiūros rėmus vadina *Baltic Crusade* — Pabaltijo kryžiaus karu. Kaip amerikietis, autorius nepasitiki europiečių istorikais, ypačiai pabaltiečių veikalais (tai tvirtinu pasiremdamas knygos “Selected Bibliography” pastabomis ir mano privatiniais pokalbiais su autorium). Prof. Urban nori nepriklausomai nuo istoriografijos, vien remiantis pirmaisiais šaltiniais, t.y., Livonijos eilutėje kronika, Henriko Latvio kronika, seniausių dokumentų rinkiniais ir t.t., atkurti praeities vaizdą. Betgi matyti, kad kai kurie vokiečių specialistai, kaip Johansen, Benninghoven, Wittram ir t.t., jam yra autoritetai. Atskiri karo žygiai knygoje aprašomi labai smulkiai, vaizdžiai, pasakojamai, dažnai ištaisai cituojant šaltinius, ištraukas išvertus anglų kalbon. Lietuviai minimi beveik kiekviename puslapyje. Atskirą knygą prof. Urban parašė apie Prūsijos kryžiaus karą (*Prussian Crusade*), net dvi knygos apims *karą su Lietuva*, praktiškai į tas dvi knygas įeis visas herojinis Lietuvos istorijos laikotarpis. Karuose su Lietuva tie “kryžiaus karai” baigėsi nesekme, ir su XV amžiumi prof. Urban užbaigs šią savo veikalų seriją. Lietuviai specialistai turėtų labai atidžiai patikrinti, ar prof. Urbano veikale nėra apsirikimų, ir ar, nežiūrint mokslisko metodo, jis yra teisus Pabaltijo tautų laisvės kovoms, ar nemėgina jis, pasiremdamas vokiškais autoritetais ir savo paties amerikietiška ideologija, kuri gi ir Amerikos čiabuvių tautų genocidą teisinga krikščioniškąja morale, pasmerkti Pabaltijo tautų pasi-

1. Litauerfeldzug Winter 1218/1219

←
Lietuvių žygis Estijon. (Iš F. Benninghoveno studijos 1970)

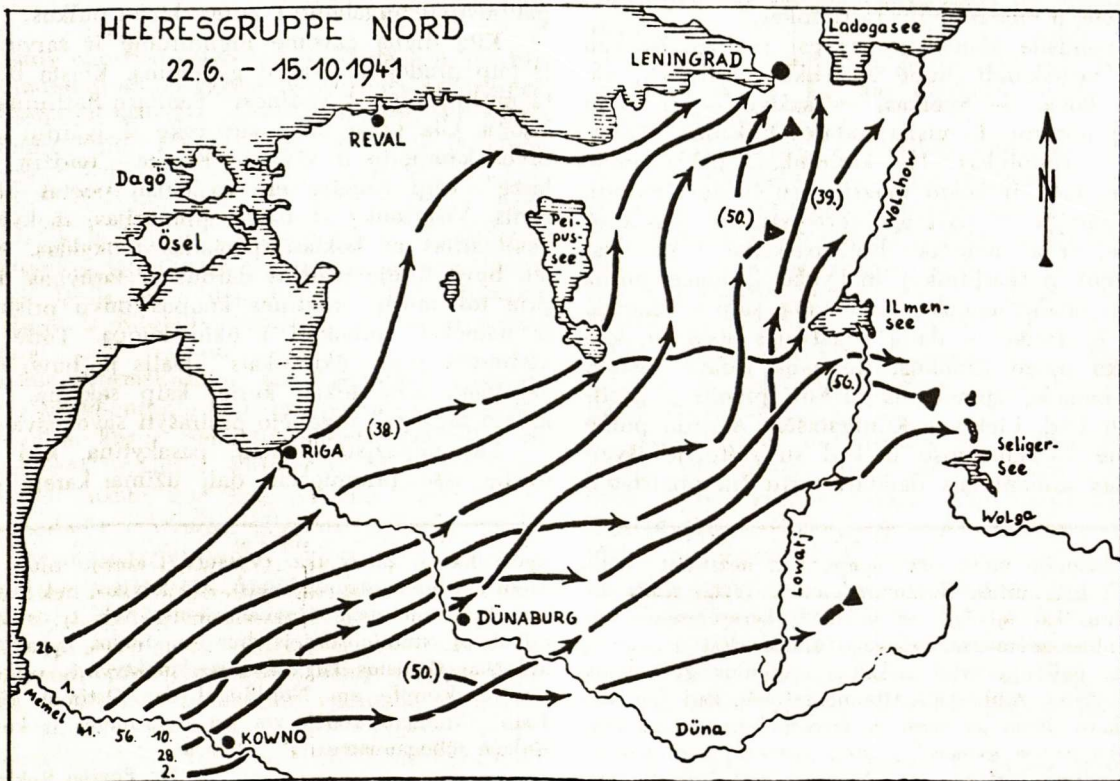
priešinimą agresijai? Lietuvos istorijai ištirti prof. Urban buvo gavęs 1975-76 metams stipendiją Vokietijon, kur man teko būti liudininku jo darbštumo Herderio Instituto bibliotekoje Marburge. Jis apgailestavo prof. Johanseno ir prof. Ivinskio per ankstyvas mirtis. Prof. Zenonas Ivinskis mirė 1971 m., bet liko jo užbaigtoji plačioji herojinio Lietuvos laikotarpio istorija — rankraštis davestas iki XV amžiaus galo, taigi lygiai to pačio laikotarpio, kurį dabar aprašo amerikietis prof. Urban. Turime milijoninius fondus, bet nesugebėjome per šešis metus išleisti pirmo svarbumo prof. Ivinskio veikalą! Per tą patį laiką buvo galima ir Ivinskio raštų anglišką vertimą paruošti. Deja, Z. Ivinskio rankraščiai po jo mirties pateko Romon, kur įstrigo išleidimų eilė, nes Lietuvos Katalikų Mokslo Akademija viena savo jėgomis negali daugelio mirusiųjų lietuvių mokslininkų palikimų (Avizonio, Salio ir t.t.) vienu kartu išleisti. Tenka šioje vietoje priminti, kad delsimas Z. Ivinskio Lietuvos viduramžių istoriją išleidžiant, yra tikra lietuvių tautos nelaimė: Lietuvos istoriografijoje pirmu smuiku griežia ir toliau mums nepalankūs svetimieji.

Werner Haupt: Heeresgruppe Nord 1941-1945. (Der Kampf im Nordabschnitt der Ostfront 1941-45). Bad Nauheim: Verlag Hans-Henning Podzun (1966). 353 psl. Iliustruota nuotraukomis ir žemėlapiais.

Wetner Haupt: Leningrad, Wolchow, Kurland. Bildbericht der Heeresgruppe Nord 1941-1945. Friedburg 3 (Dornheim): Podzun-Pallas Verlag 1976. 144 psl. Didelio formato su daug iliustracijų. Kiekvienos knygos kaina po 28 DM (Paštu gaunamos: Schild-Buch-Dienst, D 8000 Muenchen 60, Federstr. 1. Bundesrepublik Deutschland.)

Šių dviejų knygų autorius jau anksčiau yra rašęs iš paskutinio karo rytų fronto istorijos. Jo knyga "Baltikum 1941" buvo paskirta specialiai karo veiksmams Pabaltijo kraštuose (žr. aptarimą "Kario" 1966, nr. 8, p. 245-246 su 2 žemėlapiais). Viršų minimos dvi knygos apima visą šiaurės rytų fronto dalį, puolimo ir gynimosi kovas į rytus nuo Pabaltijo valstybių — Rusijoje, nepasiekus tikslo — nepaėmus Leningrado — ir atsitraukimą per Pabaltiją 1944-45 metais į Kuršzemę. Jei antroji, ką tik išėjusi knyga yra daugiau albumas, arba rinkinys nuotraukų turinčių istorinę vertę, tai ji sykiu papildo ir iliustruoja anksčiau išėjusią knygą "Heeresgruppe Nord 1941-1945", kur patiekti smulkūs visų operacijų aprašymai. Dalis nuotraukų yra sovietų kilmės. Abiejose knygose aprašomi ir iliustruojami taip pat karo veiksmai Lietuvos teritorijoje. Esą, peržengus sieną ir žygiuojant per Lietuvą, vokiečių kariams atrode, kad karas rytuose bus "gėlių karas" (Blumenkrieg), nes Lietuvos gyventojai vokiečių kariuomenę pasitiko su gėlėmis.

Vokiečių puolimas Rytų fronto šiaurinėje dalyje (iš W. Haupto knygos, 1976)

Kaip aš pasidariau "Kariniu poetu"

Žiupsnelis atsiminimų iš mano karinės tarnybos

Ats. san. jaun. psk. ANTANAS BERNOTAS

Tai buvo, rodos, taip neseniai, o jau prabėgo geras puskapis metų nuo anų gražių jaunystės dienelių, kai aš, jaunas bernuželis, 1929 m. pavasarį buvau pašauktas atlikti karinės prievolės. Nesibaidžiau jos, netgi laukte laukiau, nes žinojau, kad karinis auklėjimas užgrūdina jauną žmogų, o daugelį, ypač anais laikais, ir "pastato ant kojų": kariai įgyja vėliau gyvenime labai reikalingų žinių ir išmoksta specialybių, kurių šiaip gal ir nebūtų įgiję.

ANKSTYVĄ pavasarį, balandžio 8 d., buvau pašauktas į naujokų ėmimo komisiją. Ne aš vienas, daugelis to amžiaus bernuželių. O ta naujokų ėmimo komisija buvo įsikūrusi Šiaulių "Liaudies Namų" kino teatro patalpose. Ėmimo procedūra nesudėtinga: liepė nuogai nusirengti, paskirti pareigūnai pasvėrė, pamatavo, ir visi stojome į eilę prie stalo, už kurio sėdėjo trijų asmenų komisija: gydytojas, vienas kariškis uniformoje, ir vienas civilis raštininkas.

Komisija klausinėjo, ar esi sveikas, ar kuo nors nesiskundi, liepė apsisukti, pasilenkti, pakelti kovą. — Sveikas, — sakau, — ir jokių bėdų neturiu. Komisija nutarė: tinkamas! Komisijos pirmininkas, tas karininkas, paklausinėjo mane, kiek ir kokio mokslo esu baigęs. Paskui, pasižiūrėjęs ir pavartęs savo sąrašus, paklausė mane, ar aš norėčiau būti paskirtas į karo sanitarijos puskarininkių mokyklą. Žinoma, pirma reikės praeiti naujokų apmokymą, kaip ir visiems.

— Mielai, — daug negalvojęs atsakiau, kad tik ko naujo išmokus. Komisija išdavė raštelį, kad naujokų apmokymą turėsiu praeiti 2 pėstininkų Did. Lietuvos Kunigaikščio Algirdo pulke Kaune — Šančiuose ir kad su raštelyje išvardintais asmeniniais daiktais turiu čia prisistatyti

gegužės mėn. 1 d.

Kelionei tėvas padarė medinę dėžę "sunduką". Kad ir graži ta dėžė buvo, bet nepatogi su savim tampytis. Sakytą dieną su ta dėže ir išvardintais daiktais atsiradau Šiaulių miesto autobusų stotyje, nes čia buvo naujokų surinkimo punktas. Traukinio laukti teko visą naktį sausakimšai prigrūstoje stotyje: buvo šalta, prirūkyta ir jokio poilsio. Kas norėjo, snaudė kur pasienyje susirietęs: suolų ir kėdžių visiems neužteko. Ir tik apyaušriais buvome surinkti ir nuvesti į geležinkelio stotį. Stotyje mūsų jau laukė traukinys. Bet susodinti buvome ne į keleivinius, bet į prekinius vagonus. Ir taip šis sąstatas buvo prijungtas prie keleivinio traukinio.

Kauną pasiekėme jau gerokai po vidurdienio, pakeliui palikdami vieną kitą vagoną su naujokais, skirtais į kitus dalinius. Kauno geležinkelio stotyje mus jau pasitiko gurguolės ir tuoj pat buvome nugabenti į mums skirtus pulkus.

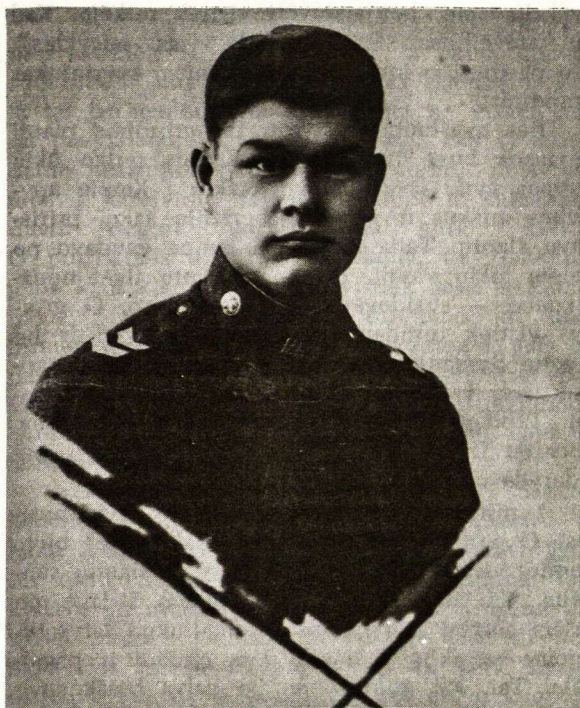
Kitą dieną gavome mundiruotę ir šarvuotę, ir taip pradėjome karinį gyvenimą. Keista buvo ta mūsų kuopa ir vadinosi "Sanitarų-Raštininkų" kuopa. Čia vyrai buvo susirinkę iš įvairių Lietuvos kampelių ir visi jau gerokai "raidžių palaižę", kaip kadaise eiliavo mūsų poetas Maironis. Visi lankę ar baigę gimnazijas, mokytojų seminarijas ar kokias specialias mokyklas. Kiti jau buvo turėję įvairius darbus ar tarnybas. Bet prie tos mūsų sudėtinės kuopos buvo priskirti ir naujokai, numatyti į ūkio kuopą. Todėl ir vadinome juos "ūkininkais". Dalis jų buvo mažaraščiai, arba tokia, kurie, kaip sakoma, "tik abiem rankom" sugebėjo pasirašyti savo pavardę.

Kas nepažįsta Šančių, pasakytina, kad didesnė viso priemiesčio dalį užima kareivinės,

(Po daugelio metų sužinojome, kad nežiūrint "gėlių karo", kai kuriose Lietuvos vietose įvyko rimtų incidentų, kai sąryšyje su vokiečių karių žuvimu apgyventose vietovėse, vokiečiai ėmėsi visai nepagrįstų keršto veiksmų prieš nekaltus civilinius gyventojus, pvz. Alytų, Aiblingoj.) Albume rašoma, kad "jau trečią karo dieną su lietuvių laisvės kovotojų parama, pavyko paimti Kaunas" ir įdėta vokiečių kariuomenės persikėlimo garlaiviu per Nemuną ties Vytauto baž-

nyčia Kaune nuotrauka. (Vytauto Didžiojo tiltas tuo metu jau buvo susprogdintas). Abi knygos, tiek paskutinį karą Lietuvoje išgyvenusiems, tiek šį istorijos laikotarpį studijuojantiems bus naudingos, ypač kai anksčiau išėjusios knygos, pvz. kolektyvinis veikalas "Abwehrkämpfe am Nordflügel der Ostfront 1944-1945" (Stuttgart 1063), yra jau išparduotos ir knygų rinkoje nebegaunamos.

Dr. Povilas Reklaitis

Šių atsiminimų autorius san. jaun. psk. Antanas Bernotas, 1930 m. XII - 15 d. Lietuvos kariuomenėje.

statytos dar rusų caro laikais, kitos jau po karo atremontuotos. Jos išilgai Juozapavičiaus prospekto keliomis eilėmis nusitęsia beveik iki A. Panemunės tilto. Už tilto Karo Mokykla ir 5 pėstininkų pulkas. Kairėje nuo prospekto — karininkų gyvenami fligeliai, Šančių įgulos karių bažnyčia ir kapinės. Visame šiame didžiuliam komplekse talpinosi 2 pėstininkų pulkas, pionierių ir ryšių batalionai, auto rinktinė, artilerijos remonto ir kitokios dirbtuvės ir įvairūs sandėliai.

Sanitarų-raštininkų (ir “ūkininkų”) kuopa buvo apgyvendinta prie prospekto esančiose kareivinėse, kurių vieną dalį buvo užėmusios kariuomenės avalinės dirbtuvės. Mes gyvenome antrame aukšte, kur tame pačiame kazemate, tik už medinės pertvaros, talpinosi ir pulko griežikų komanda, todėl nuolat buvome “linksminami” dūdomis ir trimitais. Apačioje buvo pulko karių krautuvė ir kirpykla, kitame gale — sargybos būstinė ir daboklė.

Ir taip pradėjome savo karinį naujokų gyvenimą. Beje, mes nebuvo vadinami naujokais, bet “jaunais kareiviais”. Kol naujokų apmokymo nepraėjome, tebuvo tik “jauni kareiviai”.

O senieji naujokus vadindavo pašiepdami “šlapiais kareiviais” ir dar kitaip. Kuopa buvo padalinta į kelis skyrius, o skyrininkais paskirti grandiniai, jau anksčiau baigę mokomąją kuopą. Būrininkų neturėjome, o kuopos viršilos pareigas ėjo vyr. pusk. Babonas, pasipūtęs, kaip gaidys. Jis ir gyveno čia pat kambariuky prie kuopos. Kuopos vado pareigas ėjo vyr. ltn. Zagorskis, bet jis gyveno karininkų fligeliuose.

Rikiuotės pratimus atlikdavome pulko rajone, o dažniausia tai būdavome nuvedami į Aukštųjų Šančių ažuolyną: čia buvo labai erdvu, geras oras, maloni aplinkuma. Čia skyrininkai mus, sudinę ant žolės, mokydavo statutų. Šaudymo pratimus atlikdavome už Nemuno, Jesios šaudykloje, arba už Kauno, Kleboniškiuose.

Maistas anuo metu buvo gal ir pakankamas, bet labai neįvairus ir iki įkyrumo vis tas pats diena iš dienos. Juodos duonos bulkutė dviem dienom, gabaliukas sviesto, juoda kava pusryčiams, kruopų sriuba ir grucės košė su gabaliuku jautienos mėsos pietums, vakarienei vėl miežinių kruopų sriuba. Virš košės ar sriubos kartais pasimaišydavo kokia riebalų akutė. Kol pripratome, to maisto kaip ir trūkdavo. Tačiau kai kurie kareiviukai, norėdami atliekamą centą sutaupyti, kartais visą duoną nesuvalgydavo ir po kepaliuką kas savaitę pardudavo už tvoros susirinkusioms moterėlėms. Žinoma, tokia “prekyba” nebuvo leidžiama, bet kiekvienoje tvoroje atsiranda skylių. Kai kas gaudavo maisto siuntinukus iš namų.

Tik sekančiais — Vytauto Didžiojo — metais, maistas daliniuose buvo nepaprastai pagerintas ir pajvairintas. Sekmadieniais gaudavome pyrago, kava būdavo baltinta. Pietums vis būdavo kas nors kita: tai kruopų košė, tai ryžių, tai raugintų kopūstų, netgi grikių. Ir porcija nemaža, dažnai net kiaulienos, arba dešros. Dažnai būdavo baltinta sriuba — makaronai, klekučiai ar pan., ir dabar dėl maisto jau niekas nebe galėjo skųstis.

Kaip sakiau, mus mokinę viršininkai su tais mūsų “ūkininkais” turėjo bėdos. Buvo pora ir tokių lenkų kilmės, vienas nuo Vendziogalos, kitas kažkur iš Utenos apskrčio, kurie ir lietuviškai nesuprato. Tad vieną kartą, jau pradėjus naujokų apmokymą, mane pasišaukė kuopos vadas Zagorskis ir sako:

— Girdėjau, kad tamsta esi mokytojas. Kaip matote, mes kuopoje turime keleta vyrų, kurie net pasirašyti nemoka. Ar nesutiktumėte tuos vyrus šiek tiek pamokyti. Žinoma, klasėje turės sėdėti ir kiti kuopos vyrai. Iš pulko švietimo

vadovo gausime šiokių tokių reikmenų ir rašomosios medžiagos.

— Sutinku, tamsta vade, — ką geresnio aš galėjau atsakyti.

Ir taip, kas savaitę, dažniausia popietinėmis valandomis, turėjome švietimo pamokas. Po dvi valandas, du kartus savaitėje. Kartu būdavo ir skyrininkai, kartais įkišdavo nosį kuopos viršila, o kuopos vadas tik retai ateidavo. Tada, žinoma, reikėdavo sukomanduoti ir atraportuoti. Švietimas buvo sėkmingas ir po poros mėnesių net ir patys negabiausiai jau galėjo skaityti ir pasirašyti. O pasirašyti reikėjo mokėti: nepasirašysi — nė penkių litų mėnesinės algos negausi. Be rašymo-skaitymo, dar mokiau ir Lietuvos istorijos ir geografijos.

Be gerųjųusių mūsų apmokymo metu, buvo ir blogųjų. Higienos sąlygos nebuvo geros. Sakysime, kad ir ryte apsiprausti turėjome eiti į kiemą, kur stovėjo dideliu geležiniu ratu sukama pompa. Kol vienas tą ratą suka, kiti stengiasi tekančiu vandeniu apsiprausti. Kad nors koks lovyt būtų buvęs vandeniui suleisti. Daug sunkiau buvo, kai su tuo šaltu vandeniu po pietų reikėjo riebaluotus bliūdėlius ar puodukus išsiplauti: jokių kitokių indams plauti įrengimų mūsų kuopoje nebuvo.

Būtų buvę pusė bėdos, jei ta pompa veiktų visada. Bet dažnai ji imdavo ir sugesdavo. Tada, kol ją pataisydavo, praeidavo net kelios dienos, ir mes būdavome be vandens. Vandens atsinešti su kibirais būdavome siunčiami iš kitos pompos, buvusios už poros šimtų metrų pionierių bataliono ribose.

Taip vieną kartą pasitaikė, kad pompa sugedo šeštadienį. O šeštadieniais mes plaudavome kareivinių grindis: papildavome vandens ir su šluotražiais reikėdavo jas švariai išbrūžinti. O čia to vandens kaip ir nėra: kol kareiviai su kibirais jo atneša iš pionierių pompos, mes čia brūžiname tik purviną balą. Pasitakė, kad plovimo darbą prižiūrėjo pats viršila, tai yra, vyr. pusk. Babonas. Pamatęs, kad aš neplaunu ir stoviniuoju pasienyje, viršila surėkė:

— Jaunas kareivi Bernotai, kodėl tamsta neplauni?

— Kad nėra vandens, tamsta viršila!

— Išp... ir bus, — drėbteležo jis tada labai populiariu kariuomenėje žodį. — Valandą po šautuvu už atsikalbinėjimą!

— Klausau, tamsta viršila! — Ir taip tos pačios dienos popietę aš su keliais kitais to paties likimo draugais buvome pastatyti prie sienos saulės atokaitoje ir svyruodami kepėme ir

prakaitavome, bet atstovėti vistiek reikėjo. Kad tas stovėjimas "būtų pagal visas taisykles", tuo pasirūpino mus prižiūrėjęs mūsų skyrininkas grandinis.

Bet tų šluotų ar šluotražių grindims plauti nevisada buvo pakankamai. Kartais pulko ūkio kuopos vyrai išvažiuodavo kažkur į Kauno apylinkės miškus ir pripiovę beržinių šakų, pririšdavo šluotų. Tada kiekviena kuopa gaudavo po keletą tokių vantų. Bet ir tų vantų ilgai neužtekdavo — susidėvėdavo ar sulūždavo. O grindys vistiek turėdavo būti išplautos, kad ir be šluotų. Sumanūs kareiviai ir čia rado išeičių: aplink visą kareivinių rajoną augo daugybė topolių. Lipdavo į tuos topolius, laužydavo šakas, nors tai ir nebuvo leidžiama, ir taip patys pasidarydavo šluotų.

Į pirtį tai buvome vedami kas dvi savaitės. O pirtis, stovėjusi rajono pakraštyje, buvo bendra visai įgulai. Čia pat buvo ir šiaudų sandėlis. Kai atvažiuovome, kiekvienam išdavė po tuščią čiuzinį ir po pora apvalkaliukų. Patys turėjome prisikimšti šiaudų į tą čiuzinį ir pagalvėlę. Tai, kai guldavome, po galva braškėdavo šiaudai. Nešvarius baltinius veždavo skalbti kažkur privačiai. Bet netrukus Karo Ligoninėje buvo įrengta moderni skalbykla, kurioje skalbė visai Kauno įgulai.

Ginkluoti buvome dar nuo karo laikų užsilikusiais anglų gamybos šautuvais. Laimė, kas gavo šautuvą gerame stovyje. Bet daugumos vamzdžiai iš vidaus jau buvo dėmėti: šveisk nešveitęs, o tos dėmės neišnyksta. Kareiviai, bešveisdami ir besistengdami išblizginti, kartais net virtutes vamzdyje užstrigusias nutraukdavo. Tada tokį šautuvą turėjo atiduoti į ginklų dirbtuves, kad vamzdį išvalytų. Ir aš turėjau laimės gauti tokį nelabai blizgantį šautuvą. Aną kartą vyr. pusk. Babonas, tikrindamas ginklus, rado, kad mano šautuvo vamzdis nevisai blizga.

— Ginklas neišvalytas! Valanda po šautuvu pilnoje šarvuotėje! — buvo viršilos sprendimas. Ne aš vienas, buvo ir daugiau tokių "nusikalbėlių".

Birželio mėnesio vieną naktį buvo perkūnija ir perkūnas įtrenkė į Aukštuosiuose Šančiuose esantį "Drobės" fabriką. Kilo gaisras. Nors tai buvo ne mūsų reikalas, mūsų kuopa buvo prikelta ir išvesta degančio pastato saugoti. Gaisrą gesino miesto gaisrininkai, o mes tik išmindžiojome čia pat esantį bulvių lauką. Tiek tos naudos tepadarėme.

Vyr. pusk. Babonas mus rytais išvesdavo pasivaikščioti pulko rajone. Ir dar ne bet kaip

pasivaikščioti: ir koją paduoti, ir dainą gražiai sudainuoti, kad net visas rajonas skambėtų. Koją tai jau paduodavome, o daina ne visada gerai pavykdavo. Vieną kartą įpykęs, kad ta mūsų daina neskamba taip, kaip jis norėtų, nusivedė mus į kareivinių rajono užkampį ir sukomandavo: "Bėgte! - gulk! - kelk! - gulk! - kelk!" O po lietaus aiškė buvo šlapia, tai išsivoliuojome kaip kiaulės, o daina vistiek gerai neskambėjo. Ir po to daug vargo turėjome, kol uniformas ir batus išsivalėme. Nekentėme mes to pasipūtusio gaidžiuko: vilkėjo jis privačiai pasiūta diagonaline uniforma ir avėjo išblizgintais chromo batais ir vis ieškojo priekabių. Net ir ten, kur jų nereikia.

Sekmadieniais būdavome vedami į Šančių katalikų karių bažnyčią, su pulko orkestru ir labai iškilmingai. Pamaldų metu giedodavo įgulos karių choras. Tas pats kapelionas kartais laikydavo su mumis tikybos pamokas. Kitų tikybų kariai būdavo paleidžiami lankyti savo tikybos bažnyčias mieste. Tokių buvo tik keli. Žydai gaudavo laisvus šeštadienius, bet mūsų kuopoje žydų nebuvo.

Kol išmokome pasisveikinti, į miestą nebuvome išleidžiami. Kai jau mokėjome, retkarčiais gaudavome leidžiamąjį raštelį. Tada tai ir aš susipažinau su Kauno miestu.

Rodos, liepos mėnesį, jau įpusėjus naujokų apmokymui, į visus pulkus buvo atkomandiruoti Karo Mokyklos vyresniojo kurso kariūnai, kurie čia praktiškai turėjo atlikti stažą. Ir mūsų sanitarų-raštininkų kuopa gavo kelis tokius vyrus. Puikūs tai buvo vyrai! Ir statutus išaiškindavo nemikčiodami, ir rikiuotėje žygiuoti pagal jų komandą buvo tikras malonumas. Mandagūs, korektiški ir geri būsimieji karininkai. Gyveno jie kartu su mumis ir toje pačioje pulko virtuvėje maitinosi.

Rudeniop, baigiantis apmokymui, mus pradėjo skirti sargybon prie centrinių artilerijos sandėlių Aukšt. Šančiuose. Tai buvo didelis rajonas, aptvertas spygliuotų vielų tvora, kurio viduje medžių pavėsiuose stovėjo visa eilė medinių barakų ir bunkerų. Kas ten juose buvo saugoma, niekuomet neteko matyti, bet sakė, kad ginklai ir amunicija. Sargyboje reikėdavo išbūti visą parą, keičiantis kas keturios valandos. Tai buvo nepaprastai atsakominga sargyba, ypačingai nakties metu. Buvome įspėti net savo tiesioginių viršininkų neprisileisti, jei jie nepasakys tai dienai skirto slaptažodžio. Priešo sabotажininkai gali mėginti pralįsti pro vielų užtvaram ir sandėlius susprogdinti. Tvoros būdavo nuolat patikrinamos,

kad nebūtų sugadinimų. Nežiūrint to, rajono pakraštyje po vielų užtvaram mačiau skylę, pro kurią kas nors išlįsdavo lauk. Pro vartus tai jau niekas nebuvo išleidžiamas, kol nebaigsi sargybos.

Spalio pabaigoje mūsų apmokymas baigėsi. Raštininkai buvo išskirstyti į pulkus, į kuriuos buvo iš anksto numatyti. "Ūkininkai" perėjo čia pat į ūkio kuopą. O mes, būsimieji sanitarai, buvome perkelti į Ryšių bataliono kareivines. Kareivinės buvo neblogos ir su visais patogumais. Jokių pratimų, net ir rytinio pasivaikščiojimo, nebuvo. Čia pat gyvenęs vyr. puskarininkis rūpinosi mūsų administraciniai ir maisto reikalais.

Taip ta, lapkričio pradžioje pradėjome lankyti Karo Ligoninėje esančią Sanitarijos Puskarininkų Mokyklą. Ankti rytą atsikėlė, apsiprausę ir savo būstinę sutvarkę, būdavome kieme išrikiuojami ir to paties puskarininkio vedami į Karo Ligoninę. O kelias buvo netrumpas, nes reikėjo pražygiuoti visus Šančius, ir tik už Karmelitų bažnyčios pasukdavome ligoninės link. Maždaug pora kilometrų. Po pamokų, vakare, būdavome parvedami namo.

Taciau tas puskarininkis mus visą laiką vedžioti nenorėjo ar gal ir neturėjo laiko. Po kelių dienų jis būrio vadovavimą perdavė man. Nežinau, kodėl. Gal, kad stovėjau dešiniame sparne, reiškia buvau aukščiausias ūgiu. Taip aš tą sanitarų būrį ir vedžiojau iš Šančių į Karo Ligoninę. Išskyrus dienas, kai turėdavau budėti ligoninėje: tada būrį parvedavo eilinis Nr. 2.

Karo Ligoninėje mokykla turėjo atskirą patalpą, kaip gimnazijoje. Čia mus mokė Karo Ligoninės gydytojai, kiekvienas savo srityje. Atsimenu, vidaus ligas dėstė gyd. B. Matulionis. Tikyba aiškino žinomas poetas ir suomių epo Kalevalos vertėjas kan. Sabaliauskas — Žalia Rūta. Bet iškalbininkas jis buvo nekoks. Karo Ligoninės viršininku buvo plk. Oželis, bet jis mums nieko nedėstė.

Buvome mokomi anatomijos, higienos, farmakologijos, buvo aiškinamos vidaus ir užkrečiamosios ligos, pirmoji pagalba, karo lauko sanitarija ir ligonių slaugymas. Kai jau kiek buvome pralavinti, pradėjo skirti į palatas budėti prie ligonių. Teko dalyvauti ir prie operacijų (tik stebėtojais), netgi budėti psichiatriniame skyriuje. Reikėjo mokėti daryti perrišinėjimus, užbintavimus, duoti adatas, statyti "taures", nustatyti mažus susirgimus ir paruošti atitinkamus vaistus.

Tada, t.y. — 1930 m. pradžioje, aš pasi-

dariau "kariniu poetu". Nesvetimas tai meno šakai buvau ir anksčiau. Jau mokydamasis Šiaulių Mokytojų Seminarijoje buvau parašęs vieną kitą eilėraštuką į seminarijos šapirografuotus laikraštukus, kurį laiką ir pats tokį laikraštuką (lyg sienraštį) leidau. Vėliau esu šį tą rašęs į Šiaulių savitiraščius, į Kultūros žurnalą, iš vokiečių kalbos išverčiau ilgesnį aprašymą iš eskimų gyvenimo, kuris buvo patalpintas Kauneėjusiam "Literatūros ir Žinių Aruode".

Anais laikais vis dar buvo vyriokų, kurie karinės tarnybos bijojo kaip ugnies. Buvo net tokių, kurie save susižalodavo, kad tik nereiktų eiti į kariuomenę. Daugiausia į tokius veikė senelių ir dėdukų pasakojimai, kaip sunku buvo tarnauti caro kariuomenėje, kokius žiaurumus reikėjo išgyventi. Mano paties dėdukas caro kariuomenėje ištarnavo 25 metus ir namo grįžo jau pagyvenęs vyras. Ir rusų kalbą reikėjo išmokti, ir net dalį aprangos patiems pasidaryti. Pav., sakė jis, netgi nė marškinių ir kelnių nedavė: va, atrėžė kiekvienam iš ritinio po tam tikrą drobės gabalą — patys pasisiūkite. Tada tai jis ir ėmė siūti, nemokėjęs išmoko. Ir batus taisyti. Ir tuos rekrūtus, kaip tada naujokus vadino, suimdavo kaip kokius nusikaltėlius ir išgabendavo kur toli nuo tėvynės — į kokį Kaukazą ar Uralą. Nestebėtina, kad tokie jauni vyrai, vengdami kariuomenės, save susižalodavo, pav., nusikirsdavo dešinės rankos rodomąjį pirštą (reiškia, negalės šaudyti), ar gerdavo kokius nuodus, sugadindami savo sveikatą, ar maudavo per žalią sieną į svetimus kraštus.

Taip tad, vieną sausio mėn. vakarą, sugrįžus iš liginės, neturėdamas ko kito veikti, sumaniau parašyti eilėraštį, kuriame pavaizdavau vieno kaimo bernelio gyvenimą ir jo baimes eiti į kariuomenę, ir kaip tos baimės buvo išblaškytos, kai jis kariuomenėje patarnavo ir pamatė, kad čia ne taip jau baisu, kaip jis įsivaizdavo. Eilėraštį pavadinau: "Išblaškyta Jono baimė". Nebuvo čia kokia poezija, bet jos ir nereikėjo — užteko didaktikos.

Šį eilėraštį pasiunčiau "Kario" redakcijai ir, mano maloniam nustebimui, eilėraštis buvo įdėtas "Kario" Nr. 7 — 1930 m. vasario 16 d. Už kelių dienų per kuopos štabą gavau kvietimą atvykti į "Kario" redakciją. "Kario" redak-

cija tuomet talpinosi viename pastate kartu su Kariuomenės Švietimo Skyriumi, netoli Įgulos bažnyčios. Atvykęs į redakciją, buvau pakviestas į vieną nelabai didelį kambarį, kurio vienoje pusėje už bylomis apkrauto stalo sėdėjo tuometinis "Kario" redaktorius mjr. Balčiūnas-Švaistas. Kitoje pusėje už panašaus stalo buvo "Kario" sekretoriaus Stasio Butkaus "raštinė". Butkus mano darbą labai pagyrė ir prašė ir ateityje viską nors panašaus jiems sukurti. Atsivertęs čia pat turėtą didžiulę sąskaitybos knygą, į kurią jis sąžiningai suregistruodavo kiekvieno "Kario" numerio visus bendradarbius, pradedant vedamaisiais straipsniais, baigiant korespondencijomis iš įvairių kariuomenės dalinių. Jis apskaičiavo, pagal eilutes, kad už mano eilėraštį "Išblaškyta Jono baimė", o tas eilėraštis užėmė net kelias žurnalo skiltis, man išėina kas tai apie 32 litus, ir čia pat išmokėjo grynais. Honoraras buvo mokamas už viską, netgi už trumpas žinutes, galvosūkius ir nuotraukas. Išsikalbėjęs pasirodė, kad Stasys Butkus, savanoris-kūrėjas, buvo kilęs iš to paties Padubysio valsčiaus, kaip ir aš, iš Kurtuvėnų miestelio. O tą miestelį aš žinojau.

Taip ir prasidėjo mano karinė eilėrašyba. Temų kūrybai rasdavau daug ir įvairių: pradedant žygio dainomis, baigiant nevisai poetiškomis temomis, kaip stovint sargyboje, dežuruojant nakties metu kareivinėse, ar net budint Karo Ligoninės kuriame nors skyriuje.

Žinoma, "Karys" nebūtinai viską spausdino, ką jam nusiųsdavau: kai ką ir nedėdavo, ar kokią eilutę išmesdavo. Ateityje visą honorarą, paprastai, atsiųsdavo pašto perlaidomis.

Galop, 1930 m. anksti pavasarį, dar prieš Velykas, savo sanitarinį apmokymą baigėme. Visi "gerai" išlaikiusieji buvome pakelti į jaunesnio sanitarijos puskarininkio laipsnį, o patys "geriausieji" penki gavome po savaitę atostogų ir linksmi išvykome į tėviškes pasirodyti saviesiems. Kiekvienam buvo pasiūlyta tolesnei tarnybai pasirinkti tokį kariuomenės dalinį, kur jis norėjo, arba kur buvo etatų. Aš pasirinkau tą patį 2 pėst. pulką, kuriame ir buvau pradėjęs savo karo tarnybą, nuo kovo 14 d. buvau laikomas ten perkeltas.

(Bus daugiau)

Latviai ir bolševizmas

O. URBONAS

(Pradžia KARIO Nr. 1)

Iš šio trumpo aprašymo matyti, kad sostinėje bolševikų sukilimas buvo tampriai surištą su latvių šaulių pulkų veikimu 12-os armijos ribose. Tas sukludė Kerenskio pastangas pritraukti į Petrapilį vyriausybei ištikimus kariuomenės dalinius. Tačiau, latvių bolševikai, vykdant bolševikinį perversmą Rusijoje, toli gražu, neapsiribojo kariniais veiksmais, kurie čia buvo paminėti. "Reikalinga atkreipti dėmesį į faktą", rašo Germanis ("Vacietis", 275-276 psl.), "kad daug latvių bolševikų aktyviai prisidėjo prie naujosios valdžios organizavimo už Latvijos ribų — Ukrainoje, Sibire, Gudijoje. Kritiškomis dienomis P. Stučka, M. Lacis ir J. Peters veikė Petrapilio revoliuciniame komitete ir latvių bolševikai tada užėmė visus svarbiausius vydomųjų komitetų postus rusų armijose Suomijoje, be to, jie ir labai aktyviai veikė 5-toje armijoje. Latvių evakuoti pramonės darbininkai, tarp kurių buvo didelis skaičius organizuotų latvių soc. demokratų (bolševikų) partijos narių, perversmo metu užėmė vadovaujančias vietas raudonojoje gvardijoje. Tuo pat metu visoje eilėje miestų — Petrapily, Maskvoj, Tverėje, Kostromoje, Vitebske, Charkove, Odesoje, Samaroje, Saratove, Rostove, Ufoje, Chabarovske ir kituose, jie suorganizavo latvių raudonosios gvardijos vienetus, kurie pasižymėjo veiklumu. Latvių darbininkų ginkluotiems vienetams teko sprendžiamas vaidmuo, užimant valstybinius pastatus Petrapily. Latvių jūrininkas E. Bergs vadovavo jūrininkų daliniui puolant Žiemos Rūmus. Latvių raudongvardiečiai nešė sargybas Smolnij institute ir stovėjo sargyboje prie Lenino kabineto, kol atvyko latvių šauliai. Ginkluotam sukilimui Maskvoje (bolševikų perversmui) vadovavo latvių leitenantas O. Bersinš ir centrinio raudonosios gvardijos štabo viršininku buvo latvių bolševikas J. Piece. Dėl to, labai didelis skaičius latvių buvo užėmę atsakomiausias vietas visoje eilėje sovietų valdžios organų".

Taigi, bolševikų perversmas įvyko ir bolševikai pradėjo savo viešpatavimą tvirtinti. Tačiau, tuo metu, kai latvių bolševikai savo diktatūrą Latgalijoje lengvai konsolidavo, padėtis Rusijoje buvo visiškai kitokia, nes rusų bolševikai buvo remiami ir palaikomi tik nedidelės dalies gyventojų. Nauja svyruojanti sovietų valdžia Petrapily, žūt — būt, buvo reikalinga latvių bolševikų pagalbos, nes jie savo žinioje turėjo organizuotą, drausmingą ginkluotą jėgą, latvių šaulių pulkų pavidale, kurie jau nuo 1917 m. gegužės buvo gerbiami kaip tuometinis revoliucijos avangardas. Tada sovietų valdžia neturė-

jo savo žinioje kokių nors ginkluotų vienetų, kurie galėtų lygintis su latvių šaulių pulkais. Leninas negalėjo pasiremti nei dezorganizuotais Petrapilio įgulos pulkais, nei Kronštado jūrininkais, kurių tarpe anarchistai turėjo gan daug savųjų šalininkų. Silpnos raudonosios gvardijos vienetai sudaryti iš darbininkų, žinoma, irgi negalėjo būti pavartoti svarbesniame karo veiksmam. Dėl to, jau lapkričio 14 d. Leninas pareikalavo, kad vienas iš latvių šaulių pulkų būtų išsiųstas Petrapilio gynimui.

Lapkričio 13 d. Valko operacija buvo užbaigta, lapkričio 14 d. latviai bolševikai gavo Lenino reikalavimą ir tuč tuojau pradėjo reikalaujamą pagalbą ruošti. Iš pat pradžios, iš latvių šaulių buvo sudaryta kuopa, kuri turėjo perimti sargybas prie liaudies komisarių tarybos ir sovietų V.K. Ta kuopa buvo sudaryta taip: kiekviename latvių šaulių pulke buvo parinkta grupė visiškai patikimų žmonių, 30-40 vyrų iš kiekvieno pulko. Jų dauguma, žinoma, priklausė latvių bolševikų partijai. Kuopos vadu buvo paskirtas leitenantas Janis Petersonas, kuris 1918 m. spalio mėn. žuvo kautynėse su gen. Krasnovo kariuomene. Gruodžio 7 d. šitie pretorionai — 248 vyrai ir 5 karininkai — išvyko iš Valko Petrapilin. Ten kuopa greit buvo išvystyta į batalioną ir sudarė jungtinį latvių šaulių batalioną. Drauge su vyriausybe batalionas persikėlė 1918 m. Maskvon, kur jis perėmė visas sargybas Kremliuje. 1918 m. gegužės mėn. tas batalionas buvo performuotas į pulką.

Tuo pat metu, kai sargybų kuopa buvo pakeičiama į Petrapilį, 6-as Tukumo pulkas irgi buvo siunčiamas į Petrapilį. Tuo metu jame buvo 2,500 durtuvų, neįskaitant nerikiuotės kareivius. Drauge su sargybų kuopa tas pulkas užtikrino "revoliucinę tvarką" Petrapily, ir 1918 metais sausio mėn. dalyvavo steigiamojo seimo išvaikyme.

1918 metų kovo mėn. Leninas su visa vyriausybe persikėlė iš Petrapilio į Maskvą, kur jau stovėjo latvių šaulių divizijos štabas, tos divizijos I brigados štabas su 1-mu ir 2-ru latvių šaulių pulkais. Divizijai vadovavo buv. rusų kariuomenės gen. št. pulkininkas Vacietis. Užtikrinti sau pilną saugumą, Leninas įsakė dar atitraukti iš pietų fronto 3-čią latvių šaulių pulką, latvių kavalerijos pulką iš vengrų internacionalinės rinktinės, sudarytos iš buvusių Austrijos piliečių, vadovaujamą Janciko Ferenco. Drauge su sovietų vyriausybe (tame pačiame traukiny) atvyko ir atskiroji latvių sargybų kuopa, kuri nešė sargybas Smolnij institute. Ta kuopa Maskvoje buvo performuota į 9-tą latvių šaulių pulką. Balandžio mėn. buvo suformuota latvių lauko artilerijos grupė, o gegužės mėn. latvių sunkioji baterija, kuri gavo aštuonis 6 colių (155 mm) kalibro pabūklus.

1918 m. liepos 6 dieną Sverdlovas, VCIK'o pirmininkas, iššaukė iš didžiame teatre vykstančio sovietų 3-čiojo suvažiavimo Jaroslavlį delegatus ir pranešė jiems, kad Jaroslavlis yra baltgvardiečių

užimtas. Tą pat dieną, 4 valandą po piet, vokiečių pasiuntinybės rūmuose, buvo nužudytas vokiečių pasiuntinys grafas Mirbachas. Mirbachą nužudė rusų social-revoliucionieriai, protestuodami prieš Lietuvos Brastos taikos sutartį. Ir jau vakare, Maskvos gatvėmis, važinėjo sunkvežimiai ir šarvuočiai. Sunkvežimiuose su šautuvais rankose stovėjo Juodosios jūros laivyno jūrininkai ir prie jų prisijungę kareiviai. Privažiavę prie sovietų įstaigų, jie netikėtai puldavo sargybas ir užimdavo įstaigas. Greitu laiku buvo užimtas centrinis paštas ir CK būstinė, kur sukilėliams į rankas pateko Maskvos sovieto pirmininkas Smidovičius, oberžekistas Dzeržinskis ir jo pavaduotojas ir vyresnysis budelis, latvis Lacis. Taip prasidėjo tas garsusis Maskvos sukilimas.

Sukilėliai (pagal Nik. Nefedov, "1918 metų liepos mėn. sukilimas"), sukilimui prasidėjus, turėjo galimybę užimti Kremlių, nes ten buvo vien tik 9-as latvių šaulių pulkas, kuris, žinoma, būtų negalėjęs atremti 2,500 vyrų dalį, turinčią 8 artilerijos pabūklus, 64 kulkosvaidžius ir 4 šarvuočius. Bet Aleksandravičius, senas social-revoliucionierius, vieton puolus Kremlių, įsakė, pagal senas soc. rev. tradicijas, užimtos miesto dalyse statyti barikadas ir spygliuotų vielų tvoras. Tas leido bolševikams organizuoti Kremliaus gynimą ir sudaryti sukilimo malšinimo planą. Viskas buvo pavesta Vaciečiui. Per tą naktį jis pritraukė 1-mą ir 2-rą latvių šaulių pulkus, komendantūros pulką, raudonųjų kursantų mokyklą, vengrų internacionalistų rinktinės ir latvių artileriją, ir kitą dieną, auštant, pradėjo sukilėlius pulti (Maskvos karo apygardos v-ko Muralovo įsakymą stoti į kovą prieš sukilėlius vykdė vien tik komendantūros pulkas, visa kita įgula — apie 14,000 vyrų — paskelbė neutralitetą ir palikti kareivines atsisakė. Sukilimo metu Venglinskio sovietų pulkas perėjo sukilėlių pusėn). Dvi dienas ėjo kautynės Maskvos gatvėse ir aikštėse, buvo kovota už kiekvieną namą ir — sukilimas buvo užgniaužtas.

Latvių publicistas, buvęs latvių šaulys nuo 1915 metų, Janis Perietis, savo veikalė "Šaulių legendariniai žygiai" taip aprašo to sukilimo eigą: "Likviduojant eserų sukilimą aktyviausiai veikė 1-as ir 2-as latvių šaulių pulkai su savo artilerija. Kiti daliniai daugumoje tik gynėsi. Tie latvių šaulių pulkai ir latvių artilerija sudarė tą realią jėgą, kuri sukilimą numalšino. Likviduojant panašius sukilimus kitose Rusijos vietose latvių šaulių pulkai pasižymėjo: 3-as pulkas Kalūgoje, 5-as pulkas Vologdoje, 6-as pulkas Petrapily, 7-as pulkas Staroje Rusoje ir Petrapily, 8-as pulkas Vologdoje ir Jaroslave ir t.t."

Ištisą savaitę Maskvoje ėjo kratos ir suėmimai. Tūkstančiai žmonių, be tardymo ir teismo, vien tik įtariant, buvo sušaudyti, arba žuvo CK rūsiuose. Be pertraukos, ir dieną ir naktį, atsidarydavo ir užsidarydavo geležiniai Butyrkos kalėjimo vartai. Niekas tiksliai nežino kiek žmonių žuvo šio sukilimo pasekoje. Minimi baisūs skaičiai.

Latvių divizijos vado Vaciečio pasitarnavimas Lenino buvo tinkamai atžymėtas: Vacietis buvo paskirtas Rytų fronto vadu ir po keletos savaičių pirmu sovietų kariuomenės vyriausiu vadu (antrojoje sovietų Didž. Enciklopedijos laidoje jo vardas daugiau nebeminimas).

Maskvoje sukilimas buvo numalšintas per 2 dienas. Keleta valandų anksčiau įvykęs Jaroslavo sukilimas buvo numalšintas tik po 16 dienų nepaprastai žiaurių kautynių. Priešingai Maskvos sukilimui, sukilimas Jaroslave buvo organizuotas ir pravestas karininkų (ne es-erų) ir pilietinio karo istorijoje žymimas kaip "karininkų sukilimas". Tačiau, tas sukilimas buvo suderintas su sukilimais Maskvoje, Murome, Vladimire ir Rybinske, kuriuos atliko tas pats Savinkovas.

Slapta karininkų organizacija tuo metu turėjo apie 5,000 narių. Persirengę darbininkais, arba kaimiečiais, jie susirinko Jaroslave iš visos plačiosios Rusijos. Buvo griežtai prisilaikoma konspiracijos, ir eilinis tos organizacijos narys pažino tik savo betarpį vadą, bet ir tai tik svetima pavarde (dešimtukų sistema).

Nakties į liepos 6 dieną metu, pulkininko Pervuchino rinktinė prasiskverbė į ginklų sandėlių rajoną ir po trumpo su sargyba susirėmimo, tuos sandėlius užėmė. Iki ryto paštas, geležinkelio stotis, Volgos prieplauka ir visa eilė sovietų įstaigų buvo užimtos. Kaip ir Maskvoje, Jaroslavo įgula, kurią sudarė 1-as Jaroslavo pulkas, paskelbė neutralitetą ir stoti į kovą su sukilėliais atsisakė. Tačiau, dar anksti rytą bolševikams pasisekė susižinoti telefonu su Žemutiniu Novgorodu ir Vologda, iš kur skubiai buvo išsiųstos austrų ir vengrų internacionalinės rinktinės, 6-as Tukumo latvių šaulių pulkas ir po vieną batalioną 2-ro ir 8-to latvių šaulių pulkų. Toliau, jau kautynių eigoje, atvyko dar 1-as Varšuvos revoliucinis pulkas ir Maskvos ir Kostromos internacionalinės rinktinės. Pirmą miesto puolimą vykdė latviai. 6-to latvių šaulių pulko vadas leitenantas Laube įsakė sukilėlius pulti. Nežiūrint energingos latvių atakos, sukilėliai atsilaukė ir latviai turėjo pasitraukti su dideliais nuostoliais. Tik 4-tą dieną, atvykus lenkams ir internacionalistams, bolševikams pasisekė apsupti miestą iš visų pusių, laisvas išėjimas iš miesto liko tik rytuose Volgos tiltu, kurį bolševikams taip ir nepasisekė užimti.

(Bus daugiau)

A.A. vyr. psk. Antanas Adomavičius, ramovėnas, 1977 m. vasario 2 mirė sulaukęs 63 m. amžiaus. Palaidotas vasario 5 d. Čikagoje. Kilęs iš Raseinių apskrities, Kelmės miesto. Amerikoje išgyveno 27 m.

Kariuomenėje tarnavo 7-tam pėst. pulke, sunk. kunk. kuopoje, Tauragėje.

K. Leknickas

Dailininko Vladislavo Žiliaus atsakymai į paklausimus

Pasikalbėjimas buvo perduotas per "Lietuvos Aidu" radijo programą vasario 4 d. 1977, Čikagoje.

Kl. Balys Brazdžionis: Dailininke Žiliau, aš norėčiau paklausti, kaip Lietuvos vyrai yra imami į Rusijos kariuomenę?

Ats. Vladislavas Žilius: Karinė tarnyba yra privaloma. Už atsisakymą eiti į kariuomenę žmogus yra teisiamas automatiškai penkeriais metais kalėjimo. Atlikęs šią bausmę, jei atsisakys eiti tarnauti, jis vėl bus baudžiamas penkeriems metams. Atsisakymo negali būti.

B. B.: Jaunuliai turi eiti į Rusijos kariuomenę, o juk jie lietuviai, tai jie nenoriai išgyvena prievartą?

V. Ž.: Be abejo, jie nenori ir sunkiai tą išgyvena, nes, viena, turi tarnauti svetimam kraštui, savo priešui, ir dar priedo, dažnai išsiunčiami į Sibiro karinius dalinius. Sovietai turi bendrą principą, iš pietinių rajonų kilusius karius siųsti į šiaurinius ir taip atvirksčiai, maišomi. Maišomi visų tautų ir tas kenkia; ypač nutautinimas yra žymus.

B. B.: Ar Lietuvos vyrai, grynę iš kariuomenės, turi kokias privilegijas?

V. Ž.: Ne, neturi jokios privilegijos.

B. B.: Ar jie gauna kokias algas? Ypač tarnyboje?

V. Ž.: Kariuomenėje kareivis gauna 3 rublius į mėnesį, išvertus į dolerinę vertę būtų tik 1 doleris.

B. B.: Ar grįžta į Lietuvą kareiviai, apsivedę rusaites ar kitų tautybių mergaites?

V. Ž.: Taip, pasitaiko! Kai kurie vyrai pasilieka gyventi iš kur žmonos kilę, kiti parsiveža į Lietuvą.

B. B.: Ar Lietuvos vyrai priimami į įvairių rūšių kariuomenę? Aviaciją, laivyną ir kt.?

V. Ž.: Į laivyną yra priimami, ir kitas sritis, išskyrus aviaciją. Į ją Lietuvos vyrams labai sunku patekti, retai — vienas kitas, nes Rusija žiūri į Pabaltijo tautas, kaip nepatikimas ir vyrai negali įstoti.

B. B.: Mes girdėjome, kad Lietuvoj mėgino bėgti Simokaičiai, mėgino kiti, ypač jūrininkai. Pas mus yra atbėgęs Jonas Jankauskas, kuris tarnavo Klaipėdoje. Jis pabėgo per Paryžių iš Rusijos laivo. Jis pasakoj savo išgyvenimus. Ar teko būti laivyne?

V. Ž.: Ne, aš laivyne netarnavau. Aš tarnavau pėstininku, Karaliaučiaus zonoje.

B. B.: Ar lietuviai turi kokią kariską spaudą?

V. Ž.: Nėra. Jokiu būdu jos negali turėti. Armijoje net draudžiama kalbėtis lietuviškai, kai aš tarnavau, mūsų daliny buvo ir daugiau lietuvių, tai oficialiai buvo draudžiama tarpusavy kalbėtis lietuviškai. Buvo leidžiama tik rusų kalba.

B. B.: Jūs, būdami keli lietuviai negalėjote niekad pasikalbėti?

V. Ž.: Kada viršininkai mus nematydavo, mes pasikalbėdavom, bet jei tik arčiau pasimaišydavo koks seržantas ar kitas vyresnysis "brolis", tuoj nutildavome. Tuoj mezgėme pokalbius rusiškai.

B. B.: Aš mačiau okup. Lietuvos spaudoje, kad Lietuvos jaunimas raginamas rašyti laiškus Lietuvos kariams. Ar tai nedraudžiama jiems skaityti?

V. Ž.: Ne, tas nėra draudžiama.

B. B.: Vienu žodžiu, yra draudžiama tarpusavy lietuviškai kalbėtis, o laiškus gauti ir skaityti — ne?

V. Ž.: Matote, tuo norima nušauti porą zuikių: viena, tai palaikyti kiek žvalesnę kareivio dvasią susirašinėjant su civiliais, kita, kad lietuvaitės pradės susirašinėti su rusiukais, ar kitų tautybių kariais ir toje pasėkoje žmonės susipažįsta, susidraugauja. Kartais pasitaiko ir vedybų. Tai tikras asimiliacijos momentas šiuo atveju.

B. B.: Kai Tamsta tarnavai Rusijos armijoje, matėte jos karinę galybę. Ar iš tikrųjų sovietai taip jau galingi, kaip jie kad giriasi?

V. Ž.: Nežinau, nesu specialistas. Manysčiau, kad šiandien rusai yra galingi.

B. B.: Ar jie turi daug atominų ginklų?

V. Ž.: Turbūt. Aš tarnavau pėstininkų daliniuose, motorizuotų pėstininkų grupėje, todėl neturiu duomenų apie raketinius dalinius. Tuose daliniuose, kas tarnauja, nėra išleidžiami į miestą, ar pasivaikščioti, jie turi būti kaip kalėjime, kareivinėse. Tik teko kalbėtis, jau esant civiliniame gyvenime, su tais kurie tarnavo raketų daliniuose.

B. B.: Ar Sovietų Rusijos kariuomenėje yra politrukų, kurie seka kareivius?

V. Ž.: Taip, be abejo, nes politrukų yra ir civiliniame gyvenime, kurie seka kiekvieno žmogaus žingsnį. Armijoje tuo labiau sekimas yra kietesnis.

B. B.: Ar kareivis galėdavo radijo klausytis?

V. Ž.: Armijoje buvo leidžiama turėti tik vidutinių ir ilgųjų bangų radijo priimtuvus, tranzistorinius. Trumpų bangų turėti negalima, nes su jais galima girdėti užsienio radijas.

B. B.: Bet Lietuvos žmonės ir kariai gali matyti televizijoje vaizdus ir girdėti žinias iš kitų, Vakarų stočių? Ar ne tiesa?

V. Ž.: Tai tik iš Lenkijos. Ir tai tik Lietuvos pakraštys, kuris rubežiuojasi su Lenkijos siena gali matyti, ką jų stotys transliuoja. Žmonės tuo labai džiaugiasi, nes Lenkijos televizija yra daug laisvesnė, negu Lietuvos, ar iš Maskvos ateinančios laidos. Bet paskutiniu metu, prieš išvykstant, teko girdėti žmonių aišmanas, kad Sovietai stato trukdymo stotis.

B. B.: Tai ne tik radijo trukdo žmonėms pasiklausyti, dabar pradeda trukdyti ir televizijos laidas?

V. Ž.: Radijo trukdymas vyksta nuo pat II Pas. karo pabaigos — žmonės kartais sunkiai girdi.

B. B.: Ar tamstai teko girdėti apie susirėmimą Sovietų-Kinų pasienyje anais metais? Ar ten buvo ir Lietuvos vyrų, atliekančių karinę prievolę?

V. Ž.: Taip, tam tikras procentas yra ir buvo Rusijos daliniuose Lietuvos vyrų. Kai tas susirėmimas įvyko, be abejo, jų nemažai žuvo. Lietuviukų, kurie žuvo, kūnai

buvo karstuose parvežti į Lietuvą.

B. B.: Ar žmonės žinojo, kad jie ten žuvo?

V. Ž.: O taip, viskas slapta, spauda to neskelbė. Šitokios žinios eina iš lūpų į lūpas, ir jos greitai pasklinda ne tik sostinėj, bet ir viename krašte.

B. B.: Atrodo, kad iš lūpų į lūpas yra greičiausias paštas Lietuvoj, kuris pralenkia spaudą ir radiją?

V. Ž.: Dalinai taip. Kitokių priemonių nėra.

B. B.: Ar Jums teko girdėti apie Prahoje (Čekoslovakijoje) buvusį sukilimą?

V. Ž.: Taip, tada Lietuva labai klausėsi radijo ir žinojo, kas dedasi pasaulyje ir Prahoje. Įtempimas buvo didelis, nes Lietuvai labai rūpėjo, kas atsitiks Čekoslovakijoje. Tikėjosi lengvatų. Taip tragiškai pasisukus visiems įvykiams ir lietuvių viltys sudužo.

B. B.: Ar Čekoslovakijoje yra žuvusių Lietuvos karių? Ar jie irgi buvo atvežti į Kauną laidoti?

V. Ž.: Nežinau kiek, bet buvo žuvusių ir jie buvo atvežti laidoti Lietuvon.

B. B.: Tai lietuviai žūsta už Sovietų Rusiją ir ginant rusų interesus?

V. Ž.: Kitaip negali, jei norėtų atsisakyti vykti su daliniais, grėstų karo lauko teismas ir sušaudymas, be jokio atsikalbinėjimo. Tai yra visiems vyrams skaudus momentas, kada reikia ginti prieš, savo pavergėjo, užmačias, ir net atiduoti savo gyvybę.

B. B.: Ar teko girdėti, būnant civiliniame gyvenime ar kariuomenėje, kad Amerikoje eina karių žurnalas "Karys"?

V. Ž.: Man teko girdėti, bet nežinau kiek žmonių apie tai žino. Kas domisi išsivijios gyvenimu, tas žino.

B. B.: Pirmą kartą pasikalbėjau su Tamsta apie kariuomenę ir karių likimą, o dabar pasakykite, kaip žmonės išgyveno Simo Kudirkos šuolį, jo gražinimą ir išlaisvinimą iš bausaus Sibiro ir kalėjimo?

V. Ž.: Lietuva buvo neapsakomai sukręsta šio įvykio. Žinios ėjo iš lūpų į lūpas, lietuviai labai išgyveno šį įvykį, nes Kudirkos žygis pa-

lietė visą tautą. Rusai tai matydami ir žinodami, turėjo eiti į kompromisą ir išleisti Simą Kudirką.

B. B.: Kur Tamsta gyvenai, kai 1970 m. S. Kudirka buvo teisiamas Kaune?

V. Ž.: Aš buvau Vilniuje ir apie teismą nieko nežinojau, niekur teismas nebuvo skelbiamas viešai. Niekas nieko nežinojo, tik paskui iš užsienio radijo buvo sužinota. Parsidavėlio Minioto buvo sukonstruotas pasikalbėjimas, pagal jų kurpalį, ir patalpintas spaudoje.

B. B.: Dar truputį apie kariuomenę. Ar Lietuvos mergaitės imamos į kariuomenę? Ar jaunimas mokyklose apmokomas karinio mokslo?

V. Ž.: Ne, neimamos. Kada aš mokiausi, tai dar iš I Pas. karo užsilikusiais šautuvais mus apmokydavo. Paskui Meno Akademijoje buvo karininkų kursai. Visose aukštesnėse mokyklose yra privalomi karininkų kursai. O paskui, baigus universitetą, ar kitą aukšt. mokyklą, imami į armiją, praktiškai susipažinimui su kariniu gyvenimu.

B. B.: Ar tamstai teko matyti kokio karinio pobūdžio filmų iš II Pasaulinio karo, kaip mes čia Amerikoje esame daug matę?

V. Ž.: Principe, karinių filmų rodoma kur kas daugiau, negu civilinių. Filmuose, kaip Tamstos gal žinote, rodomi tik Rusijos nugalėjimai, kokie jie buvo karo didvyriai, karinės propagandos isterija yra nepaprastai didelė. Žmogus nuo pat mažens yra pratinamas to karinio muštro. Rusijos šalis yra totaliniai ruošiami karui. Kiekvienas gyventojas yra nuteikiamas, kad karo atveju būtų tinkamas karinei tarnybai.

B. B.: Ar jie nuteikia prieš Ameriką? Pav. filmuose?

V. Ž.: O taip, ypač specialiuose filmuose.

B. B.: Ar Sovietai giriasi, kad jie laimėjo II Pas. karą?

V. Ž.: O taip, tik jie viską laimėjo ir nei vieno žodžio apie Amerikos suteiktą bilijoninę paramą. Jie net kaltina Ameriką, kad ji delės pradėti karą ir todėl Sovietai turėjo milžiniškų nuostolių.

B. B.: Jie gi gavo tūkstančius tankų, lėktuvų, maisto ir kt. bilijonais skaičiuojamo karinio turto, ar

jie žmonėms tai nepasakė?

V. Ž.: Ne, jie net priešingai nuteikia prieš Ameriką ir jokios tiesos nesako. Sako, kad Amerika jų visai nerėmė.

B. B.: Kalbėjome apie karinius filmus. Aš norėčiau žinoti koki gaminami civiliniai?

V. Ž.: Visų pirma, juose turi atsispindėti komunistinės ideologijos propaganda; be šito nei vienas filmas viešai nepasirodys. Nei meno kūrinys, nei kitoks meniškasis gaminytis negali pasirodyti, o filmai tai labai žiūrimi, kad kitoki nepraeity. Filmus turi didelę reikšmę, todėl valdžia nepaprastai juos tikrina ir studijuoja, kad nenukryptų nuo linijos.

B. B.: Čia pas mus neseniai kilo skandalas dėl filmų rodymo Jaunimo Centre. Sakykite, ar apie Maironį, Čiurlionį filmai, ar jie turi propagandos komunistiniu atžvilgiu?

V. Ž.: Aš nemačiau šių filmų, nežinau kokiu aspektu jie pristatomi. Šiaip, be abejo, yra tendencija kiek galima daugiau prakišti filmus po nekaltą priedangą, bet vistiek žiūri, kad ten būtų tos savos ideologijos dalis.

B. B.: Dar noriu paklausti, kaip Tamsta žiūri į tuos menininkus, kurie atsiunčiami į Ameriką dainuoti, šokti ar kitą koki meną išreikšti?

V. Ž.: Privačiai čia atvykstantieji asmenys, jeigu gauna tokį leidimą, visi be išimties turi būti lojalūs sovietinei valdžiai. Visi, grįžę į Lietuvą, turi pateikti KGB tikslią ataskaitą, ką jie matė Amerikoje, su kuriais pažįstamais susitikinėjo, su kuo kalbėjo, kokius pastebėjo nesutarimus tarp lietuvių išsivijoj. Visa tai saugumas registruoja ir išsirenka sau reikalingą informaciją, kurią paskui galėtų panaudoti prieš išsiviją. Nereikia šiuo atveju turėti iliuzijų. Aš kalbėjau si su daug lietuvių čia, ir sutikau, gaila, daug naiivių žmonių, kurie mano, kad visus reikia sutikti nuoširdžiai, šiltai su ištiestom rankom. Ne visus reikia sutikti su ištiestom rankom, nes nežinai kokiais tikslais jie apkrauti. Ne visus, o reikia atsargiau.

B. B.: Neseniai lankėsi dainininkai Čikagoje. Jie buvo lietuviams žino-

KVAILAS, KVAILAS PASAULIS

Jurgis Gediminėnas

(Pabaiga)

Žydų ofenzyva prieš lietuvius ir Lietuvą prasidėjo dar praėjusią vasarą. Štai Kanadoje "Tėviškės Žiburiuose" (1976.VII.8) buvo atspausdintas pilnas priekaištų, šmeižtų, išsigalvojimų ir kaltinimų visiems lietuviams ir Lietuvai straipsnis "Faktai kaltina", kurio autorius Dov Levin, atrodo, yra ištroškęs keršto ir kraujo. Tuojau po to "Tėv. Žiburiuose" pasirodė visa eilė gražiai suredaguotų ir į Dov Levin kaltinimus atsakymų, tik kažin, ar tas kaltintojas tuos atsakymus skaitė?

Levinų pavardė turėtų būti pažįstama buvusiems Marijampolės, dabartinio Kapsuko, gyventojams, nes tuojau už Marijampolės, tarp Kumelionių priemiesčio, pakeliui į Kalvariją, dešinėje pusėje buvo Levinų dvaras (jame buvo mokomi ir ruošiami visuose ūkio darbuose ir produkcijoje jauni žydai, būsimeji "kibucnikai") ir kitos nuosavybės, kurių galėjo pavydėti ne tik kiekvienas Suvalkijos ūkininkas, bet ir dabartinių kibutzų gyventojai Izraelyje. Daug gerų žydelių gyveno pačioje Marijampolėje, daugiausia versdamiesi bizniu ir turėdami lietuves tarnaites ir kitus samdinius. Taigi, ne žydai, bet lietuviai žydams nešiodavo vandenį! Iš vaikystės dienų prisimenu seną žydę Jankeliene,

kuri savo žibaluotais ir silkėtais pirštais sužnybdavo mano žanduką, sakydama "Jurghi" ir net pavaišindavo per žydų šventes "peisachuvka" ir "cimesu"... Atsimenu žydą Frezinskį, kuris sutikęs mane besekiojantį turgun atvažiusį tėvą ūkininką, dažnai iškrapštydavo man "drabnų ant marožino"...

Girdėjome nepr. Lietuvoje kursuojančius gandus apie žydo rangovo Ilgovskio kortų lošimą su prezidentiene ir buvo kalbama, kad pralošęs rangovas gaudavo visus stambesnius statybos darbus.

Taip, kaip nepatenkintą Kanados pensininką galima nuginkluoti klausimu — kur yra geresnės pensijos kaip Kanadoje, taip Dov Leviną reiktų užklausti: kur geriau prieškarinėje Europoje žydai gyveno negu Lietuvoje? Ar žydai už tai buvo Lietuvai ir lietuviams dėkingi, ir kaip žydai pasirodė rusams okupuojant ir bolševikmetyje, tai yra klausimai, į kuriuos nei Dov Levin, nei jo kolegos (buvę Lietuvos Seimo deputatai), ruošią knygą apie žydų naikinimą Lietuvoje, nenorėtų diskutuoti ar net girdėti. Nepr. Lietuvoje dauguma žydų buvo pilnateisiai piliečiai, turėjo net 15 gimnazijų ir daugumoje visas biznis, išskyrus keleta metų prieš karą, bei kapitalas, buvo jų rankose. Tai kas geriausiai Lietuvoje gyveno, jeigu ne žydai? Net Lietuvos kariuomenėje žydai visuomet gaudavo krautivių pardavėjų, raštininkų ir kito-

kius lengvus darbus, o "liaudies armijos" laikais — jie buvo politikų, kompartijos šnipų ir skundėjų rolėse. Reiktų pavartyti statistinius davinius ir atskleisti kiek žydų, skaičiuojant procentais ir palyginus su lietuviais, priklausė pagrindyje veikusiai kompartijai, kiek žydų stoji kompartijon rusams okupavus Lietuvą, kiek jų tarnavo NKVD ir pan. Bet apie tai Dov. Levin tikrai nenorėtų girdėti.

Štai visai neseniai iš Sov. Lietuvos į mūsų miestą atvykusi ir jau spėjusi ištekėti tautietė pasakoja, kad po antrosios sovietinės okupacijos Lietuvoje didesnieji NKVD pareigūnai, o ypačiai tardytojai, buvo lietuviškai ir rusiškai kalbą žydai. Nėra paslaptis, kad žydai Lietuvoje savo darbais ir veiksmais išprovokavo antisemitizmą.

Štai, kad ir įžygiuojančius į Marijampolę "nugalimosios", o vėliau "nepavejamosios" raudonosios armijos dalinius vietinės žydziukės sutiko su raudonomis gelėmis, o tą pačią dieną, išėję miestan, niekieno nekurstomi, ten stovėjusio 9-ojo pėstininkų pulko ir artilerijos grupės kareiviai išdaužė daugelio žydų prekybos ir gyvenamųjų namų langus... Man pačiam žydas enkavedistas atėmė pinigine turėtą Lietuvos Karo Mokyklos ženklą, sakydamas, kad tai yra slaptos fašistų organizacijos ženklas.

Dov Levinas rašo, kad Lietuvoje pogromai, žydų žudynės ir moterų

mi iš plokštelių dainų. Vieni juos boikotavo, spauda, radijas ir TV tylėjo, o atsirado, kurie kvietė eiti į jų koncertą. Kai jie išsiunčiami į užsienį, jie būna politrukų apsupti? Ar ne?

V. Ž.: Kiekvienas atvažiuojantis žmogus, gauna KGB instruktatą. Su jais yra kalbama ir kiekvienam yra pateikiama saugumo pageidavimai, kuriais žmonėmis turėtų čia domėtis. Nebūtinai čia atvykęs turėtų domėtis amerikiečių raketomis ar atominiais išradimais. Saugumui daugiau rūpi išeivija ir jos skaldymas.

B. B.: Dabar daug nuvyksta į okup. Lietuvą iš mūsų, ir menininkai; ir dainininkai, ir dailininkai.

Juos apklausinėja okup. Lietuvos laikraštininkai. Jie pasisako, kaip viskas gražu, žmonės gražiai gyvena. Kaip Jūs ir Lietuvoj žiūri į tokius pareiškėjus?

V. Ž.: Aš tik galiu žiūrėti su šypsena veide, kad žmonės yra labai naivūs, nesusigaudą politinėje situacijoje, laikau juos paprasčiausiai politiniai dezorientuotais žmonėmis, arba cinikais. Paprasčiausiai, tie žmonės mažai informuoti.

B. B.: Menininkai sakosi, jiems politika nesvarbu, tai dėl to jie važiuoja į Lietuvą. Ar toks geras požiūris?

V. Ž.: Matote, jeigu žmogus suinteresuotas savo talentu, tai jis tu-

ri pažinti ir gyvenimą to krašto, į kurį jis važiuoja ir suprasti politinę padėtį, ypač jei jis priklauso tai tautai. Jis turi žinoti, kaip jo broliai ir sesės gyvena, kokia politinė atmosfera. Nes jis negali atsiskirti nuo to viso. Iš čia vykstančių į okup. Lietuvą, nežinau, kiek menininkai orientuojasi, ar iš tikrųjų jie nori ir turi gerų tikslų atsiekti ir kiek jie suinteresuoti kultūrine veikla Lietuvoj.

B. B.: Linkiu sėkmės mielam dailininkui čia gerai įsikurti ir pasiekti čia laisvėje to, ko negalėjo okupuotoj Lietuvoj. Ačiū už pasidalinimą, taip opiais ir rūpimais klausimais.

pasakė: "Tie žmonės buvo paaukoti be jokio sąžinės jausmo. Azilio teisės principas, humaniškumas ir krikščioniškoji dora yra sutrypti ir švedų tautai liko užtraukta gėdinga dėmė. Nei parlamento, nei tautos nuomonės vyriausybė nepaisė". Pagaliau, viena švedė motina per laikraštį klausia: "Ar aš irgi turiu mokyti savo aštuoniolikmetį sūnų, kad negintų savo tėvynę jei ji būtų užpulta; nes ginti savo kraštą yra išdavystė ir prasikaltimas. Kuo prasikalto tie jaunuoliai pabaltiečiai, ar kad jie mylėjo savo tėvynę ir norėjo ją apginti?" Ir jos klausimas liko neatsakytas.

Tuo pačiu metu iš okupuotų Pabaltijo kraštų radijo stotys griaudė savo pranešimais, kad visi grąžinti pabaltiečiai, legijonieriai, sovietų vy-

TRUPUTIS IŠ ISTORIJS IR GYVENIMO FAKTŲ

Jau praėjo 75 metai nuo to laiko, kai nepaprastu greitumu pradėjo plėstis II Pasaulinis karas, kurio pasekmės žmonija iki šiandien jaučia ir su nerimu žiūri, kaip ir kokia linkme toliau vystysis pasauliniai įvykiai. Tenka pasakyti, nors pranašystėmis užsiimti nėra malonu, bet, kaip atrodo, iš viso, pasaulyje didesnės ramybės ir pastovesnės taikos tikėtis nėra pagrindo.

Taigi, 1939 m. rudenį Maskvos ir Leningrado laikraščių redakcijos iš savo vyriausybės gavo griežtą parėdymą spaudoje nekritikuoti Vokietijos nacių vadų, k.a., Hitlerį, Goeringą, Goebelsą ir kt. Žodis "fašizmas" niekur negalėjo būti naudojamas. Reiškia, SSSR ir Vokiečių draugystė pasiekė aukščiausią laipsnį, tuo labiau, kad visa tai buvo paremta pasirašytu nepuolimo paktu. Tretytis Reichas tuo metu jautėsi pajėgus ir savi pasitikintis. Sąryšyje su Prancūzijos 1940 m. nugalėjimu Stalinas Hitleriui pasiuntė sveikinimo telegramą ir atrodė, kad ši dviejų didelių valstybių draugystė tikrai bus pastovi. Tačiau, šia "nepaprasta" draugyste bolševikiniai vadeivos per daug nepasitikėjo ir gaudami iš laisvo demokratinio pasaulio turtuolių milijonines

riausybės bus laikomi krašto išdavikais ir jų laukia mirties baismė, bet nežiūrint tų šurpą keliančių grąsinimų, 146 pabaltiečiai nuėjo golgotos keliu (130 latvių, 9 lietuviai ir 7 estai). Du iš jų nusižudė, pasirinkdami savanorišką mirtį laisvėje negu rusišką nelaisvę, kitiems trims nepavykus nusižudyti, jie buvo neišduoti, bet liko sunkiai sužaloti.

146 žmonės, įvairaus amžiaus, nuėjo tremties ir kančios keliu, kuriuo jų tautiečiai šimtais tūkstančių nukeliavo paskutiniųjų penkerių metų bėgyje.

(Trumpa ištrauka iš knygos, parašytos švedų kalba ir išleistos Stockholm, latvių rašytojo Osvalds Freivalds "De Intermedade Balternas Tragedi I Sverige")

J. L.

paramas (tokias paramas bolševikai be pertraukos gavo nuo pat Rusijos revoliucijos pradžios) visą laiką ginklavosi. Bet vis tik buvo aišku, kad Vokietija, Hitlerio vadovaujama, turėjo vispusišką karinio pasirengimo pranašumą. Dėl to Stalinas, bijodamas apsupimo, kiek galint vengė įsivelti į karą ir Hitleriui pataikavo. Kas liečia Hitlerio planus, tai jie nebuvo kokia nors paslaptis, būtent, Didžiosios Vokietijos siena turėjo būti perkelta į rytus bent 500 km. Vietos gyventojus, kurie nepritinka vokiškai rasei, buvo numatyta perkelti į Rusijos gilumą, o jų vietoje apgyvendinti vokiečius daugiausia pasižymėjusius kare. Čia buvo paminėta, tarp kitų, ir Lietuvos valstybė. Pagal Hitlerio planus 20-30 metų laikotarpyje lietuvių tauta etnine prasme turėjo nustoti egzistavusi.

Kai bolševikai smurtu jau buvo užgrobę Lietuvą, Latviją, Estiją, Vakarų Ukrainą ir dalį Rumunijos, staiga, pasigirdo ne kasdieninė naujiena, būgent: 1940 m. lapkričio mėn. 12 dieną Sovietų Užsienių Reikalų komisaras Molotovas su savo gausia palyda, susidedančia iš diplomatų, generolų ir spaudos darbuotojų, viso 60 asm., išvyko į Berlyną svarbiems pasitarimams. Berlyne delegacija buvo labai iškilmingai sutikta. Nacių spauda reiškė didelį pasi-

tenkinimą ir linkėjo laimingo susitikimo su fiureriu. Neilgai trukus, t.y. tą pačią dieną, SSSR pasiuntinybėje susitiko Molotovas su Vokietijos Užsienių Reikalų ministeriu Ribbentropu aptarti tolesnę pasitarimų eigą. Čia pat, Ribbentropas užtikrintai pareiškė, kad karas eina prie pabaigos, kad Anglija liko nugalėta ir dėl to Anglijai reikia tik prisipažinti, kas nepais daug laiko. Dėl to, būtina aptarti klausimus, kurie liečia abi valstybes, t.y. SSSR ir Vokietiją. Buvo bandoma pradėti neužmušto liūto kailio dalybas, kitaip tariant, angliškojo liūto. Vėliau Molotovas susitiko su Hitleriu, kuris pareiškė, kad abi valstybės yra skirtingų santvarkų, tačiau tas negali būti kliūtimi taikingam jų sugyvenimui. Toliau Hitleris paminėjo, kad Vokietija ir SSSR pasiekė didelių laimėjimų ir tik tebelieka atlikti kai kuriuos "formalumus". Tačiau, tų dviejų valstybių "draugystė" nebuvo per daug draugiška. Praslinkus vos keliems mėnesiams vokiečių bombos pradėjo kristi ant Maskvos.

Lieka klausimas, tai kaip turėjo pasielgti Lietuvos vyriausybė, kai du diktatoriai, Stalinas ir Hitleris, be pertraukos ginklavosi ir nors vienas kitam bandė rodyti draugiškumą, bet tikrumoje rengėsi prie neišvengiamo karo? Atsiranda kritikų, kurie nepailstamai kaltina buv. Lietuvos vyriausybę, kodėl ji paskelbė neutralumą, o nesijungė į karą? Kodėl nebuvo žygiuota atsiimti Vilnių, nors tam ir vokiečiai pritarė? Kodėl nebuvo pasipriešinta bolševikiniam užpuolikiui, kuris smurtu užgrobė Lietuvos Valstybę? Mūsų gerbiamo poeto Žitkevičiaus žodžiais tariant: "Viens raudonas, kaip šėtonas, kitas rudas, kaip šuva", jie Lietuvai nei vienas, nei kitas nieko gero nežadėjo. Gal kritikų vietoje būdamas ir aš panašiai daryčiau. Pergalvojus ir sąžinė pradeda nerimauti, o gal tie kritikai tikrai yra teisūs, kad Lietuva tikrai turėjo į karą įsijungti, nors jį laimėti galimybės ir nebuvo. Tačiau, kaip sakoma ir istorikai būtų galėję paminėti ir palankiai atsiliepti, kaip buvo paaukota lietuviško jaunimo kelios dešimtys tūkstančių (tas ištiko gen. Vaslovo

(Nukelta į virš. 3 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellienė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

“TREMTIES TRIMITAS” — LAIDAS LAISVINIMO IR LIETUVYBĖS

Spauda yra vienas žymiausių kultūros ramsčių. Be jos neįmanoma jokia kultūra. Kur spaudos nėra, ten viešpatauja tamsa ir bet kokia kultūra miršta.

Lietuviai išėivijoje turėtų gerai įsisąmoninti ir suprasti, kad geriausias ginklas laisvei atgauti, šiuo metu, yra ne fizinė jėga — ginklai, bet kultūriniai ir dvasiniai tautos turtai. Mums visiems turėtų rūpėti savo tautos kėlimas dvasinėmis gėrybėmis ir vertybėmis, nes dvasinis ir kūrybinis tautos lygis greičiau prilygsta didelių tautų, negu fizinis.

Jeigu nebūtų lietuviškų laikraščių, nebūtų mūsų organizacijų veiklos, o lietuvybei reiktų skelbti mirtį. Lietuviška spauda mus ne tik informuoja, bet saugo ir nuo nutautėjimo.

ALGIRDAS BUDRECKAS

NUGALĖTI AR MIRTI

*Aut vincere, aut mori
Skelbkim priešui mūsų tautos.
Šaulius sunaikinti jie nori,
Už geležinės uždangos.*

*Šaulio tremtinio sunki dalia,
Kovot už pavergtą Lietuvą.
Kada gėdos siena sugrius,
Šauliai trimituos pergalės himnus.*

*Tėvynėn sugrįžę būsim viena šeima,
Lietuvos patriotų Šaulių Sąjunga:*

*Lankysim apleistus šaulių kapus,
Susikaupę minėsim jų didžius darbus.
Šauliai žuvo nuo priešų vergijos,
Jie tapo didvyriais Lietuvos.*

Čikaga, 1977 — Vasario 16-tajai

Rizikuodami savo gyvybėmis, knygnešiai nešė į Lietuvą iš Prūsų lietuvišką spaudą. Šiandien, kai ją galima laisvai skaityti ir įsigyti, tai jos daugumas lietuvių neperka ir neskaito. Daugelis šaulių “Tremties Trimitas” neskaito ir jo neišsirašo. Mes šauliai, kaip susipratę tautos patriotai, privalome lietuvišką spaudą visokeriopa remti, skaityti, o ypač tą, kurį rašo apie šaulišką veiklą ir būti ne tik jos rėmėjais, bet ir prenumeratoriais.

Kiekvienas šaulys turi žinoti ir ant visados įsidėmėti, kad laisvę ir nepriklausomybę tėvynei galime iškovoti ne tik ginklu, bet ir kultūra. O kultūrėti ir tapti susipratu-

*

“Vytauto Didžiojo” Rinktinės vėliavą, susirinkimo metu, pirm. Vladas Išganaitis perduoda visuot. susirinkimo pirm. Algirdui Budreckui. C. Genučio nuotr.

“Lithuania: The Outpost of Freedom” pasitinkant

JONAS ŠVOBA

Kovoje dėl Lietuvos laisvės šiuo metu mums liko vienintelis ginklas — knyga. Jomis tenka informuoti ir supažindinti pasaulį su mūsų byla, Lietuvos neteisėta okupacija, kolonizacija, genocidu, pačia Lietuva ir jos istorija. Okupantas naudoja visokeriopas priemones savaip aiškinti ir teisinti. Bet teisybė ir teisė mūsų pusėj. Mes galime remtis istorija, faktais, teise ir teisybe, kurios labiausiai bijo ir nemėgsta okupantas, nes “teisybė bado akis”.

Mūsų veiksniai ir kaikiuros organizacijos leidžia knygas ir biuletenius svetimomis kalbomis, bet tos informacijos nėra ir nebus per daug Lietuvos laisvės bylai. Dr. Kostas Jurgėla parašydamas, ir Lietuvos Šaulių Sąjunga išleidama istorinę knygą “Lithuania: The Outpost of Freedom”, įsijungia į tarptautinę kovą už Lietuvos laisvę areną.

KNYGOS APIMTIS IR TURINYS

Veikalas apima caristinės ir komunistinės Rusijos Lietuvos okupacijos laikotarpius, pradedant 1794 ir baigiant paskutiniaisiais laikais. Skaitydamas knygą, randi labai daug panašumo tarp caristinės ir sovietinės Rusijos okupacijų: Lietuvos rusinimas, visokeriopa krašto gyventojų eksploatacija, genocidas, kolonizavimas rusais, pastangos neatskiriamai suliedinti Lietuvą su rusiškąja imperija, nežiūrint kokiu vardu ji besivadintų.

Dr. K. Jurgėla — istorikas, teisininkas ir politikas — puikiai interpretuoja istorinius faktus, panaudoja visus duomenis ir nušviečia caristinės ir sovietinės Rusijos tikslus, veiksmus ir nurodo jų pasekmes Lietuvai. Jis, taip pat, iškelia lietuvių tautos gyvastingumą, jos rezistenciją, pasipriešinimus okupantų užmačioms, lietuvių kovas už savo teises, laisvę ir nepriklausomybę.

Bendra apžvalga pradedama Europos laikraščio, išėjusio 1563 m. Venecijoje, aprašymu Maskvos caro Ivano IV Žiauriojo kariuomenės įvykdytų nepaprastų žiaurumų užimtame Polocke. Peržvelgiami Lietuvos santykiai su Maskva ligi 1794 m. (15-18 psl.)

Straipsnyje “Rusai Atvyksta” kalbama apie 1794

m. Kosciuškos sukilimą, į kurį įsijungė ir Lietuva. Aprašomas rusų žiaurumas Pragoje ties Varšuva, kur žūsta keli tūkstančiai lietuvių (19-21). 18-tame šimtmetyje bajorijos savanaudiškumas pasunkino valstiečių-baudžiauninkų gyvenimą ir Lietuvoje. Bet vis dėl to valstiečiai liko apsaugoti įstatymų ir valstybės institucijų. Valstiečių prievolės buvo surašytos inventoriuose. Valstietis nebuvo besąlyginiai pririštas prie žemės. Jų vaikai net galėdavo įsigyti mokslą ir profesijas, kaip pav. žymus architektas Stuoka-Gucevičius (1753-1798), dailininkas Jonas Rustemas (1751-1835). Maskvos baudžiauninkai bėgdavo Lietuvon dešimtimis tūkstančių. Kotryna II, okupavusi Lietuvą, Lietuvos valstybinius ir konfiskuotus bažnyčių ir sukilėlių dvarus išdalino nusipelnusiems rusams — Suvorovui, Zubovui ir kitiems. Zubovas gautuose dvaruose paklėlė lažą iš 2 į 6 dienas savaitėje. Juo pasekė kiti rusai dvarininkai ir net nerusai. Lietuvos valstiečiai mokesčius mokėdavo nuo “dūmo”, tai yra, nuo sodybos ar šeimos. Gi, Rusijoje buvo mokama pagalvė. Kas 15-tieji metai buvo daromos revizijos. Mokesčiais apdedami valstiečiai buvo vadinami “revizuojamos sielos”. Įvedus rusų tvarką Lietuvoj ir Lietuvos valstiečiai tapo “revizuojamomis sielomis” ir beteisiam dvaro inventoriumi (23-26).

Įvedama kraštui neįprasta, rusiška valdymo sistema, varginantis rekrutų ėmimas į rusų kariuomenę. Anksčiau iš Maskvos valdomų žemių žmonės bėgdavo į Lietuvą, tai dabar iš Lietuvos bėgo į Vakarų, į Prūsiją.

Peržvelgiami carų Povilo I, Aleksandro I ir Napoleono I laikai, 1831 m. sukilimas, socialinis perklasifikavimas, Katalikų Bažnyčios varžymai prieš 1863 m., vysk. Valančiaus blaivybės sąjūdis, veikla ir švietimas, žemės reforma ir manifestacijos prieš rusus, 1862-1864 m. sukilimas (27-80).

Sovietinių istorikų aiškinimus, kad carams numalšinti 1862-1864 m. sukilimą padėję Lietuvos dvarininkai ir kunigija, autorius paneigia, pasiremdamas Rusijos vidaus reikalų ministerio P. A. Valujevo memorandumu ir Vilniaus gen. gubernatoriaus M. K. Muravjovo raportu carui. Jie Lietuvos vardo nebevartoja, Lietuvą vadina Rusijos Šiaurės Vakarų kraštu. Valujevas tarp kitko nurodo kas jau padaryta rusinimo srityje “...mes įsakome dominavimą rusų kalbos... Uždarėme Vilniaus Universitetą. Panáikinome Lietuvos

šiu lietuviu galima tik per lietuvišką spaudą.

Todėl Naujų Matų proga kiekvienas šaulys teuzsiprenumeruoja “Tremties Trimitą”, kuris yra spausdinamas kartu su žurnalu “Karys”. Tegul 1977 m. kiekvieno šaulio ir šaulės namuose įsikūnija šis šūkis — “*Tas ne šaulys, kuris ‘Tremties Trimito’ neskaitys!*”

Algirdas Budreckas

LŠST Sąjungos Garbės Teismo buv. Teisėjui (1962-1964)

Inž. JURGIUI PREIKŠAIČIUI

mirus, jo žmoną Mariją, sūnus Alfą ir Romą, artimuosius ir jo lietuviškų barų bendradarbius nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

*L.Š.S.T. Sąjungos Garbės Teismo
Pirm. Marijus Šnapštys*

Dr. K. Jurgėlos knygos pristatymas Klevelande. Pristato Al. Kasulaitis, Vliko atstovas ir visuomenininkas. Deš. kp. pirm. dr. K. Pautienis. V. Bacevičiaus nuotr.

Statutą ir pakeitėme įstatymus... [vedėme Katalikų tikėjimui naujus suvaržymus ir panaikinome kaikurias jų institucijas... Lenkiškas elementas lenkais vadina visus Lietuvos katalikus, ir katalikybė negali būti pasmaugta vien jėga ir negali būti pašalinta vien prievarta. Reikalinga silpninti šį elementą ir įtaigoti ryšių su Rusija idėją". Valujevas siūlė priešišką nusistatymą tarp ponų ir valstiečių; steigti rusiškas mokyklas, remti cerkvių statybą, kad ortodoksų dvasiniškai vadovautų švietimui (81-81). Muravjovas ėmė kontribucijas iš vietinių katalikų ortodoksų naudai, kad pakeltų rusiškų mokyklų skaičių, kad silpnintų katalikų dvasininkijos aktyvumą. Jis uždraudė statyti naujas bei remontuoti senas katalikų bažnyčias, apribojo katalikų kunigų skaičių parapijose, jų paskyrimą ir katalikų kunigų judėjimą. Rusai kolonistai apgyvendinami konfiskuotuose dvaruose, ūkiuose ir ištremtųjų kaimuose (83-88).

Seka straipsniai iš rusų okupacijos laikų: Lietuvių tautinis atgimimas (109-112). Žmonių kova už savąjį raštą 1864-1904 m. (113-117), Kražių skerdyinės 1893 m. (119-129), Kovos už spaudos draudimo panaikinimą tąsa (129-135), Rusų kolonizacija ir paskutinis dešimtmetis rusų valdžios Lietuvoje (137-147). Čia paliečiamas ir laikotarpis spaudą atgavus, lietuvių veikla, Vilniaus seimas, 1905 m. revoliucija ir t.t.

Nepriklausomos Lietuvos laikotarpis užgriebiamas tik prabėgom, nes veikalo paskirtis išryškinti rusiškų okupacijų laikotarpius, nors rašant apie sovietinę okupaciją palyginimui ar paaiškinimui dažnai atsigręžtama į nepriklausomą Lietuvą. Apie nepriklausomos Lietuvos laikotarpį kalba straipsniai: Lietuvos valstybės atstatymas (149-158), karas ir taika 1918-1920 m. (159-167), taikos ir draugiškumo era (173-175), Maskvos-Berlyno konspiracija prieš taiką ir žmoniškumą (177-181), priverstina pagalbos sutartis (183-191), Nepriklausomybės prieblanda (193-198), Sovietų invazija ir aneksija (201-208). Rusai užėmę Vilnių viską plėšia, grobia archyvus ir išveža vagonais (193). Po priverstinės Maskvos su Lietuva pagalbos sutarties ir Vilniaus atgavimo medaus mėnuo truko tol, kol Maskva žiemos karu paklupdė Suomiją. Po to vyksta Lietuvos aneksija (201-208).

Tolimesnė knygos dalis skiriama sovietinei Lietuvos okupacijai. Pirmas straipsnis "Sovietinė Norma-

lizacija — Genocidas", tai 1940-1941 metai sovietinės okupacijos Lietuvoje. Lietuvos kariuomenės ir Šaulių Sąjungos likvidavimas, visų nekomunistinių organizacijų uždarymas, suvalstybinimas bankų, prekybų, ūkių, kooperatyvinių bendrovių, areštai, trėmimai, sovietinio NKVD siautėjimas, teroras... kulminacinį tašką pasiekia NKGB/NKVD teroras, kada virš 35,000 nekaltų vyrų, moterų, vaikų, senelių, ligonių 1941 metų birželio 13 ir 14 dienomis buvo iš Lietuvos išvežami Sibiran ir tolimojon šiaurėn. Tai "Baisusis Birželis" (209-215).

Sekančiame straipsnyje skaitome apie 1941 metų sukilimą, karą ir vokiečių okupacijos 1941-1944 metų laikotarpį (217-227).

Sovietams 1944 m. grįžus Lietuvon, partizaninis karas prieš juos užtruko apie dešimt metų, nuo 1944 iki 1952 m. (229-233). Rusai, ignoruodami Atlanto Chartą, kurios pasižadėjo laikytis, pasirašydami Jungtinę deklaraciją Jungtinių Tautų, 1942 m. sausio 1 d., ir kitas karo meto deklaracijas išlaisvintai Europai, pakartotinai okupavo Lietuvą. MVD daliniai ant kulnų lipo raudonajai armijai, sekančiai besitraukiančius vokiečius. Šimtai nekaltų žmonių buvo žiauriai išžudyta be jokių tardymų Vilniuje, Svyriuose, Kaune ir kitur. Šalia "liaudies priešų" buvo suvedamos sąskaitos su "Naciais kolaborantais", tik neliečiamas Stalino ir jo bendrininkų. Tuojau buvo paskelbta vyrų į raudonąją armiją mobilizacija. Dauguma mobilizuojamų vyrų spruko į miškus pas savo tėvynainius patriotus partizanus. Partizanų skaičius siekė tarp 25,000 iki 40,000, o rusai prieš juos išstatė aštuonias raudonosios armijos divizijas. Jas rėmė oro jėgos ir artilerijos vienetai, 70,000 MVD ir MGD kariuomenės. Laisvės kovotojams okupantas neturėjo jokio pasigailėjimo. Visu sovietiniu rusišku žiaurumu partizanų pasipriešinimą palaužė. Kovoje prieš okupantą — nelygioje kovoje, Lietuva turėjo daug nuostolių, bet jų turėjo ir priešas. Tarp 30,000 ir 50,000 žuvusių partizanų savo gyvybes brangiai atidavė, padarydami priešui 80,000 aukų jo motorizuotiems daliniams (230, 229-233 psl.). Lietuvos laisvės kovotojai įrodė, kad Lietuva nesavanaoriškai pasidavė sovietinės Rusijos okupacijai. Rusai Lietuvą užkariavo žiauriu, kruvinu karu, patys patirdami nuostolius ir palikdami savo darbų juodžiausią dėmę kartų kartoms.

Straipsnyje "Demografiniai Pakeitimai 1940-1970 m." (235-238) autorius pažymi, kad Lietuvos aneksija buvo tarptautinis kriminalas prieš taiką ir žmoniškumą, sulaužymas Maskvos pažadų, duotų pagal taikos ir priešagresines sutartis, Kellog-Briandto Pakta, apibrėžimą agresijos, Atlanto Chartą, Keturias Laisvės, Jungtinių Tautų Chartą, karo meto deklaracijas, Universalią Deklaraciją Žmogaus Teisių ir Genocido konvenciją. Sovietų aneksija Lietuvos nepanaši į vakariečių kolonializmo erą pasipelnymo tikslais neišsivys-

čiusių, laukinių, neapgyventų užjūrio sričių. JAV sudarymas iš įvairių tautų imigrantų nepanašus į rusų nukariavimus, rusifikaciją ir tautų genocidą. Valdancioji kasta (239-245) yra privilegijuoti komunistų partijos nariai, kurie turi atskiras gerai aprūpintas parduotuves, modernišką ligonines, butus ir sudaro valdantį elitą, valdancią kastą. Pradžioje Lietuvos komunistų partija buvo silpna ir neskaitlinga. Ji buvo tik maskvinės partijos mokinys. Visa jėga buvo sukoncentruota į emisarus, Maskvos atsiunčiamus rusus iš sąjunginės komunistų partijos centro. Vokiečiams besitraukiant, iš Maskvos atvyko Suslovas atstatyti sovietinį režimą Lietuvoje, po jo 1946 m. Ščerbakovas ir kiti. Tik nuo 1956 m. Lietuvos komunistų partija pradėjo sparčiai augti. Tam buvusios dvi priežastys: galutinas partizaninio karo palaužimas, savisaugos instinktas ir geresnio gyvenimo perspektyvos. Pateikimas į aukštąsias mokyklas ne komunistams jaunuoliams buvo užkirstas. Esant lietuviams partijoje ir įstaigose, neįmanoma turėti sprendžiamojo balso (241).

Žemdirbystės srityje grąžinama baudžiava (247-247). Pramonė ir prekyba tarnauja ekonominiams kolonizavimui. Pramonė Lietuvoje plečiama neatsižvelgiant į Lietuvos interesus ir vietines darbo pajėgas, bet pramonė privalo tarnauti visai Sovietijai; darbo jėga atvežama iš Rusijos, gaminiai išvežami į kitas respublikas (255-260).

Švietimas: "Sutverti Sovietinį Žmogų" (261-268). Tam tikslui turi tarnauti visos švietimo institucijos, visos mokslo šakos. Ši netrumpą straipsnį autorius baigia: "Konsomolcų siaubui, po dešimtmečių ateistinio indoktrinavimo, ten dar atsiranda studentų, kurie, gavę A už marksizmą, bėga į bažnyčias padėkoti Dievui" (268). Literatūra ir menas tai ideologinė kova (269-275). Aprašomi Lietuvos literatūrų vargai ir pastangos, laimėjimai ir nusilenkimai partijai...

Platus straipsnis: "Karas prieš religijų liekanas" (277-308). Pradžioje bendra apžvalga. Atskirai aprašoma Evangelikų bažnyčios, Jehovoh liudininkai, žydų mažuma, daugiausia skiriama Romos katalikams: pirmoji okupacija, "Išlaisvintojai" grįžta, konfiskavimas ir išniekinimas bažnyčių, kunigija puolama ir ginama, kunigų peticija, apeliacija į Jungtines Tautas, partijos ir KGB reakcija, sufabrikuotas pastoralinis laiškas.

Straipsnyje "Besitęsianti Istorija" (308-311) skaitome: "... primityvi propaganda ir terorizavimas vaikų ir tėvų mokyklose ir darbovietėse yra palydimas fiziniams užpuolimais einančių į bažnyčias, trukdymas pamaldų bažnyčiose, kada skersai gatvės garsiakalbiai garsiai perduoda šokių ir revoliucinę muziką. Žiaurumų istorijos tos pačios, persekiojimai niekada nesiliovė — tik datos, vietos ir vardai skirtingi. Caristinės Rusijos pasienio kareiviai ir policija atiminėjo iš lietuvių maldaknyges, spausdintas jų kalba ir alfabetu. Gi, "apšviestieji" caristinių tironų vaikiaičiai ir pro-vaikaičiai dabar atiminėja maldaknyges bet kuria kalba". Toliau autorius sako, kad kalba, religija ir tradiciniai papročiai yra pagrindiniai tautybės pažymiai. Lietuvių kalba partijai reikalinga tik laikinai... Par-

tijos tikslas yra rusifikacija — sutverti "sovietinę tautą", išpažįstančią Lenino religiją ir kalbančią tarptautinę rusų kalbą (309). "Lietuvių masės, paliktos aristokratijos ir intelektualų, laimėjo spaudos draudimo kovą 1864-1904 m. Tokia pat kova vėl kartojasi. Masės vėl paliktos Maskvos tarnų elito... (309). "Caristinė spauda nebuvo tokia šiurkšti ir žiauri, kaip sovietinis barbarizmas" (310).

Paskutiniuose straipsniuose autorius patiekia iš Sovietų Sąjungos Komunistų partijos dogmų tris galimybes pavergtiesiems: 1. tapti "sovietiniu žmogumi" (313), sunaikinimo (319) ir trečiasis kelias — žmogaus teisės ir apsisprendimas. Po Rytinės Vokietijos ir Lenkijos neramumų numalšinimo ir vengrų laisvės kovotojų pastangų sutriuškinimas rusų tankais, Lietuvos komunistų partijos pirmasis sekretorius Sniečkus įsitikino: "arba mes einame su rusų tauta... arba tėra galimybės lietuvių tautos išnykimo. Čia nėra trečiojo kelio". Sovietų Sąjungos komunistų partijos dogmos yra tokios kietos, kaip ir Hitlerio "Mein Kampf" (313). Išcitavęs Sovietų Sąjungos komunistų partijos dogmas, dr. K.R. Jurgėla reziuuuoja, kad "tai aiškiai suformuluota programa tautų genocidui ir surusiniui visų nerusiškų tautų". Išdiskutuoti įvairūs persekiojimų ir išnaudojimų atvejai — ryškūs pavyzdžiai anksčiau cituotų programų. Išėitis — "susijungimas su rusų tauta" (317). Palaipsninė rusifikacija buvo Sniečkaus, Sovietų Sąjungos komunistų partijos ištikimo tarno, pasirinkimas (319). Gal jo pasirinkimui turėjo įtakos sekantieji faktai: 1. trumpu laiku visišką Rytų Prūsų sunaikinimas; 2. Kultūrinis genocidas Maskvos Baltgudijai atiduotų lietuviškų sričių; 3. latvių partijos valymas ir Latvijos kolonizavimas, išnykimas Volgos vokiečių, Krymo totorių, Kaukazo tautelių (319). Šiame straipsnyje aprašomas Rytprūsių vietinių gyventojų išnaikinimas, kolonizavimas rusais, lietuviškų vietovardžių pakeitimas rusiškais, kad jokios lietuviškos žymės nebeliktų (319-325). Tai ir yra antrasis dogmos kelias — sunaikinimas ir surusinimas.

"Trečią kelią" — žmogaus teisės ir apsisprendimo pasirinko Simas Kudirka. Jo visa byla smulkiai aprašyta. Žūsta kalbininkas prof. Kazlauskas. Brazins-

Knygos pristatyme dalyvavusių dalis. V. Bacevičiaus nuotr.

kai pasiekia Turkiją. Nuteisiami Vytautas ir Gražina Simokaičiai. Plačiai aprašomas Romo Kalantos susideginimas dėl Lietuvos laisvės ir demonstracijos bei riaušės su aukomis ir gaisrais Kaune (327-340).

Paskutinytis straipsnis "Žmonijos atsakomybė" (341-354). Peržvelgęs senosios Lietuvos istoriją, autorius primena, kad jau 1654 m. Maskvos pasiuntinys Puškinas reikalavo iš Lietuvos, kad būtų sudegintos knygos nepalankiai atsiliepiančios apie Maskvos valdovą, o lapai žeminantieji kraštą, būtų išplėšiami iš knygų. Šis jo reikalavimas negalėjo būti įvykdytas (342). "Geležinė uždanga nėra 20-to šimtmečio išradimas, ji egzistavo prieš 1772 m. tarp Lietuvos ir Maskvos rubežių." Operoje "Boris Godunov" žiūrovas mato pasienio viešbutyje vienas atviras duris į Maskvos pusę, kitas į Lietuvos ir girdi caro įsakymą hermetiškai uždaryti duris, kad nei kiškis neperbėgtų sienos, nei paukštis neperskristų (343).

Senovės Lietuva saugojo Europą nuo mongolų invazijos ir Lietuvai ir Rusijai nuo Kryžiuočių puolimų. Riba, skirianti Rytų ir Vakarų civilizacijas, buvo rytinės Lietuvos ir Lenkijos sienos (344). 1920-1939 metais civilizacijų riba buvo rytinės sienos Suomijos, Baltijos valstybių, Lenkijos ir Rumunijos. Antrojo Pasaulinio karo metu "Trys Didieji" — Churchillis, Rooseveltas ir Stalinas — nukėlė civilizacijos ribą į Europos centrą (344-345).

Autorius, remdamasis istoriniais faktais, teise,

teisingumu, žymių žmonių pareiškimais, šaukiasi žmonijos atsakomybės jausmo.

BENDROS PASTABOS

Knygos gale randame sąrašą panaudotų veikalų — bibliografiją (355-359) ir nesiaurą indeksą (361-387).

Knygos formatas vidutinis, patogus. Veikalas neperkrautas iliustracijomis ir nuotraukomis. Popieris geras, spaudos darbas atliktas gerai. Tinka ir turiniu ir išvaizda dovanoms kitataučiams.

Vyšninės spalvos kieti viršeliai papuošti Šaulių Sąjungos ženklu ir auksinės spalvos knygos pavadinimu. Aplankas tautinių spalvų.

Autorius įdėjo daug darbo. Tai pirmasis veikalas, kuris išryškina ir sugretina caristinę ir komunistinę okupacijas. Primindamas Hitlerio "Mein Kampf", ir palygindamas su Sovietų Sąjungos komunistų partijos dogmomis, jis parodo pasauliui, kad jų siekiai tokie pat: kitų tautų genocidas, kitų kraštų kolonizavimas savais tautiečiais. Jei pasaulis pasmerkė Hitlerį ir jo partiją, tai turi pasmerkti ir Sovietų Sąjungą ir komunistų partiją.

Knyga gaunama pas LŠST CV Tiekimo vadovą Petrą Padvaiską, 2460 W. 45th Pl., Chicago, Ill. 60633, arba pas Vincą Rinkevičių, 323 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216 ir leidykloj: Valkyrie Press, Inc., 2135 1st Avenue South, St. Petersburg, Florida, ir pas Sąjungos dalinių pirmininkus.

LŠST CV ŽINIOS

Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje kultūrinis suvažiavimas, vietoj kultūrinės savaitės, rengiamas liepos mėn. 2-4 dienomis Union Pier, Mich. Šaulės ir šauliai kviečiami suvažiavime skaitlingai dalyvauti. Suvažiavimo programa buvo įvairi ir įdomi. Suvažiavime taip pat kviečiami visi besidomintieji šaulių kultūrine veikla ir organizacija.

Suvažiavimo stovyklos vadovu pakviestas "T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos Čikagoje pirm. Edm. Vengianskas.

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje įvykdė didelį ir sunkų uždavinį — išleido anglų kalba knygą "Lithuania: the Outpost of Freedom". Knygoje nušviečiami Rusijos ir vėliau sovietinės Rusijos kėsmai prieš Lietuvą ir lietuvių tautą ir lietuvių priešinimasis rusų priespaudai. Knygoje pateikta medžiaga gausiai dokumentuota. Po įvado pirmajame puslapyje yra įdėta nuotrauka laikraščio, išleisto 1563 m. Venecijoje, kur rašoma apie maskviečių invaziją į Lietuvą ir Polocko užgrobimą.

Knyga gaunama lietuvių knygynuose, pas knygų platintojus, Šaulių Sąjungos dalinių pirmininkus ir galima tiesioginiai užsisakyti pas CV išdininką Stasį Bernatavičių, 1513 So. 48th Court, Cicero, Ill. 60650, siunčiant jo vardu 10.60

dol. čekį.

Šiuo metu LŠST CV pirminiai uždaviniai yra knygos: "Lithuania: The Outpost of Freedom" platinimas ir kultūrinio suvažiavimo surengimas. Neužmirštami ir organizaciniai reikalai. Sąjungos pirmininkas Karolis Milkovaitis praėjusių metų bėgyje lankė dalinius Kanadoje ir JAV. Pirmininkas numato ir šiais metais lankyti daliniuose ir susitikti su šaulių organizacijos veikėjais. Tuo būdu užmezgami artimesni ryšiai su dalinių vadovybėmis ir stiprinama organizacija.

LŠST Centro Valdybą sudaro: Karolis Milkovaitis, Alfa Šukys, dr. Kazys Pautienis, Stasys Bernatavičius, Stasys Juozaitis, Stepas Paulauskas, Stasė Cevičienė, Stasys Jokubaitis, Jonas Jasaitis, Antanas Markauskas, Petras Padvaiskas, kun. Jonas Borevičius, S.J., Algirdas Budreckas, Alfonsas Gailius ir Jonas Platakis. Valdybos pirmininkas yra Karolis Milkovaitis. Jis taip pat yra pirm. "Klaipėdos" jūrų šaulių kp., Cicero.

Jonas Jasaitis
LŠST CV Inf. vaadovas

Knygos "Lithuania: The Outpost of Freedom" sutiktuvs Klevelande Š.m. vasario 6 d. "Kar. A. Juozapaičius" šaulių kuopa suruošė Klevelando Naujos parapijos salėj pirmą, viešą LŠST išleistos dr. K. Jurgėlos knygos "Lithuania: The Outpost of Freedom" sutikimą. Ši anglų kalba knyga iškelia caristinės ir sovietinės Rusijos vykdomus lietuvių persekiojimus, žudomą tautą ir naikinamą kraštą.

Tikimės, kad ir kiti šaulių daliniai supažindins savo apylinkių lietuvius su šia svarbia knyga, kad susipažinę ir įsigiję ją, galėtų įvairiomis progomis padovanoti amerikiečiams. Eikime su ta knyga į plačias amerikiečių mases ir painformuokime apie Lietuvos pavergimą, mūsų brolių ir seserų kančias ir persekiojimą okupuotoje Lietuvoje ir Sibiro tremtyje. Plačioji Amerikos masė beveik nieko nežino ir labai menkai nusimano apie komunistinį terorą Lietuvoje, kad laisvas buvęs lietuvis yra paverstas beteisiu vergu. Ši knyga amerikiečiams duos daugiau informacijos apie komunistų melus, parodys, kad Lietuva ne savo valia prisijungė prie komunistinio rojaus. Lankydamasis Amerikoj, Chruščiovas šaukė, kad jie Ameriką palaidos. Taip, tas kruvinasis bosas daliniai teisybę sakė, nes komunistinis judėjimas Amerikoje vis daugiau ir daugiau susiranda šalininkų. Sovietinė Rusija į Ameriką atgabena labai daug tomų komunistinių knygų, o už geležinės už-

dangos net maldaknygės neleidžia nusiušti. Tai Amerikos apsilaidimas ir neapsižiūrėjimas. Cicero, pas lietuvių mokytoją, yra sukrauta tūkstančiai Maskvos įsakymu atsiųstų knygų, kad per įvairaus turinio knygas platintų komunizmą Amerikoje. Įvairių tautybių komunistai Amerikoje: lenkai, čekai, jugoslaviai ir kiti, taip pat tūkstančiais gauna komunistinių knygų savomis kalbomis iš Maskvos, kad platintų čia komunizmą.

Dr. K. Jurgėlos knyga, nors dalį komunistinio melo demaskuos, parodys jų tikrąjį veidą, kaip sadistiškai jie žudo užgrobtas tautas. Dėl ko Amerikos prezidentas, Kissingerio įtaigotas, pasirašė begėdišką Helsinkio aktą ir pripažino sienų neliečiamybę? Dėl to, kad Amerikos tylinčioji dauguma, nieko nežino apie komunistų už geležinės uždangos vykdomą genocidinę politiką.

Ši dr. K. Jurgėlos knyga, užpildys bent dalį tos spragos. Tad, kiekvienas šaulys-ė privalėtų šią knygą įsigyti ir plačiai paskleisti pažįstamų amerikiečių ir kitataučių tarpe.

Sutinkant dr. K. Jurgėlos knygą "Lithuania: The Outpost of Freedom" reikia su pagarba ir dėkingumu paminėti tos knygos komisijos pirm. istoriką Joną Švobą (buvusį Ukmergės gimnazijos direktorių), kuris yra tos knygos sumanytojas ir daug prisidėjęs kruopščiu darbu, kad ši knyga pasirodytų. Pagarba ir padėka knygos autoriui dr. K. Jurgėlai, kuris tiek daug darbo, širdies ir tautinio jausmo įdėjo rašydamas šį veikalą. Padėka LŠST CV ir tuometiniam jos pirmininkui Vincui Tamočiūnui bei kitiems komisijos nariams: istorikei S. Kaunelienei ir žurnalistinei Vl. Mingėlai, kurie dirbo prie tos knygos paruošimo.

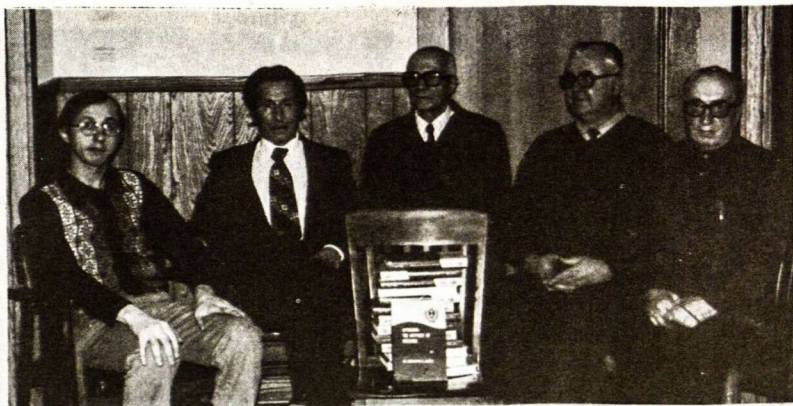
Sekė kp. valdybos narės J. Vencienės paruošta kavutė. Saldumynais prisidėjo A. Smelstorienė ir M. Jarašiūnienė.

Dr. K. Pautienis

Sektinas pavyzdys. 1976 m. gale pasirodė dr. K. Jurgėlos knyga "Lithuania: The Outpost of Freedom" Buvo išsiuntinėta prenumeratoriams ir kuopoms. Dauguma laukia kol pirkėjai patys ieškos, kad knygą nusipirktų.

Atsiranda ir tokių, kaip buvęs CV pirm. Vincas Tamošiūnas, kuris ne tik buvo pagrindinis lėšų telkėjas, prieš knygos pasirodymą, surinkęs keletą tūkstančių dolerių, bet ir gavęs knygą kiekviena proga suranda pirkėjų, arba pats apmokėjęs dovanoja jaunuoliams, kitataučiams ir t.t. Jei atsirastų tokių dar bent 10, 'nyga greitai iš leidyklos lentynų persikeltų į skaitytojų lentynas.

Vasario mėn., pagal lietuviškąją enciklopediją, sukako 75 metai buvu-

1977 m. "Kar. Juozapavičiaus" kp. Klevelande valdyba: iš k. į d.: izd. J. Ralis, šaudymo vadovas F. Navickas, pirm. K. Pautienis, vicepirm. P. Vencius ir A. Balas. Ant kėdės 10 egzempliorių kp. užsakyto LŠST išleisto dr. K. Jurgėlos anglų kalba veikalo "Lithuania: The Outpost Of Freedom". Kp. knygą išsiuntinės Klevelando universitetams, kolegijoms ir bibliotekoms. Nuotr. R. Pliodžinsko

siam LŠST pirmininkui Vincui Tamošiūnui ir buvusiam CV vicepirm. istorikui Jonui Švobai. Sunku patikėti, kad abu energingi, darbštūs visuomenininkai ir šauliai jau būtų peržengę 75 metų slenkstį. Linkim ir ateityje su tokia pat energija ir sumanumu dirbti tėvynės Lietuvos ir Šaulių Sąjungos gerovei! Ilgiausių Metų!

"Kar. A. Juozapavičiaus" šaulių kp. veikla

1976 m. gruodžio 12 d. Naujosios parapijos viršutinėje salėje, "Kar. A. Juozapavičiaus" šaulių kp. sušaukė savo me-

tinį susirinkimą, kuriame buvo renkama ir kp. vadovybė sekantiems metams. Susirinkimui pirmininkavo P. Vencius, sekretoriavo P. Vaiginis. Po kp. p-ko dr. K. Pautienio pranešimo, pranešimus padarė išdininkas ir revizijos komisija. Sekė jaunų šaulių priesaika. Tėvui Kidikui vadovaujant, 5 šaulės ir 3 šauliai kandidatai davė šaulišką priesaiką. Ant papuosto stalo degė dvi žvakės, tarp jų — kryžius ir Sventas Raštas. Priesaika buvo labai įspūdinga, su giliu įsijautimu kandidatų duota. Davę priesaiką, priklausę bučiavo vėliavą ir nuo to momento tapo pilnateisiais kp. nariais su

"Kar. A. Juozapavičiaus" kp. visuotiniame susirinkime kp. pirm. dr. K. Pautienis prisega Šaulių Žvaigždės Ordiną M. Smelstoriumi.

teise balsuoti ir būti renkamiems į kp. vadovybę. Susirinkimas ilgametį kp. pirmininką už jo nuopelnus šauliams ir už jo šakotą visuomeninę veiklą išrinko kuopos garbės nariu. Valdybos narys ir vėliavnešys M. Smelstorius už aktyvią šaulišką veiklą CV apdovanotas Šaulių Žvaigždės ordinu. Ordiną prisegė CV vicepirm. dr. K. Pautienis.

Kp. savo pirmininku ketvirtai kadencijai išrinko dr. K. Pautienį. Į valdybą išrinkti: F. Navickas, A. Balas, J. Raulinaitis, M. Smelstorius ir P. Vencius. Revizijos komisijon: J. Citulis, A. Pautienis ir P. Vaiginis. Kp. garbės teismas paliktas tas pats: pirm. — teis. J. Krygeris, A. Nasvytis ir A. Čėsna. Įvairiems lietuviškiems kultūriniais reikalams kp. pastaruoju metu paaukojo 345 dol.

Šaulės — Gaižutienė paruošė užkandžius, M. Jarašūnienė ir A. Smelstoriene paaukojo saldumynus, gi A. ir M. Smelstoriai pavaišino svečius.

K. P.

LŠST Kultūrinio Savaitgalio Stovyklą Organizuojant

Š.m. vasario 6 d. Cicero šv. Antano parapijos salėje įvyko CV ir kitų vadovų pasitarimas 1977 m. liepos 2-4 dienomis įvykstančios LŠST Kultūrinio savaitgalio organizaciniais reikalais, kurį pravedė stovyklos viršininko pareigoms pakviestas "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. pirm. E. Vengianskas.

Šio pasitarimo metu buvo aptarta programa, dienotvarkė, organizaciniai darbai, padėti pagrindai organizacinės komisijos sudarymui ir susipažinta su atskirų komisijos pareigūnų darbais, šį kultūrinį savaitgalį organizuojant.

"Kar. A. Juozapavičiaus" kp. Klevelande visuotiniame susirinkime penkios moterys ir trys vyrai davė šaulišką priesaiką. Iš jų jauniausias A. Strikaitis po priesaikos bučiuoja kuopos vėliavą.

Į organizacinę komisiją įsijungė šie Sąjungos pareigūnai: ižd. — S. Bernatavičius, sekretoriai — S. Juozaitis ir A. Gailius, jūrų šaulių dalies vadovas S. Paulauskas, jaunųjų šaulių vadovas A. Markauskas, foto koresp. P. Malėta ir anksčiau pakviestas spaudos ir inform. vadovas J. Jasaitis.

Arimiausiu laiku numatyta sušaukti platesnį organizacinės komisijos narių ir Čikagoje veikiančių šaulių dalinių atstovų bei vadovų susirinkimas kalbamos stovyklos paruošiamiesiems darbams ir talkos reikalams aptarti.

Komisijai maloniai sutiko talkininkauti LŠST pirm. K. Milkovaitis ir "Nemuno"

jūrų šaulių Rinktinės pirm. plk. J. Švedas.

Pasitarimas praėjo darbingoje dvasioje ir tikimasi, kad bendromis jėgomis pavyks LŠST sąskrydį sėkmingai suorganizuoti ir praveisti.

Cicero jūrų šauliai

1977 m. sausio 23 d. Pečklių svetainėje įvyko Cicero j. šaulių kuopos metinis susirinkimas, kurį atidarė kuopos pirmininkas K. Milkovaitis.

Pirmiausia atsistojimu buvo pagerbtas tragiškai miręs kuopos kapelionas, Šaulių Žvaigždės ordino kavaliarius, j. šaulys, kun. dr. A. Juška. Kuopa skaudžiai pergyveno jo staigią ir

LŠST 1977 m. Kultūrinio Savaitgalio Stovyklos Organizacinės Komisijos pareigūnai š.m. vasario 6 d. posėdyje, programos, darbo ir kt. reikalus aptariant. Iš kairės: E. Vengianskas, A. Markauskas, S. Juozaitis, J. Švedas, S. Bernatavičius, S. Paulauskas ir S-gos pirm. K. Milkovaitis. Nuotr. P. Malėtos

STRAIPSNIO KONKURSAS

Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje centro valdyba skelbia konkursą straipsnio, kuriame būtų gvildinama: šaulių idėja, jos reikšmė ir pritaikymas svetimuose kraštuose gyvenantiems lietuviams, šaulių organizacijos įnašas tautinei gyvybei išlaikyti ir kovai už Lietuvos laisvę ir šaulių organizacijos vieta svetimuose kraštuose gyvenančių lietuvių tautinėje veikloje.

Straipsnio pavadinimą pasirenka pats autorius.

Tas pats autorius konkurse gali dalyvauti tik su vienu straipsniu.

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 12 mašinėlė rašytų (eilutę praleidžiant) puslapių.

Premijuoti straipsniai bus spausdinami *Tremties Trimite*. Vertingi nepremijuoti straipsniai bus

atspausdinti *Tremties Trimite* ar kitoje lietuvių spaudoje.

Autorius straipsnį pasirašo slapyvarde, o į atskirą užlipintą voką įdeda tikrą pavardę, vardą ir adresą.

Konkurso nelaimėjusių dalyvių pavardės bus laikomos griežtoje paslapytyje, bus skelbiamos tik laimėjusiųjų pavardės.

Straipsnius vertins specialiai sudaryta komisija (bus paskelbta vėliau).

Skiriamos trys premijos: I-ji 150.00 dol., II-ji 100.00 dol. ir III-ji 75.00 dol.

Konkursui straipsnių įteikimo data: 1977 m. birželio 1 d. (pašto antspaudas). Straipsnius siųsti adresu: **Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629.**

LŠST Centro Valdyba

netikėtą mirtį.

Apdovanotiems Šaulių Žvaigždės ordino medaliais: B. Baltrūnui, J. Bliujui, S. Juozaičiui, B. Latožai ir J. Pečiui žymenis prisegė Sąjungos Centro Valdybos pirm. K. Milkovaitis.

1976 m. šaudymo varžybų pirmos vietos laimėtoji Vl. Petrašiūniui — pereinamąją taurę ir antros bei trečios vietos laimėtojams: V. Brazui ir J. Kriškiui — trofejas įteikė plk. J. Švedas.

Susirinkimui pirmininkauti buvo pakviestas plk. J. Švedas ir sekretoriauti A. Kašiu-bienė.

Karolis Milkovaitis vienbalsiai buvo išrinktas kuopos garbės nariu.

Kuopos veiklos metinį pranešimą padarė K. Milkovaitis. Kuopos išdininkas J. Dekeris perskaitė labai kruopščiai ir detaliai paruoštą kuopos apyskaitą, iš kurios paaiškėjo, kad kuopos finansinis pajėgumas auga, bet nemažėja. Padėkojo visiems kuopos nariams už glaudų bendradarbiavimą su išdininku.

Revizijos komisijos aktą perskaitė S. Paulauskas.

Slaptu balsavimu balsų dauguma kp. pirmininku išrinktas K. Milkovaitis. Dviem buvusios valdybos nariams atsakius pasilikti valdyboje sekančiai kadencijai, į jų vietas išrinkti A. Kašiu-bienė ir A. Ašoklis.

K. Milkovaitis sutiko būti kp. pirmininku su sąlyga, kad jam padės du vicepirmininkai, nes jis ir taip apkrautas darbais, kaip Sąjungos pirmininkas. Vykdomuoju vicepirmininku išrinktas S. Paulauskas, o antruoju vicepirm. A. Ašoklis.

Į revizijos komisiją pusiau slaptu balsavimu išrinkti: A. Repšienė, V. Brazas ir J. Žemaitis, kandidatu liko V. Petrašiūnas.

Susirinkimo metu būrys šaulių kandi-

datų davė šaulių priesaiką.

Sekė klausimai ir sumanymai, po kurių susirinkimas buvo baigtas ir visi buvo pakviesti vaišėms, kurias paruošė kuopos sesės. Bet šios vaišės, dėl kuopos kapeliono mirties, praėjo rimties ir susikaupimo ženkle, nebuvo dainų ir A. Markausko akordeonas tylėjo.

Cicero šaulių kuopa, iš savo kuklių išteklių, 1976 m. įvairiems kultūriniais ir labdariniams reikalams aukojo: Cicero lituanistinėms mokykloms — 125 dol., Savanorio-kūrėjo K. Dobilo laidotuvėms — 100 dol., Kristijono Done-laičio lituanistinei mokyklai — 100 dol., Lietuvių Fondui — 100 dol., Tautos Fondui — 50 dol., Brazinskių reikalams — 50 dol., Šaulių S-gos CV — 50 dol., Cicero moterų orinio komandai "Vėtra" — 50 dol., Lietuvių Komitetui Amerikos 200 metų sukakčiai paminėti — 25 dol., Lietuvių T.V. — 30 dol., Sofija Barcus šeimos radijo valandai — 20 dol. Laikraščiams paremti: Kariui — 25 dol., Draugui — 20 dol., Naujienoms — 20 dol., Laisvajai Lietuvai — 20 dol. ir Dirvai — 20 dol. Viso paaukota — 805 dol. Be to, kp. šauliams vestuvių bei aukštojo mokslo baigimo progomis nupirkta dovanų už 90 dol.

Šm. vasario 6 d. Cicero kuopa drauge su "Gen. T. Daukanto" kp. ir "Vytauto Didžioji" rinktinės atstovais dalyvavo ALTo Cicero skyriaus surengtame Vasario 16-sios minėjime bažnyčioje ir salėje. Bažnyčioje mišias laikęs ir invocaciją minėjime sukalbėjęs šv. Antano parapijos vikaras kun. A. Rutkauskas buvo paprašytas būti kuopos kapelionu ir įstoti į Cicero kuopą. Kun. A. B. Rutkauskas mielai sutiko ir tuoj pat užpildė pareiškimą. Cicero šauliai širdingai sveikina savo naują kapelioną, linki jam

sėkmės ir kuo geriausias sveikatos. Kun. A.B. Rutkauskas jau Lietuvoje buvo šaulys.

Alf. Gailius

Čikagos Jūrų Šaulių Veikla

Čikagos jūrų šaulių "Gen. T. Daukanto" šaulių kuopa įsikūrė 1963 m. vasarą ir dabar jau pradėjo savo veiklos 14-tuosius metus. Tai pirmoji jūrų šaulių kuopa, įsikūrusi ir subrendusi iš-eivijos sąlygose. Ši jūrų šaulių idėja prigijo mūsų visuomenėje ir naujos jūrų šaulių kp. pradėjo steigtis įvairiose lietuvių kolonijose. Šiuo metu jau veikia 6 jūrų šaulių kp.

Dabar "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai vadovauja kp. p-kas Emundas Vengianskas. Jam perėmus kp. pirmininko pareigas, kp. veikla ypatingai pagyvėjo ir kp. sustiprėjo. Jis pavyzdinčiai sutvarkė šios kp. bylas, atspausdino naujas narių korteles, pagamino kp. korporacinį antspaudą, išdirbo kiekvienam kp. valdybos nariui pareigų taisyklių bylas, pravedė kp. narių registraciją, išrinko nario mokesčius ir pagyvino naujų narių pritraukimą. Kp. valdyba turėjo net 12 valdybos posėdžių ir praveisti du visuotiniai narių susirinkimai. Narių informacijai ir geresniam ryšio palaikymui atspausdinta 11 kp. bendraraščių.

Kp. vadovybės ir narių tarpe jaučiamas gyvas entuziazmas jūrų šaulių veiklai. Tarpusavyje bei su kitom kuopom, santyčiai geri ir jokių šaulišku prasižengimų ar bylų šioje kp. nebuvo.

Kadangi labai glaudžiai bendradarbiaujama su kaimynine jūrų šaulių kp. "Klaipėda" Ciceroje, todėl iškilo reikalas šioms dviem šaulių kuopoms susijungti į jūrų šaulių rinktinę. S-gos nuostatai aiškiai nusako, kad šaulių rinktinę galima įkurti, jei vienoje vietovėje vei-

kiančios bent dvi šaulių kp. to pagėdautų. Šia idėją pradėjo judinti šios kp. p-kas Edm. Vengianskas. Sąjungos statute nesant smulkesnių bei aiškesnių nuostatų, apie šaulių rinktinių veiklą, tikslus, sudėtį bei vidaus santvarką, jis paruošė tokių nuostatų projektus ir patiekė abiejų kp. valdyboms peržiūrėti. Po to visi pasiūlymai buvo priimti abiejų kuopų visuotiniuose narių susirinkimuose ir buvo nutarta šaulių rinktinę steigti. LŠST CV patvirtinus, ši jūrų šaulių rinktinė yra pirmasis toks vienetas, o jos organizatorius ir steigėjas Edm. Vengianskas jūrų šaulių istorijoje pelnė sau tinkamą vietą. Pirmos jūrų šaulių rinktinės p-ku išrinktas savanoriškūrijas, plk. j.š. J. Švedas, Cicero jūrų šaulių kp. "Klaipėda" narys. Gero vėjo pirmajai LŠST "Jūrų Šaulių Rinktinei"! Mykolas Maksvytis

Jūrų šaulių rinktinė Čikagoj

Š.m. vasario 6 d. Vasario 16-sios, Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo proga, Čikagos "Gen. T. Daukanto" ir Cicero "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopos, apjungiančios daugiau kaip 200 narių, sėkmingesnei veiklai ir efektingesnei jūrų šaulių reprezentacijai savųjų bei kitataučių tarpe, apsijungė į LŠST Jūrų Šaulių Rinktinę.

Steigiamasis Jūrų Šaulių Rinktinės susirinkimas, dalyvaujant Sąjungos pirm. K. Milkovaičiui, LKSS pirm. plk. J. Švedui, "Gen. T. Daukanto" ir "Klaipėdos" jūrų šaulių kp. vadovybėms bei nariams, įvyko Cicero šv. Antano para-

pijos salėje po pamaldų ir iškilmingo Vasario 16-sios dienos paminėjimo. Atidaręs susirinkimą Jūrų šaulių vadovas S. Paulauskas pirmininkauti pakvietė "Gen. T. Daukanto" jūrų š. kp. pirm. Ed. Vengianską, sekretoriauti j.š. Tautkų.

Susirinkimas pradėtas Lietuvos prisiminimu, perskaitytu j.š. B. Aniuolio. Buvo priimta Čikagos rajono j.š. rinktinės organizacijų ir veiklos nuostatų galutinė redakcija ir kuopų atstovams — už "Gen. T. Daukanto" kp. pasirašė: E. Vengianskas, V. Zinkus, B. Aniuolis ir už "Klaipėdos" kp. — S. Paulauskas, R. Lotožienė, J. Dekeris, pasirašius rinktinės steigiamąjį aktą, Rinktinei duotas "Nemuno" vardas.

Pirmuoju Čikagos rajono "Nemuno" Rinktinės pirmininku vienbalsiai išrinktas plk. J. Ševads. Pagal Rinktinės organizacinius nuostatus, vicepirm. į vadovybę įėjo "Gen. T. Daukanto" j.š. kp. pirm. E. Vengianskas ir "Klaipėdos" j.š. kp. pirm. pareigais einąs S. Paulauskas.

Pradėdamas savo pareigas, "Nemuno" j.š. Rinktinės pirm. plk. J. Ševadas padėkojo už pareikštą jam pasitikėjimą, pasidžiaugė pirmosios j.š. Rinktinės įsisteigimu ir atkreipė dėmesį, kad Rinktinės veikloje, nepažeidžiant įsijungusių kp. veiklos interesų, bus vadovaujama LŠST statuto, šauliškos drausmės bei susiklausymo ir kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo principais bei dvasia.

Šia proga žodį tarė ir LŠST pirm. K. Milkovaitis, iškeldamas kai kurias negeroves pastebėtas šauliškoje elgsenoje, į kurias palinkėjo ateity atkreipti reikiamą dėmesį.

mą dėmesį.

Istorinis jūrų šaulių Rinktinės "Nemunas" steigiamasis susirinkimas, praėjęs pakilioje dvasioje, baigtas Lietuvos himnu.

Gero vėjo visiems Čikagos jūrų šaulių Rinktinės "Nemunas" nariams!

Vg.

CICERO JŪRŲ SAULIAI

1977 m. vasario mėn. 27 d. įvyko Cicero j. šaulių kuopos "Klaipėda" valdybos posėdis, kuriam pirmininkavo K. Milkovaitis, sekretoriavo A. Kašiubienė.

Per pereinamąjį susirinkimą du nariai nesutiko pasilikti valdyboje sekančiai kadencijai, tai į jų vietą buvo išrinkti A. Ašoklis — bus II-ras vicepirmininkas ir A. Kašiubienė — bus sekretorė. Kuopos korespondentais bus sekantys asmenys: A. Kašiubienė — "Draugas" ir "Dirva", S. Paulauskas — "Naujienos" ir A. Gailius — "Karys" ir "Laisvoji Lietuva". Fotografais sutiko būti A. Markauskas ir J. Bliujus.

Šiemet Cicero kuopai išpuola rengti "Jūros Diena", ji bus rengiama rugpjūčio mėn. pradžioje, Union Pier, Mich., tikslī data bus nustatyta vėliau.

Už rašinius žurnale "Karys" — "Tremties Trimitas" skyriuje šiemet bus skiriamos trys premijos konkurso keliu. Cicero kuopa nutarė būti antros premijos mecenatu.

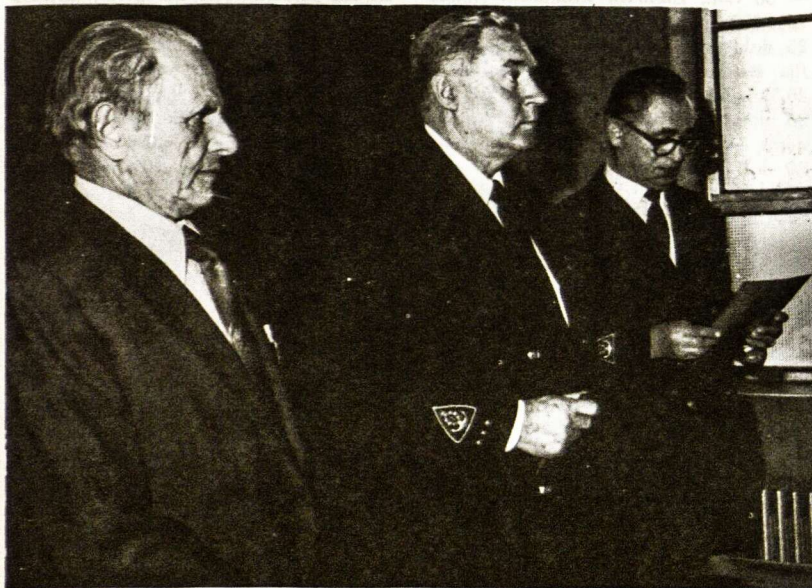
Nutarta sušaukti visus uniformuotus šalius-es ir paaiškinti bei pasimokinti, kaip reikia elgtis paraduose, iškilmėse, laidotuvsė ir t.t., tam laikas numatytas kovo - balandžio mėn.

Cicero Lituanistinė mokykla atsiuntė laišką, adresuotą ne j. šaulių kuopai, bet atskiram asmeniui. Iš laiško gaunasi įspūdis, kad prašoma paramos ne iš Cicero j. šaulių kuopos, bet iš atskiro asmens. Nutarta, kad Cicero Lituanistinė mokykla parašytų laišką j. šaulių kuopai, tada bus svarstoma paramos suma.

Š. m. birželio mėn. 26 d. Cicero karo veteranai rengia pikniką, į kurį kviečia Cicero šalius. Kas galės, raginami piknike dalyvauti.

Šauliams rėmėjams nustatytas metinis mokestis minimum \$10.00.

Alf. Gailius

Jūrų Šaulių Rinktinės steigiamasis susirinkimas pradėdamas Tėvynės Prisiminimu. Iš kairės: susirinkimo sekretorius j.š. Tautkus, prezidiumo pirmininkas E. Vengianskas, skaito B. Aniuolis. Nuotr. P. Malėtos

Pasirašomas Čikagos rajone Jūrų Šaulių Rinktinės steigiamasis aktas. Iš kairės: "Gen. T. Daukanto" j.š. kuopos pirmininkas E. Vengianskas, rašosi j.š. Lotožienė, "Klaipėdos" j.š. kuop. pirm. S. Paulauskas, j.š. B. Anulis ir j.š. V. Zinkus. Nuotr. P. Malėtos

"Vytauto Didžiojo" Šaulių Rinktinėje
"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės Čikagoje veikla visą laiką buvo ir yra gyva ir reikšminga. Nebodami vasaros karščių, rinktinės nariai dalyvauja birželio įvykių minėjimuose, pavergtų tautų savaitės atžymėjimo paraduose ne vien Čikagoje, bet ir kaimyninėse, mažesnėse lietuvių kolonijose.

Rinktinės nariai, tradiciniai, kas metai vėlinių ir kapų puošimo dienos prisimena mirusius šaulius ir šaules ir lanko jų kapus. Kas metai surengia Rugšėjo 8-sios ir Šaulių Sąjungos įkūrėjo Pūtvio minėjimus. Rinktinė rengia Jonines ir gavėnią sutinka užgavėnių vaišėmis. Metų eigoje surengia du balius ir Naujų Metų sutikimą kasai papildyti.

Praėjusieji metai Rinktinėi ypač buvo vaisingi. Jau buvo rašyta, kad praėjusių metų pavasarį Čikagoje iškilmingai atidaryti Šaulių Namai. Pirmieji ir kol kas vieninteliai Šaulių Namai už Lietuvos ribų.

Rugšėjo 8-sios — Vytauto Didžiojo Lietuvos karaliumi vainikavimo dienos minėjimo, kurį rengdavo LB, jau keli metai neruošia. "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė šiuo minėjimu pradeda rudens ir žiemos sezonų veiklą. Minėjimas buvo labai sėkmingas.

Rinktinės meno kuopelė, vadovaujama Juo. Petrausko, kas metai pasirodo bent su vienu scenos veikalu. 1976 m. spalio mėn. kuopelė pastatė Juozo Nemunėlio parašytą dramą "Sibiro Vergai". Režisavo Olšauskienė, dekoracijos ir apšvie-

timas Juozo Petrausko. Vaidino: J. Platakis, J. Petrauskas, S. Petrauskienė, J. Paškevičienė, S. Stanaitis ir V. Kaburis. Vaidinimas praėjo su pasisekimu.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės meno kuopelė su vaidinimais aplanko ir kaimynines lietuvių kolonijas.

Šiuo metu retai susiorganizuoja naujas choras. Praėjusiais metais "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė suorganizavo mišrų chorą. Choras pirmą kartą pasirodė Šaulių Namų atidarymo iškilmėse 1976 m. gegužės 1 d., padainuodamas keletą dainų. Lapkričio 27 d. specialiai surengtame koncerte-baliuje choras išpildė visą programą. Dainos skambėjo gražiai ir publikai patiko. Chorui vadovavo muz. Petras Vacbergas. Choro suorganizavimu rūpinosi jo pirmininkas Albertas Kvečas.

1977 m. sausio mėn. pabaigoj įvykęs "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės narių susirinkimas buvo įpattingai skaitlingas. Talpi Šaulių Namų Salė buvo sausakimšai užpildyta. Rinktinės pirmininku perrinktas Vladas Išganaitis, o moterų vadove Stasė Cecevičienė. Kiekvienas šaulių užsimojimas įvykdyti kurį nors uždavinį, neapsieina be šių dviejų asmenų pagalbos. Nesuklysiu tvirtindamas, kad graži, gyva, reikšminga, dami ir sklaidi "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės veikla ir atsiekimai daugumoje priklauso Vlado Išganaičiui ir Stasės Cecevičienės mokyjimui tvarkyti ir vadovauti. Todėl rinktinė gali džiaugtis ne vien veikla, bet ir nuolatiniu narių skaičiaus augimu.

J. Alksnė

Detroito "Stasio Butkaus" kuopą
apniko sunkios ligos. Ligoninėj guli paralizo ištiktas, ilgus metus buvęs CV spaudos ir informacijos vadovas, žurnalistas Vladas Mingėla. Jau ligoninėj sunegalavo širdis, todėl, atrodo, teks jam ilgesnį laiką išbūti ligoninėj. Tie, kurie pasigenda jo straipsnių Tremties Trimite, suprasit kodėl jis neberašo. Jam linkim, nugalėjus visus negalavimus, pasveikti ir vėl įsijungti į pamėgtą spaudos darbą. O jo žmonai, energingajai sesei Lidijai, nepavargti rūpinantis sunkiai sergančiu vyru.

Mielam kp. valdybos nariui Feliksui Blauzdžiui, kuris pasižymėjo ypatingu dosnumu lietuviškiems ir šauliškiems reikalams, padaryta sunki operacija ir jis grįžo į namus, į savo dėdės globą. Jam visų kuopos narių nuoširdžiausi linkėjimai pasveikti ir be skausmų pasidžiaugti gyvenimu.

Žurnalistas Vladas Selenis, išėjęs į pensiją, pasistatęs gražius namus toli nuo Detroito, tikėjosi ramiai naudotis pelnytu poilsiu, tačiau ištiko sunki operacija, skausmai, kuriuos lengvina mylinti žmona Bronė ir sūnus Robertas, abu šauliai, kurie padeda kovoti su liga. Jis jau savuose namuose sveiksta. Linkim, kad grynas laukų oras ir bundantis pavasaris grąžintų sveikatą ir leistų pasinaudoti lengvesnio gyvenimo malonumais.

Liga buvo ligoninėn paguldžiusi ir gražiabalsį žurnalistą Adolfą Žiedą, bet jau grįžo į šeimos tarpą ir, nuoširdžioj žmonos Anelės ir sūnaus Nemunio glo-

boj, sveiksta ir net dainą užtraukia. Linkim iki kuopos gegužinės visiškai pasveikti, kad galėtų tyrame laukų ore visus balsu užtraukti lietuvišką dainą.

Buvusi kp. valdybos sekretorė, įvairių kp. renginių darbščioji bitelė Elžbieta Jodinskienė palaidojo savo gyvenimo ištikimą palydovą — vyrą Aleksandrą Jodinską. Velioniui amžinos ramybės, o skausmo prislėgtai sesei Elžbietai Jodinskienei ir sūnams Vitoliui ir Viktorui su šeima linkime stiprybės ir susiramino. Tėpaguodžia juos mintis, kad pasibaigė jo sunkūs skausmai ir kad jis ramiai ilsisi.

Mirė Pirmasis Lietuvos Konsulas J. A. Valstybėms

1976 m. gruodžio 26 d., Los Angeles mieste, savo namuose, staiga mirė Lietuvos Garbės konsulas dr. Julius Jonas Bielskis. Vykdamas velionio valią, jo kūnas buvo sudėgintas ir pelenai palaidoti Lietuvių Tautinėse kapinėse Čikagoje.

J. Bielskis gimė 1891 m. sausio 6 d. Tytuvėnuose, Raseinių apskr., Lietuvoje. 1977 m. sausio 6 d. buvo surengtas šv. Pauliaus Apaštalo bažnyčioje, Los Angeles su velioniu atsisveikinimas.

Bažnyčioje prieš groteles ant stovo buvo pastatytas 2x3 pėdų įremintas velionio portretas. Susirinko apie šimtas žmonių — lietuvių ir nelietuvių. Pirmame suolė sėdėjo velionio našlė Ona, duklė Rūta, sūnus Alfredas ir 8 vaikaičiai.

1 val. p.p. iš zakristijos ėjo tos bažnyčios kunigas James Mc Nulty ir Lietuvos Generalinis konsulas New Yorke Anicetas Simutis.

Gen. konsulas prabilo:

“Susirinkome atiduoti paskutinę pagarbą ir atsisveikinti su pirmuoju Lietuvos konsulu JAV dr. Juliumi Bielskiu.

Velionis atvyko į JAV 1908 m. iš Rusijos carų valdomos Lietuvos, vos 17 metų būdamas. 1915 m. baigė Naturopatijos kolegiją Hartforde ir tvirtai įsijungė į Amerikos Lietuvių politinį ir visuomeninį darbą. 1916 m. Amerikos Lietuvių Tarybos deleguojamas, nuvyko su kun. V. Bartuška per Skandinavijos kraštus į tuo metu vokiečių okupuotą Lietuvą. Karo metu vykti į Europą ir ypač į okupuotą Lietuvą buvo labai rizikingas uždavinys, kurio galėjo imtis tik didis patriotas, kokiu buvo velionis dr. Bielskis. Grįžęs iš kelionės savo įspūdžius smulkiai aprašė ilgame pranešime, kurį Tautos Fondas išleido atskiru leidinėliu.

Jo meilė savo kraštui, savo krašto žmonėms atsispindi kad ir šiuose žodžiuose: ‘Gegužės 23 d. išvažiuoju iš Lietuvos. Jei ne ta pasiuntinystė, tai

nebegrįžčiau Amerikon, nežiūrint į dabartinį vargingą padėjimą, visgi likčiau brangioj savo tėvynėj... Pati gamta Lietuvoje kitaip atrodo: čia neapsakomas žolynų ir medelių dailumas, jų žiedų kvėpėjimas susijungęs su įvairių paukščių čiulbėjimu, suaidu dainų Lietuvos mergelių, pagauna žmogaus mintis ir nuneša kur ten tarp dangišių grožybių; čia, tarsi, girdi angelų giedojimą pritariant kanklių stygomis. Čia girdi prabodžių pasakas apie Lietuvos praeitį, rodo, čia tik gyventi ir mirti. Taip, miela mūsų tėvyne Lietuva, mes dėsim visas savo pajėgas, kad iškovojojam tau laisvę, o paskum visi sugrižė pas tave gyvenime meilėje ir šurkime’.

Šie žodžiai tebėra tokia pat prasmingi ir šiandien, praėjus 60 metų nuo jų užrašymo. Nebuvo jam lemta grįžti ir mirti savo gimtinėje, nors jam ir teko garbė būti pirmuoju savo šalies konsulu šių laikų pasaulio sostinėje.

Pirmasis Lietuvos konsulatas JAV-se buvo atidarytas 1923 metų liepos 16 d. Nuo tos dienos velionis pradėjo eiti pareigas kaip Lietuvos konsularinis agentas, o sutvarkius formalumus Lietuvos prezidento Aleksandro Stulginskio buvo paskirtas konsulu. 1924 m. vasario 9 d. JAV prezidentas Calvin Coolidge pasirašė pripažinimo eksekvatūrą. Jam teko padėti pagrindus konsulato veikimui, o jo pramintais takais ėjo jo įpėdiniai generaliniai konsulai: Henrikas Rabinavičius, Povilas Žadeikis, Jonas Budrys, Vytautas Stašinskas ir dabar Anicetas Simutis.

Nors 1926 metų gale velionis formaliai pasitraukė iš Lietuvos konsularinės tarnybos, bet nepasitraukė iš pareigų Lietuvai. Jo pastangos Lietuvai ir lietuvių tautai buvo vyriausybės pastebėtos ir įvertintos. 1937 m. velionis buvo apdovanotas Gedimino ordinu, o 1939 m. paskirtas Lietuvos garbės konsulu Los Angeles mieste. 1966 m. velionis pakeltas į garbės generalinį konsulą, kuriuo išbuvo iki mirties.

Skausmo valandoje Lietuvos Diplomatines Tarybos ir savo vardu reiškiau gilią užuojautą velionio našlei Onai Bielskienei, sūnui Alfredui, dukrai Rūtai ir jų šeimoms. Dr. Julius Bielskis atminimas per amžius išliks lietuvių tautoje tarpe kitų garbingų Lietuvos sūnų”.

Po to už mirusių maldas atkalbėjo kun. Mc Nulty.

Mišių nebuvo ir lietuviai kunigai nedalyvavo. Po maldų vargonais grojo John Wattenbarger melodiją, lyg tai panašią į Lietuvos Himną. Kai kurie giedojo: Lietuva, tėvyne mūsų... .

Po himno gen. konsulas Simutis ir velionio sūnus išvedė našlę į bažnyčios

prieangį. Prieangy našlė Bielskienė sėdėjo ant kėdės, o susirinkusieji pamazū, pagal maršalkų nurodymus, ėjo ir reiškė užuojautą jai, dukrai ir sūnui.

Kodėl tokios neįprastos apeigos ir kodėl taip mažai lietuvių dalyvavo? Gyvas būdamas dr. J. Bielskis buvo lietuvių tarpe labai populiarus. Jei tik sveikata leisdavo, dalyvaudavo visuose minėjimuose, pobūviuose ir parengimuose; tardavo sodrų žodį. Vienodai gerbė visų įsitikinimų, išskyrus komunistus, žmones.

Buvo Los Angeles “J. Daumanto” šaulių kp. garbės narys ir tos kp. šaulių vėliavos mecenatas. Buvo apdovanotas Šaulių Žvaigždės ordinu. Tautai J. Bielskis nėra miręs ir jo palaikams vieta (o gal ir bus) Lietuvoje, kur bylotų kartų kartoms kaip reikia dirbti dėl savo tėvynės ir jos žmonių gerovės.

Liūdinčią velionio našlę bei šeimą Los Angeles “J. Daumanto” kp. šauliai nuoširdžiai užjaučia ir kartu su jais liūdi kio. garbės nario dr. J. Bielskio.

Ponia Ona Bielskienė kuopai nupirko brangią JAV-bių vėliavą. Tai graži ir prasminga dovana.

j. n.

Mirė šaulė Ona Aukštuolienė

1977 m. sausio 12 d. mirė Ona Aukštuolienė, vos tik 42 metų amžiaus. Velionė buvo pašarvota Eudeikio koplyčioje. Laidotuvų išvakarėse su velione atsisveikino “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės ir Tauragės klubo atstovai.

Teis. Algirdas Budreckas, atsisveikindamas su velione, pareiškė:

“Šiandien susirinkome šioje šermenų koplyčioje atsisveikinti su šaule Ona Aukštuoliene. Ji priklausė “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinei.

Velionė liks brangi asmenybė ne tik šauliams, bet taip pat bus pavyzdžiu lietuviškajai išeivijai, kaip reikia tėvynę mylėti ir pavergtuosius brolius ir seses prisiminti. Įstodama į šaulių eiles, ji labai gerai suprato, kad galės būti naudinga ne tik padėti, bet ir iškovoti jiems laisvę. Todėl jos šviesi asmenybė neužges šaulių tarpe.

Būdamą šaulė, pasižymėjo dideliu pareigingumu, veiklumu, paslaugumu. Ji niekad neatsisakydavo padėti, pagelbėti ir net paaukoti lietuviybės reikalams.

Mirtis išplėšė iš mūsų tarpo vos tik pražydusią gelę, kuri buvo taip reikalinga ne tik šeimai, bet ir lietuviškajai išeivijai. Žiaurios ligos iškankinta užmerkė amžiams akis velionė Ona. Šauliai jos mirtį kartu su giminėmis ir artimaisiais giliai pergyvena ir kartu liūdi. Reiškiau šaulišką pagarbą ir gilią užuojautą velionės vyrui, dukroms, su-

Lietuvos kariai tebekenčia didžiules bausmes Sovietų Rusijos katorgoje. Ilgus metus joje laikomas žymus laisvės kovotojas Petras Paulaitis, apie kurio likimą pasakoja neseniai ištrūkęs į Vakarų liudinininkas. Potmoje kenčia vargą Jonas Šilinskas, Aleksas Pašilius. Šie abu turėjo jau būti paleisti, atkalėję 25 metų katorgos terminą ir grąžinti Lietuvon. Šiuo metu dar kalinami šie buvę Lietuvos kariuomenės karininkai: Balys Galdikas, Jonas Matuzevičius, Jonas Purlys, Balys Miškinis, Placidus Vytyrus. Jie vargšai jau atkalėjo po 25 metus, bet "vyresniojo brolio" valdžia be jokio teismo skiria papildomą bausmės terminą.

Raimundas Čiulionis, baigęs aeronautikos mokslus ir tarnavęs Amerikos aviacijoje, pradėjo dirbti Flying Tigers linijoj lakūnu. Raimundas Čiulionis kilęs iš Los Angeles, yra susipratęs lietuvis ir jūrų skautas.

Jonas Musteikis, už Nepriklausomybę kovojęs su bermontininkais, prie Radviliškio, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi. Buvo šaulys. Mirė neparnai, gruodžio 15 d., Pikčiūnuose. Ištremtas į Sibirą su visa šeima, iš ten grįžęs, senai sunkiai sirgęs, baigė savo skausmo ir sielvarto kelią pavergtoje tėvynėje.

Mjr. Romas Cejauskas iš Omahos, tarnauja Inžinerijos korpe, St. Louis, Mo. bazėje. Jis yra paskirtas į generalinį štabą Pentagone, Vašingtone.

Plk. ltn. dr. Antanas Jurgelionis, po sunkios ligos mirė neparnai, spalio 22 d., okupuotoje Lietuvoje, sulaukęs 84 metų amžiaus. Daug dirbo fizinio auklėjimo kultūrai, buvo vienas iš Sporto Rūmų steigėjų.

Plk. Aleksandras Lapinas, teisininkas, mirė Montrealyje, gruodžio 7 d., sulaukęs 77 metų amžiaus. Liko žmona ir trys sūnūs.

Plk. Edmundas Milauckas tarnauja JAV aviacijoje jau 25 metai. Jis eina

nui, motinai, sesrimis, broliui, giminėms Lietuvoje ir artimiesiems".

Jonas Zimkus atsisveikino Tauragės klubo vardu. Atsisveikinimą pravedė šaulys P. Tomkus.

Sekančią dieną jos palaikai buvo atlydėti į Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos bažnyčią, kurioje atlaikytos gedulingos pamaldos už velionės sielą. Po pamaldų buvo nulydėta ir palaidota šv. Kazimiero lietuvių kapinėse. Kopylčioje prie velionės karsto ž. t. j. tarė rinktinės moterų vadovė Stasė Cecevičienė.

Rinktinės pirm. Vladas Išganaitis įtei-

LIETUVIAI KARIAI laisvajame Pasaulyje

atsakingas pareigas aviacijos bazėj, Bedford, Ma.

Antanas Karpis, Lietuvos kariuomenės karys, Sydnejaus Ramovės skyriaus narys, mirė sulaukęs 76 metų amžiaus.

Pranas G. Morkūnas, iš Marquette Parko, Čikagoje, baigęs Illinois universitetą, įstojo į JAV kariuomenės teisininkų mokyklą ir ją baigė.

Cpl. K.J. Sliupas dabartiniu metu tarnauja marinui, Ft. Camp, Carolina.

Pranas Samuolis, gyv. Wilkes-Barre, mirė gruodžio 7 d. Buvo I Pas. karo veteranas. Jonas Romanas, iš Moosie, Pa., II Pasaulinio karo veteranas, mirė lapkr. 12. Edwardas Vaslauskas, gyv.

Wilkes-Barre, Pa., mirė gruodžio 3 d., buvo II Pas. karo veteranas, tarnavo laivyne. Juozas Grybauskas, gyv. Hot Springs, Ark., mirė vas. 1 d., giminių neturėjo. Vietiniai lietuviai skaitlingai palydėjo jį į amžino poilsio vietą.

Ltn. Jonas Valkūnas mirė kankinio mirtimi Sovietų Rusijoje, Dniepropetrovske, sulaukęs 70 metų amžiaus. Kilimo buvo biržietis, sav.-kūrėjas.

K. Sitkauskas, gyv. Montrealyje, Lietuvos kariuomenės savanoris-kūrėjas, dalyvavęs 1919 m. lapkričio mėn. kautynėse prie Radviliškio, kautynėse prieš bermontininkus, yra veiklus lietuvis.

A.A. PETRONĖLEI ZENKUVIENEI

Lietuvoje mirus, jos sūnų Algirdą Zenkų "Dr. Vinco Kurdirkos" šaulių kuopos pirmininką skausmo dienos giliai užjaučiame ir kartu liūdime

"Martyno Jankaus" šaulių kuopa Brocktone

A.A. ALEKSANDRUI JODINSKUI

mirus, jo liūdinčiai žmonai, sesei Elžbietai Jodinskienei, sūnams Vitoliui ir Viktorui su šeima, nuoširdžiausia užuojauta. Dalinamės skausmu su Jumis

Aldona ir Robertas Tamolioniai ir Audronė su šeima

kė velionės vyrui Trispalvę, kuri dengė velionės karstą.

Po to buvo sugiedota giesmė Marija, Marija ir Lietuvos himnas.

Alg. Budrys Budreckas

Laiškas redaktorei

Algirdas Budreckas, 1976. m. 9-me "Kario" numeryje, str. "Šauliai ir Uniforma" rašė, kad šaulių uniforma yra šaulių išorinis drausmės pavyzdys. Uniforma dar labiau subordinuoja šaulius būti vieningais, drausmingais ir mandagiais...

Budrecko mintys ir jo straipsnis labai pagirtinas. Tikrai gaila, niekas nepar-

šo straipsnio apie šaulių uniformos suvienodinimą. Amerikoje šaulių uniforma vienokia, Kanadoje turime dvejopą. Gal greit kiekviena kuopa turėsime skirtingas. Tikrai sunku pasirinkti, todėl daug kas delsia, neskuba uniformos įsigyti. Kadangi LŠST viena, tai ir uniforma turėtų būti viena. Atrodo, kad kas nors tą neaiškų uniformų klausimą turėtų sutvarkyti ir visą LŠST išviršiniai suvienodinti. Tada didesnis nuošimtis, sesių ir brolių šaulių pasistengs būti uniformuoti. Lauksime šauliškos uniformos suvienodinimo ir instrukcijų. Šaulys Klemas Naudužas.

HELIKOPTERIAI IR RAKETOS

Esmėje, helikopterių datinius rusai numato pavartoti prieš rezervų puolimui, naikinimui taktinių branduolinės energijos raketų laidymo punktų, užėmimui prieš užnugaryje svarbių susisiekimo mazgų, praėjimų, tiltų ir laidavimų išsikelti jūrų daliniams. Be to — sekimui, artimam žvalgymui ir oro desantų iškelimui (1967 metų "Dniepro" manevruose trys pėstininkų batalionai, su pagalbiniem priemonėm, buvo panaudoti prietilčio užėmimui). Rusų motorizuoti pėstininkų batalionai susideda iš trijų kuopų po 100 kiekvienoje ir po tris būrius kuopoje, kurių kilnojimui kautynėse numatoma pavartoti helikopterus. Tokiems pėstininkų batalionams (700 kovotojų sudėties), pagal reikalą, priskiriama pagalbinių kautynių daliniai (inžinerijos skyrius, dujų sekimo skyrius, minų naikintojai, narai).

Taip organizuotiems vienetais stotami uždaviniai sudaryti prietilčius, trukdyti prieš užnugaryje tiekimą, įsibrauti prieš taktinių dalinių užnugarin, sunaikinti svarbius centrus (štabus, ryšio ir tiekimo centrus), po to, grįžti atgal, arba trukdyti prieš rezervų judėjimą, pagrindinėje puolimo kryptyje. Tokiems uždaviniams skiriama ne daugiau 4 valandų laiko tarpas. Išsikėlimo gyliš numatomas tarp 80 ir 120 km. Uždavinio vykdymui pasiruošimas numatoma viena valanda. Tarp minėtų — ypatinga paskirtis numatoma prieš strateginių branduolinės energijos ginklų naikinimas. Tokiems uždaviniams gali būti skirta du pėstininkų būriai su inžinerijos grupe, tikslu sunaikinti radaro sekimo įrengimus, raketų lizdus ir transporto priemones. Numatoma prijungti prieštankinių priemonių dalinys, jei būtų numatyta sutrukdyti tiekimas.

Didelio dėmesio skiriama helikopteriais kilnojamų dalinių apmokymui. Kiekvienų didesnių manevrų metu, įjungiami tokių dalinių veiksmai.

Praeitų metų spaudoje tilpo žinia,

rusus turint dvi motorizuotas oro brigadas, aprūpintas dideliais helikopteriais, kilnojimui tankų ir didesnio kalibro artilerijos pabūklų. Reikalas rusams turėti tokio dydžio oru kilnojamus dalinius iškilo dėl atsiradusių spragų, šimtais kilometrų nusitęsusiame fronto linijoje, ypatingai Tolimuoje Rytuose.

Turim eilę pavyzdžių, kai laiku suprasta ir panaudota technologinė pažanga duoda dideles pirmenybes. 1940 metais vokiečių tankai buvo silpnesni už sąjungininkų, tačiau jų pavartojimo būdas ir taktika kautynėse, derinant pagalbines priemones, buvo sėkminga. Ano meto idėja tebenaudojama šiandieniniuose "poligonuose".

Dabartinės didžiosios jėgos karštligiškai jungia technologijos pažangą ginklavimam. Strateginės — tolumo našumo raketos su branduolinės energijos užtaisais, po II Pasaulinio karo užėmė gana stiprią poziciją ginklavime iki žemės orbitoje pasklido įvairios paskirties satelitų, kurie pasidarė dalimi strateginių raketų, nes dalis jų nešė sprogmenis, kita dalis naudota sekimui.

Priešus prie lankstaus ir praktiško raketų panaudojimo galimybių ginklavime, plačiu mastu imtasi ieškoti raketų konstrukcijos, kuri būtų tinkama taktiniuose veiksmuose. Raketų laidymo būdas skiriasi nuo artilerijos sviedinių. Artilerijos pabūklų ugnis gerokai ribota toliu, tikslumu ir galingumu. Kautynių ruožo gilumai didėjant ir vykstant platesnės apimties ir judresniems kautynių veiksams, nūdieniai artilerijos pabūklai nepatenkina reikalavimų.

Paskutiniame dešimtmetyje, raketų taktiniame panaudojime, daug padarė rusai, pagaminę apie 24 raketų tipus, lygiai greičiai studijuodami tinkamą jų panaudojimą kautynių lauke praktiškai išbandydami Sinajaus "poligone". Amerikiečiai turi apie 16 modelių, kurie pačių amerikiečių nuomone, yra geresni už rusų (M.R. Currie — Future Tactical Missiles). Pagal skelbtus duomenis, Si-

najaus pusiasalio kautynėse, rusų SA-9 ir SA-8 esą turinčios pirmenybių prieš amerikiečių Chapparral ir Roland.

Intensyviai gerinamos elektroninės priemonės, pritaikytos raketų valdymui, apsaugojimui nuo radiacijos ir pašalinių energijos bangavimų, kurie kliudytų raketos skridimui link taikinio. Pritaikomos elektroninės priemonės raketų vairavimui naktį ir blogame ore.

Greta raketų veiksmams sausumoje, tolygiai gerinamos raketos laivams ir lėktuvams, kurios pakeis iki šiol vartotus sunkius ir netikslus šaunamus ginklus. Šios raketos susiranda taikinius dideliuose atstumuose (rusų apie 80 km., amerikiečių arti 150 km.), kas yra labai svarbu oro ir vandenynų kautynėse.

Lygiegreičiai su puolamų raketų gamyba, atkakliai ieškoma ir bandoma priešraketinės gynybos priemonės, keičiami ginklai — dideli ir nepaslinkūs, sunkiais šarvais tankai, laivai, lėktuvai, artilerijos pabūklai darosi nepraktiški, brangiai kainuoja ir lengvai sunaikinami taktinėmis raketomis. Artilerija, ilgo laikotarpio išbandytas ginklas, savo lankstumu, ugnies galingumu ir telkiniais iki šiol save pateisino, tačiau raketos kasdien vis daugiau ir labiau užtikrintai užima artilerijos vietą ir turi daug žadantį rytojų kautynių lauke.

— Šiais metais anglai pradėjo ginkluoti karines jėgas naujais rankiniais ginklais, kuriuos gamina Royal Small Arms Factory, Enfield. Numatoma sekančiais metais aprūpinti jais ir kai kurias NATO valstybes. Šautuvai ir rankiniai kulkosvaidžiai yra 4.85 mm kalibro. Pilnai užtaisyto šautuvo svoris — 4.12 kg. Lengvas kulkosvaidis sveria 5.26 kg. Naujo kalibro šaudmenys sveria per pusę mažiau negu buvę 7.62 m.m. Galutinis perginklavimas naujo kalibro rankiniais ginklais numatomas baigti 1980 m.

"Nepakeičiamas gyvenimo faktas yra, kad bendra kilmė dažnai traukia menševiką prie bolševiko. Vokietijoje ir Austrijoje matome Jaunuosius Socialistus pasiilgusiai žvelgiančius Maskvos link, Prancūzijoje gyvuoja Socialistų ir Komunistų Populiarusis Frontas; Italijoje socialistai reikalauja, kad komunistai būtų įsileisti į valdžią; Ispanijoje socialistai reikalauja leisti veikti komunistų partijai; Čilėje matėme socialistus ir komunistus nuoširdžiai besiglebesčiojančius. Atrodo, jog socialistai seka laukinės apilinkos — miško viliojančią šūkę, taip kaip tas Jack Londono romanų vilkinis šuo kurį traukia staugimas vilku. Iš kuriu jis yra kilęs". Erik v. Kuehnelt-Leddihn

N. R.

Minint laisvės kovų didvyrio Juozo Lukšos (partizaninėse kovose veikusio Juodžio, Skirmanto, Kazimiero, Vyčio, Armino, Kęstučio, Skrajūno, Daumanto slapyvardėm) 25 m. mirties sukaktį, kultūros žurnalas Aidai 1976 m. gruodžio ir 1977 m. sausio nr-se spausdino P. Vytenio straipsnį, labai kruopščiai pavaizduojantį šio tauraus patrioto gyvenimo kelią. J. Lukša, vos tik baigęs gimnaziją, 1940 m. įsijungė į Lietuvos Aktyvistų Frontą. 1941 m. pradžioj buvo komunistų įkalintas, bet 1941 m. birželio 22 d. prasidėjęs karas jį išlaisvino. Vokiečių okupacijos metu studijavo Kauno un-te architektūrą ir dalyvavo pagrindinėj Lietuvos Fronto veikloj. Lietuvą antrą kartą okupavus bolševikam, J. Lukša tęsė studijas, tarnavo universiteto raštinėj ir įsijungė į pagrindinę Lietuvos išlaisvinimo tarybos veiklą. Per klastą ir išdavystes komunistam suėmus didelę dalį šios tarybos narių, Lukša įsijungė į Lietuvos partizanų sąjungą, siekiantį sujungti visam krašte veikusius partizanus ir koordinuoti jų veiklą. Vilniuj stipriai veikęs ir Vieniybės komitetas, su kuriuo Lukša taip pat bendradarbiavęs. Bet ir šis komitetas buvo išduotas ir partizaninę veiklą infiltruoto Vilniaus un-to anatominės katedros vedėjo Juozo Albino Markulio ir 1946 m. likviduotas.

Per Kaune vykdomus studentų areštus, buvo areštuoti ir Lukšos kambario draugai, todėl 1946 m. pradžioj jis įsijungė į ginkluotus partizanus Suvalkijoje. Čia būdamas, jis priklausė Tauro apygardai ir redagavo šios apygardos laikraštį "Laisvės žvalgą". Tuo metu partizanavo apie 30,000 vyrų, kurie sovietiniam organam sudarė daug rūpesčio ir nuostolių.

Dar 1945 m. NKVD gen. Bartašiūnas buvo paskelbęs amnestiją tiems partizanams, kurie pasiduoję geruoju. Ir pati

partizanų vadovybė norėjo partizanų skaičių mažinti dėl maitinimo, ginklavimo ir slaptumo problemų.

Sovietų priemonėm nepavykus partizanų veiklos sustabdyti, buvo imtasi klastos, pasitelkiant lietuvius šnipus ir išdavikus. MGB žinojo, kad veikią partizanai ir dabar nori apsiungti, todėl ir nutarė sudaryti klastingus politinių ir ginkluotų partizanų centrų organus pačiam Vilniuj. Tam reikalui buvo panaudoti patriotų skraiste prisidengę lietuviai. Vienas tokių ir buvo anksčiau minėtas J.A. Markulis, įsigijęs partizanų pasitikėjimą.

1946 pavasarį į Lietuvą iš Vakarų atvyko Daunoras — J. Deksnys ir Lokys, su kuriais per Tauro žmones susisiekė ir Erelis — Markulis ir bendrai diskutavo partizanų apsiungimo klausimus. Buvo sukurtas BDPS (Bendras demokratinio pasipriešinimo sąjūdis) ir VLAK (vyr. Lietuvos atstatymo komitetas). J. Deksnys perdavė Erelui, kaip BDPS vyr. vadovybės nariui, gausimų iš užsienio telegramų raktą, ryšio punktus Lenkijoje ir visus susižinojimo su užsieniais būdus.

Tauro apygarda ginkluotų partizanų sujungimui vykdyti paskyrė J. Lukšą, kuris Vilniuj turėjo po BDPS skraiste įkurdinti ir ginkluotų partizanų vadovybę ir palaikyti ryšį su Ereliu ir J. Deksnium. Vilniuj, Žygio gatvėj esančioj vieloj buvo įkurdintas VGPŠ (Vyr. ginkluotų partizanų štabas), kuriam vadovavo plk. Vytiš; jo štabo adjutantu buvo J. Lukša. Buvo nuspręsta visų partizanų apygardų vadų suvažiavimą sušaukti 1947.I.18. Šiuo reikalu turėjo rūpintis J. Lukša. Lukša kartu su Ereliu aplankė visas apygardas, ir suvažiavimo data buvo patvirtinta.

Iš užsienio atvykę vėl grįžo į Vakarų: Lokys — Erelium nežinant, o J. Deksnys — per Erelio agentą — į Gdynę. Deksnys buvo pažadėjęs palaikyti ryšį su VGPŠ ir prisiųsti informacijų, tačiau nieko nebuvo sulaukta. Dėl to vėl per Erelio agentą į užsienį apsiųgti buvo pasiųstas Daktaras (A. Kulikauskas), bet ir iš jo jokių žinių negauta.

Lukša pradėjo Erelį įtarti, nes jis viską lengvai parūpindavo. Bet į kurią tik apygardą Erelis nuvykdavo, ten netrukus įvykdavo partizanų medžioklę. Prasiėjo partizanų areštai ir Vilniuj. Apie įtarimus buvo painformuotas ir VGPŠ. Lukša, dar kartą aplankęs apygardas, išpėjęs jas apie Erelį ir grįžęs į Vilnių, perdavė Erelium fiktyvią suvažiavimo vietą Kaune, netikrus ryšių punktus ir slaptažodžius, o pats išvyko į ryšio

punktą apygardų vadam į susirinkimo vietą nukreipti ir tokiu būdu išvengė jaučiamo arešto ir likvidavimo.

Iš tikrųjų, apygardų vadų suvažiavimas Lukšos dėka įvyko savaitę anksčiau, t.y. I.12. Suvažiavimas nutarė VGPŠ įkurti Tauro apygardai ir atspalaiduoti nuo BDPS vyr. komiteto nario Erelio. Tokiu būdu buvo išvengta partizanų vadų likvidavimo.

Okupacijai užtrukus, Tauro apygarda 1947 m. kovo mėn. pasiuntė J. Lukšą su palydovais į Lenkiją ryšio punktų patikrinti ir išsiaiškinti Daktaro dingimą ir J. Deksnio neatsiliepimą. Daktaro jis niekur nerado, bet netikėtai sutiko vėl iš Vakarų atvykusį Deksnį ir painformavo jį apie Erelio išdavystę. Susižinojimas su užsieniu vėl buvo atstatytas, o Deksnys išgelbėtas.

1947.XII.15 Lukša vėl gavęs VGPŠ įsakymą pasiruošti kelionei į užsienį. Šį kartą jis su 5 palydovais išvyko per Rytprūsius, galvodamas, kad Rytprūsių ir Lenkijos siena nebus taip stipriai saugoma. Pereidami Lenkijos sieną per Romintos upės tiltą, susikovė su rusų sargybomis ir 3 partizanai žuvo. Likusieji 3 laimingai pasiekė Lenkiją ir pasislėpė. Viskam apimus Lukšą ir Mindaugas (K. Pyplys) iškeliavo į Vakarų.

1948 m. pradžioj J. Lukša pasiekė Švediją, iš kur per Vokietiją atvyko į Paryžių ir čia praleido 1948-1950 m. Pagrindinis šios kelionės tikslas buvo suorganizuoti ginklų pagalbą kovojančiam Lietuvai ir pasikeitimą informacijom tarp užsienio ir Lietuvos. Čia būdamas, jis su kpt. Jonu Kupstu (Ursas) ir Jonu Kukausku (Gardenis, Dzykis) baigė prancūzų ir dar amerikiečių žvalgybos mokyklą. Jie čia dirbo ne kaip svetimų valstybių agentai, bet savo tautos ir valstybės reikalui. Gyveno grynai iš lietuviškų šaltinių. Per pirmąją bolševikų okupaciją buvusiu komjaunuoliu Kukausku Lukša nepasitikėjo, nes Kukauskas buvo neatviras, paslaptingas. Iš čia Lukša dažnai važinėjo į Vokietiją ryšiam su VLIKu palaikyti. Vokietijoje dar veikusi BDPS delegatūra, susitarus su Deksnium ir VLIKu, 1948 m. buvo uždaryta, nes Lietuvoj ji dėl Markulio išdavystės jau neegzistavo. Vietoj jos buvo įkurtas LLKS (Lietuvos laisvės kovotojų sąjūdis), kurio įgaliotiniu užsienyje buvo Lukša.

Lietuvai karinės pagalbos suorganizavimui užtrukus, Lukša parašė dokumentinę partizanų veiklos knygą "Partizanai už geležinės uždangos".

(Bus daugiau)

Antanas Rėklaitis
6138 So. Artesian Ave.
Chicago, IL 60629

1977 m. vasario 21 d.

KARIO skaitytojas ir rėmėjas

ANTANAS KENSTAVIČIUS,

gyvenantis Kanadoje, KARIO gyvenimui užtikrinti, paskyrė 3,000 dol. testamentinį palikimą.

Testamento vykdytoja paskirta jo žmona
p. STASĖ KENSTAVIČIENĖ.

Šiuo savo patriotišku žygiu A ir S. Kenstavičiai sustiprino KARIO tolesnį leidimą ir tuo pačiu pasistatė kultūrinį paminklą "net ir už varį tvirtesnį".

*

KARIO štabas, skaitytojų ir leidėjų vardu, nuoširdžiai dėkoja duosniesiems KARIO bičiuliams

KARIO Redaktoriui Zigmui Raulinaičiui

Didžiai Gerbiamas Pone Redaktoriau,

Turiu malonią pareigą persiųsti Tamstai čekį sumoje \$600.70. Tai mano brolio a.a. gen. Miko Rėklaičio testamentinio palikimo dalis, skirta K A R I U I.

Testamento vykdytojai: mano sūnus Vytautas Rėklaitis ir aš.

Iš bendros palikimo sumos \$10,011.73, KARIUI buvo paskirta 6%.

Priimkite mano ir mano sūnaus Vytauto geriausius linkėjimus.

Su pagarba

Jūsų A. Rėklaitis

Priede: Čekis \$600.70 Nr. S 003636, Feb. 19, 1977.

Gen. Miko Rėklaičio testamentinis palikimas yra pirmasis p a s i e k ė s KARIO Administraciją. Nuoširdžiai dėkojame testamentinio vykdytojams plk. Antanui Rėklaičiui ir Vytautui Rėklaičiui už KARIUI skirtos palikimo sumos prisiuntimą.
KARIO ŠTABAS

PASTABOS

— Kpt. Jonas Noreika —

Kapitoną Joną Noreiką gan gerai pažinau, nes keletą metų teko dirbti kartu Kariuomenės Teisme. Jis, su kitais dviem leitenantais, buvo perkeltas į Kariuomenės Teismą kaip teismo aspirantas. Dirbo iš pradžių kaip sekretoriaus padėjėjas ir lankė universitete Teisių fakultetą. Baigęs teisės mokslus, buvo paaugštinamas ir pakeltas į kapitono laipsnį. Darbe buvo pavyzdingas, stropus, sumanus. Bendradarbiavo ir karinėje spaudoje.

Vokiečiam jį suėmus ir išvežus į koncentracijos stovyklą, mano žinios apie jį nutrūko.

Prieš keleta metų "Drauge" tilpo apie jį žinutė: "Lietuvos kankinius prisimenant". Toj žinutėj buvo daugiau ir kiek kitaip, negu St. Trinkos parašyta apie kpt. Noreikos pasitraukimą po koncentracijos stovyklos į Lietuvą, jo tolimesnę veiklą ir mirtį. Toje žinutėje rašoma

"dar Stutthofio koncentracijos stovykloje" — rašo kun. Yla, "tomis dienomis, kai tūkstančiai traukėsi iš krašto į Vakarus, Jonas Noreika kalbėjo savo draugui Naručiai: Visi nepasitrauks. Didesnė dalis liks, kentės ir kovos. Kodėl gi mes turime trauktis? Ne, mes turime būti kartu su jais. Kartu kentėt, kovot, ir, jei reikės, mirt'".

"Mes klajojom Pamaro laukais, o J. Noreika viename kaime slaugė prof. Jurgutį. Atėjo rusai ir juodu paėmė — vieną į ligoninę, paskui į Lietuvą, o antrą — į kariuomenę. Nesitraukė jis iš bolševikų kariuomenės, tikėdamasis greičiau patekti į Lietuvą. Jis savo žemę tikrai pasiekė. Numetęs į šalį sovietinį ginklą, jis paėmė į rankas savąjį, prieš ketverius metus užkastą Žemaitijos. Įsijungė į partizanų kovą, sukūrė vieną apygardą, jai vadovavo ir bandė apjungti visus Lietuvos kovotojus. Šį žygį įpusėjęs, pateko priešui į nagus, ir su keletu draugų

pakibo kartuvėse".

Tai įvyko Vasario 16 d., lygiai prieš 20 metų.

Tikiu, kad velionio kpt. Noreikos žmona Marija Noreikienė, kuri gyvena Čikagoj ir dirba Žukausko vadovaujamoj įstaigoj "Siuntiniai į Lietuvą", galėtų suteikti daugiau ir tikslesnių žinių apie jos vyro likimą. Jų duktė p. Kučėnienė, žinoma dainininkė solistė, gyvena taip pat Čikagoje.

— Gen. Jeronimas Uborevičius —

Gen Jeronimą Uborevičių pažinau, kai jis mokėsi Daugpilio realinėje mokykloje ir buvo mano tėviškės netolimas (apie 4 km.) kaimynas. Man parvažiavus iš Maskvos, kur aš tada mokiaus, vasaros atostogų, susitikdavom. Prieš pat Pirmąjį Pasaulinį karą, kai jau buvom netoli baigimo mokyklų, pasikalbėdavom, ką toliau darysim ir kuo norim būti. Aš pasakiau, kad noriu būti daktaru, o Uborevičius pasakė, kad jis

būs inžinierius ir padarys gerą karjerą, nesiduos kitiems už nosies vedžiojamas. Kiti daugpiliškiečiai mokiniai tada kalbėjo, kad Uborevičius yra gabus, kad jau nuo trečios klasės gali mokytis be tėvų piniginių pagalbos, užsidirbdamas sau pinigų kitus mokinius bemokydamas.

Vėliau, būdamas Rusijoje, neprisimenu iš kokių šaltinių, išgirdau, kad Uborevičius, baigęs Artillerijos mokyklą, buvo paskirtas į kurį tai Sibire stovėjusį artilerijos pulką, ten buvo adjutantu ir vedė pulko vado dukterį. Daug vėliau, po bolševikinio perversmo, girdėjau, kad jis jau šiaurės fronte, kurios tai bolševikų diviziono štabo viršininkas.

Neprisimenu kuriais metais, turbūt 1928, pas mane Kaune atsilankė gen. Uborevičiaus brolis Balys (tuo laiku jis buvo pasidaręs mano gimine, vedęs mano giminaitę). Jis sakė atvažiuavęs gauti leidimo nuvykti į Rusiją ir aplankyti savo brolių, kaip jis jį vadino "Jeruką", kuris tuo metu buvo, berods, Vakarų karo apygardos viršininku ir gyveno Minske. Jis tada pasakojo, kad buvo sutikęs kokį tai lietuvių, tik ką atvykusį iš Rusijos, kuris buvo pasakęs, kad jo brolis yra labai aukštai ten iškilęs ir kad, be abejo, turi nemažą aukso maišelį. Balys Uborevičius tada klausė mano patarimo, kaip tą maišelį su auksu jis galėtų atsigabenti į Lietuvą. Aš paabejojau, ar jo brolis turi aukso maišelį, bet patariau Baliui, kad jeigu jis ką nors gautų iš brolio, tai galėtų nebent per Lietuvos Atstovybę Maskvoje parsigabenti.

Sugrįžęs iš Rusijos B. Uborevičius papasakojo, kad brolių su šeima aplankė Minske, kad Jerukas jį gerai priėmė, pavažinėjo automobiliu, bet pinigų, ar kokių brangenybių jam nedavė, nes sakėsi turtų pats neturįs. Aš tada paklausiau B. Uborevičių, kodėl Jerukas nepasiliko Lietuvoje, kai 1918 metais buvo atvykęs aplankyti šeimą? Jis atsakė: "Matai, Jerukas tada sakė, kad Lietuva, kaip maža valstybė neišsilaukys. Ją vokiečiai, o gal ir rusai vistiek užims, tad man, jei dabar nėra ko valgyt, tai prie vokiečių nieko gero negaliu laukti. Rusijoje, kur mokslus ėjau, ten man vistiek

būs lengviau prasimušt".

Nešeniai skaičiau Žilėno parašytą ir Lietuvoje 1975 m. išleistą knygutę "Utenos Kraštas". Toje knygutėje yra patalpinta kiek žinių ir apie gen. Uborevičių. Ten parašyta, kad jo tėviškėj nugriauto gyvenamojo namo vietoj padėtas paminklinis akmuo su atitinkamu užrašu, o Utenoje — jau gan didelis su jo biustu paminklas ir pavadintas jo vardu kolektyvinis ūkis. Be to, pasakyta, kad jo tėviškę aplankė iš Rusijos atvykusios jo dukterys Vladimira ir Nadežda, taigi, jau iš vardų aišku — rusės.

V. Mieželis

LKVS Ramovės statutas

Kiekviena visuomeninė organizacija ar sąjunga savo veiklai apibrėžti ir veikimo gaires nustatyti turi statutą, kuris aiškiai, paragrafais, interpretuoja pasitaikiusius nesklaidumus. Nuo statuto aiškumo ir išsamumo priklauso darni organizacijos veikla ir jos narių vieningumas, dirbant statute numatytą darbą. Turi savo statutą ir LKVS Ramovė. Paskutinį kartą statutas buvo papildytas ir dalinai pakeistas 1974 metų skyrių atstovų suvažiavime. Bet laikas bėga, gyvenimo sąlygos keičiasi, ir atsiranda tokių klausimų, kurių statutas negalėjo numatyti ir jie išryškėjo tik paskutiniiais metais.

Pirmas toks klausimas tai skyrių valdybų rinkimas. Pastaruoju metu jaučiasi Ramovės narių sumažėjimas, ir sušauktas skyriaus susirinkimas iš atvykusių narių, kurie sutiktų būti renkami, valdybos sudaryti negali. Tokiu atveju skyrius pirma renka nominacijos komisiją, kurią įgalioja prieš sekantį visuotinį narių susirinkimą, telefonu susisiekti su nariais ir gavus jų sutikimą, sąrašą kandidatų į valdybą pateikti narių susirinkimui. Bet tokia nominacijos komisija statute nenumatyta, jos funkcijos ir teisės nenumatytos, ir daug kas užginčija jos teisėtumą. Neaišku, ar narys, užklaustas nominacijos komisijos ir atsakęs kandidatuoti, turi teisę savo kandidatūrą išstatyti tiesiog susirinkimui, ignoruojant nominacijos komisijos buvimą. Taip pat neaiškūs klausimas, ar susirinkimas turi teisę komisijos pateiktą kandidatų sąrašą papildyti arba visiškai jį atmesti.

Antras klausimas yra daugiau specifinis, liečiantis tik tą LKVS skyrių, kuris yra toje pačioje vietoje, kaip ir LKVS Ramovės Centro valdyba. Centro valdybos sąstatas yra iš to skyriaus ir

tos pačios vietovės, kas yra normalu, bet dažniausiai Centro valdybos nariai yra renkami ir į skyriaus valdybą. Centro valdyba priklauso prie centrinių LKVS Ramovės organų (statuto par. 24b), ir jos pareigos skyrių atžvilgiu yra numatytos statute par. 36e. Bet tos pareigos sunkiai vykdomos, kai dauguma Centro valdybos narių yra kartu ir skyriaus valdybos nariai. Taigi, vykdamas statute 36e paragrafą, jie patys savo veiklą prižiūri ir patys sau duoda nurodymus. Kai trys nariai iš Centro valdybos yra kartu skyriaus valdyboje, tai Centro valdyba pilnai eliminuoja skyriaus savarankišką veiklą.

Jeigu LKVS skyrius nėra pajėgus sudaryti savo nepriklausomos valdybos ir atskiro Centro valdybos, tai yra viena išeitis: arba Centro valdybą perkelti į tokią vietovę, kurioje LKVS skyrius yra pajėgus sudaryti savarankišką valdybą, arba Centro valdybą suskaldyti ir dalį pareigūnų rinkti iš kitų skyrių. Toks būdas nėra naujas, jis praktikuojamas ukrainiečių ir veikia sėkmingai.

Trečias opus klausimas — tai reikalas aiškiau apibūdinti LKVS Ramovės tikslus ir pareigas. Statuto skyriai "Tikslas", "Uždaviniai ir veikimo būdai" nėra aiškūs, todėl kai kas iš narių mėgina veikti, išeinant iš LKVS statuto par. 1 ribų. LKVS Ramovė veikia Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės rėmuose, todėl politikoje neturi dalyvauti, bet kai kurie nariai apie tai užmiršta, nors tai buvo priminta skyriaus atstovų suvažiavime ir skyriaus susirinkime. Manau, būtų naudinga LKVS statuto skyrių "Tikslas" papildyti sakiniu: "LKVS Ramovė yra nepolitinė organizacija".

Išivijoje mes turime ALTą ir VLIKą, kurių tikslas yra politinė akcija, todėl Ramovė neturėtų siaurinti tų politinių organizacijų kompetencijos, neturėtų joms trukdyti, bet jų veiklą remti. Pastebėjus kokius netikslumus, kurie kenkia Lietuvos laisvinimo darbui, reiktų pranešti politiniams veiksmams. LKVS Ramovės politinė veikla iššaukia visuomenės nepasitenkinimą, skaldo ramovėnų vieningumą ir gadina santykius su kitomis organizacijomis.

Artinasi skyrių atstovų suvažiavimas, kuris kompetentingas daryti sprendimus ir pakeisti ar papildyti LKVS Ramovės statutą, todėl yra reikalas visus skyrius su tais klausimais iš anksto supažindinti.

G. Songinas

Statuto reikalai

Statutas — įstaigos ar organizacijos veikimo įstatai, yra veiklos nurodymai, kurių privalo laikytis tiek vadovybė, tiek pavieniai narys. Kadangi gyvenimas ne-

stovi vietoje, tai ir įstaigos ar organizacijos veikla negali likti niekad nesikeičianti, bet privalo eiti su gyvenimu prie tobulesnės veiklos, todėl ir šiuo atveju, noriu kiek paliesti mūsų statuto, kuris buvo Centro Valdybos išleistas 1974 m. lapkričio 23 d. redakciją.

Perskaičiaus lapkričio mėn. "Kario" Nr. 9, C. V-bos bendrąsias Nr. 120, kuriame, be kitų nurodymų skyriams, yra minima, kad 1977 metais gegužės 28-30 d.d. Čikagoje yra šaukiamas skyrių atstovų suvažiavimas. Gera, jog apie tai pranešama iš anksto, nes tai neeilinis, bet reikšmingas suvažiavimas.

Gal nevienam kils klausimas, kodėl vėl judinamas statuto reikalas, kai jis išleistas 1974 m. Deja, su apgailestavimu reikia pasisakyti, tas buvo iškelta 1975 m. rugpj. rugs. mėn. "Karyje" Nr. 7, 280 psl., pasirašiusio inicialais J.G.K.S. ir daugelio buvo laukiama iš C. V-bos pasisakymo mūsų "Karyje", bet iki šiol neteko matyti. Suprasta, jog reikalas lyg menkavertis, kai tuo tarpu dėl Klaipešos krašte sukilime dalyvavimo, dėl Dangės upelyje gylimo, tiek daug dulkių buvo sukelta.

Statutas yra mūsų "Ramovės" kelrodis, kurio raidės ir dvasios privalome visi laikyti, jeigu norime šią organizaciją išlaikyti jos steigėjų ir kūrėjų dvasioje, o jų siekiai kilnūs. Noriu paliesti tas vietas, kurios mano nuomone turėtų būti papildytos:

"Par. 22. LKVS "Ramovė" turi nustatyti pavidalo ženklelį ir uniforminę kepurę. Jų aprašymas ir nešiojimo taisyklės yra 3-me ir 4-me prieduose". Atsivertęs statuto 25 psl., radau: "Priedą 3", jame radau, ką reiškia šis ženklelis, kas jį gali nešioti ir kaip privalo elgtis jį nešiodamas. ("neprivalo pažeisti nariui privalomo orumo"). Niekur neradau ženklelio aprašymo, o reikėjo tik atsiversti "Liet. Veter. Sąj. 'Ramovės' Pirmas Dešimtmetis 1950-1960" knygą,

kurią išleido LVS "Ramovė", 1962 Maironio metais, redagavo A. Rėklaitis. Ten 18 psl. labai aiškus vaizdelis ir jo detalės. Kodėl jis nepatalpintas statutan, kai jį apdovanojami atsizymėję asmenys — nebuvę kariai. Reikėtų įdėti statutan ir mūsų vėliavos, antspaudo, bei uniforminės kepurės aprašymo detales, bei vaizdelius, kuriuos turime toje pat Pirmojo Dešimtmečio knygoje.

Atkreiptinas dėmesys ir į kitus statuto skirsnius. Pav., "Uždaviniai ir veikimo būdai" statuto 1 psl. Jį perskaitęs randi, tiek daug bendrybių, kurias gali įvairiai interpretuoti — aiškinti, o nieko konkretaus, dėl ko ir "Ramovės" eilėse atsiranda nesutarimų, didelių priešingumų, ardančių mūsų vieningumą, gerą susiklausymą ir žeminančius "Ramovės" vardą. Konkretus pav. "1. Visokeriopai remia Lietuvos laisvinimo kovą ir pastangas galbėti mūsų Tautą ir jos..." Kas tie veiksniai? Kas juos įgalino kalbėti visų lietuvių, kad ir tremtyje, vardu, kai neturim po kojomis savos protėvių žemės, valstybės ir išrinktos kraštui valdyti valdžios? Palikim visokius diplomatinis ėjimus toms institucijoms, kurios tam yra sukurtos ir turi paruoštą diplomatinį personalą — asmenis, o mes turime ten savo stebėtojus. Mančiau, jog visas šis statuto skyrius peradaguotinas. Reikia sutrumpinti ir konkretizuoti, kas būtų taikytina "Ramovės" siekiam, kaip junginio apimančio lietuvių karius, kurie privalėtume visad rūpintis supažindinti lietuvišką visuomenę, o ypač jaunimą su praeities kovomis už tautos laisvę, aiškinti kariuomenės paskirtį, jos organizaciją, apmokymą, ginklavimą, drausmę, ruošti karinio turinio paskaitas ir kita.

"Kontrolės Komisija", stat. 13 psl., t.y. centrinis organas. Privalėtų ne tik atlikti darbą, išvardintą par. 44, 45, bet būtina pridėti: "K.K. tikrina ir visą C. V-bos pareigūnų veiklą 'Ramovės' statu-

to, suvažiavimo atstovų nutarimų ir C. V-bos bendrąsias atžymėtose rėmuose, surašydama tikrinimo aktą ir pateikdama jį visuotinam skyrių atstovų suvažiavimui". Ir C. V-ba, negali būti atpalaiduota nuo atsakomybės savo darbuose.

"LKVS 'Ramovės' narių organizacinė drausmė". Be išvardintų par. 77, 78, 79 punktų, vertėtų įtraukti dar šį: "LKVS 'Ramovės' C. V-bos ir skyrių valdybų pareigūnai, visur ir visada, privalo būti pavyzdžiu savo nariams, koks privalo būti ramovėnas, nes prisiimtos pareigos to reikalauja".

Čia paminėjau vieną kitą statute, mano nuomone, taisytinus skyrius. Neturiu abejonės, jog kiti ramovėnai ras jų ir daugiau, todėl vertinga nedelsiant, kam rūpi mūsų "Ramovės" ateitis, rašyti savas pastabas mūsų žurnalui, supažindinimui visų ramovėnų, kad nuo ko tai pareina, imtųsi statutui perorganizuoti sudaryti komisiją, kurion turėtų įsijungti "Kario" žurnalo redakcinis kolektyvas su savais bendradarbiais, kaipo Centras, o jis su C. V-ba surastų skyriuose ramovėnų, galinčių savo siūlymais, bei patirtimi padėti.

Delsimas ir be kuopštaus plano veikimas yra mūsų pačių, savomis rankomis, šios garbingos organizacijos likvidavimas. Sudaryta komisija privalėtų paruošti perredaguotą statuto projektą, atitinkantį gyvenamo meto sąlygoms, patiekti visuotinam skyrių atstovų suvažiavimui, kuris įvyks 1977 m. gegužės 28-30 d.d.

Gyvenkime realybe: nemažas skaičius mūsų ilgų metų patyrimą turinčių narių iškeliauja negrįžtamybėn, esamieji nematydami mūsų sugebėjimo persirikiuoti gyvenamo laiko sąlygoms, lieka pasyviais stebėtojai, todėl junkimės ir glaudinkim gretas, nes duotoji kario priesaika mus tai įpareigoja.

St. J-ras

Jūrų Šaulių kuopos "Klaipėda" Garbės Šauliui ir Kapelionui

Kun. Dr. ANTANUI JUŠKAI

netikėtai mirus, jo pusbroliū ats. ltn. Kazį Meškonį, giminaičius, Lietuvių R. Katalikų dvasiškiją, bendradarbius, vienminčius, bičiulius, artimuosius ir "Klaipėda" kp. brolius nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

L.Š.S.T. S-gos Garb. Teismo P-kas
Marijonas Šnapštys

Kuopos garbės šauliui

GUBERTUI ALEKNAI (1977.I.30)
ir jo žmonai TEOFILEI (1977.II.4)

mirus, dukrai Birutei ir žentui Jonui Trybiam, dukrai Aldonai ir žentui Joseph Vaičkams, jų šeimoms ir visiems kitiems giminėms bei artimiesiems reiškiamo brolišką užuojautą
"DLK Kęstučio" Šaulių Kuopa

Dr. Kosto Jurgėlos knygos pristatymas Vašingtone, Kariuomenės ir Laivyno Klube. Viduryje stovi autorius ir kun. dr. T. Žiūraitis, P.P. Dešinėje dr. St. Bačkis su p. Bačkienė. Užpakalinėje eilėje kongresmanas Edward J. Derwinski, plk. Julian M. Niemczyk, Supr. Council pres. Anthony Miner ir kiti. Metro photo

NAUJO GINKLO KOVAI UŽ LAISVĘ PRISTATYMAS

Istorinę sausio 15 dieną JAV sostinėje Vašingtone, Kariuomenės ir Laivyno Klube, visuomenei buvo pristatytas naujas dr. Kosto R. Jurgėlos veikalas, "Lithuania: The Outpost Of Freedom" (Lietuva: Laisvės Avantpostas). Veikalą pristatė antros, trečios ir ketvirtos amerikietiškos kartos organizacija, Lietuvos Vyčiai, kurie 1918-1919 m. ėmėsi iniciatyvos kurti Lietuvos Laisvės Sargų organizaciją ir Amerikos Lietuvių Brigadą, ir daugelis vyko Lietuvon savanoriais ("Vyčio" redaktorius Matas Zujus, Zdanus, Liela, Očikas, Milius ir kiti). Sniego audros nepabūgo 60 asmenų, tačiau iš priemiesčių daug kas negalėjo pasiekti.

LV 142 kp. pirmininkė Jieva Migonytė, pasipuošusi tautiniais rūbais, supažindino svečius su autoriaus veikla ir pristatė buv. istorijos mokytoją, Čikagos kongresmaną Edvardą Dervinskį. Kalbėtojas pabrėžė būtinumą "išsaugoti savitą Lietuvos kultūrą, kalbą ir tradicijas", kai pačioje Lietuvoje tas yra naikinama ir rusinama: "Ateis diena, kai jūs padėsite atstatyti laisvą Lietuvą. Daktaro Jurgėlos darbai yra ryškūs gairių ir ryžto pavyzdys, siekiant nugalėti sunkias kliūtis". Atstovų Rūmų užsienio reikalų komisijos narys, kongresmanas Dervinskis tikino, kad šis veikalas pagelbės pavergtiesiems.

Lietuvos atstovas dr. Stasys A. Bačkis priminė, kad ši diena yra Klaipėdos išvadavimo 54-tos metinės, ir anos istorinės dienos kovotojų gretose buvo ir dr. Jurgėla. Drauge jis apžvelgė malonų bendradarbiavimą su dr. Jurgėla nuo II Pasaulinio karo pabaigos, kai dr. Bačkis susirašinėdavo su Liet. Amer. Informacijos Centro vadovu.

Naują veikalą apžvelgė dr. Aleksandras Plateris. Jis gėrėjosi, kad šis veikalas įgalina kitataučius "suprasti lietuvių santykius su rusais" ir nuosekliai nužymi lietuvių laisvės kovas ir sunkias aukas.

Iš Bostono atvykęs LV pirm. Antanas Miner sakė, kad ši knyga bus labai reikalingas ginklas "pastangose Lietuvai išsikvoti laisvę ir nepriklausomybę". Jis ragins LV kuopas ir narius šiuo veikalu aprūpinti įvairias bibliotekas, politinius veikėjus ir patiems ją įsigyti. Jis džiaugėsi, kad tą veikalą parašė "buvęs vytis ir dabartinis vytis".

Čikagiškiai, dr. Kazys Bobelis ir Ant. J. Rudis, atsiuntė sveikinimus ir apgalvestavimą, kad jie negalėjo atskristi.

Dr. Jurgėla padėkojo susirinkusiems "Lietuvos laisvės draugams". Pakalbintas Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje, jis mielai sutiko rašyti veikalą ir gėrėjosi nuosekliai šauniu bendradarbiavimu su LŠST paskirta, istoriko Jono Švobos pir-

mininkaujama, komisija, kurios nariai skaitydavo paskirus rašomus skirsnius ir darė savo pastabas. Rankraštį tikrino ir dr. Aleks. Plateris, Juozas B. Laučka ir Kęstutis Čižiūnas. Jis dėkojo leidėjams šauliams, ir ragino "tą ginklą naudoti, skleisti". Jis buvęs sujaudintas neprašytos Lietuvos Vyčių talkos. Tai organizacija, kurioje jis buvo veiklus jaunystėje, eilę metų pirmininkavo N.Y.-N.J. apskrįčiai, kurė krepšinio ir kėglio lygas, organizavo lengvos atletikos rungtynes. "Kaip laisvės kova ir budrumas nesibaigia, taip ir LV veikla nesibaigia ir reikalinga talkos", ir jis sugrįžo į organizaciją.

LV pirm. Miner ir 142 kp. pirm. Migonytė autoriui įteikė Reginos Petrutienės medyje išdegtą skoningą Vytį. Galop, Elena Aldona Jurgėlaitė, palydima pianistės Kristinos Hagen, padainavo kelias lietuviškas dainas ir vieną ariją itališkai.

Dalyviai išpirko 20 knygų. Daugumoje tai buvo lietuvių kilmės karininkai (trys aviacijos pulkininkai), valdininkai, tarpt. banko tarnautojai. Charles Laukaitis atsiuntė 25 dol. čekį veikalui panaudoti kur reikia. Migonytė pranešė, kad publicistas Art Buchwaldas paprašė ir gaus 1 egz. Keli asmenys telefonu prašė paštui jiems veikalą atsiųsti.

PJL

HARTFORDO RAMOVĖNAI

Bendra veikla

1976 m. sausio 17 d. metiniame narių susirinkime išrinktoji valdyba, perėmusi pareigas, surengė tradicinį skyriaus parengimą — pavasario balių. Šis parengimas buvo nuspręstas surengti dar senosios valdybos. Jis įvyko balandžio 24 d., Atvelykio šeštadienį (Karys Nr. 7 — 76 m.).

Gegužės mėn. į naują paskyrimo vietą iš Hartfordo išvyko vienas iš veiklių lietuvių parapijos kunigų, skautininkas Vytautas Bitinas. Organizacijos jam surengė išleistuves. Surengtam parengime, ramovėnai buvo atstovauti. Pagerbime vaisės sklandžiai pravedė ramovėnas Vaclovas Nenortas.

Šv. Trejybės lietuvių parapijos klebonas kun. Juozas Matutis šventė 35-rių metų kunigystės sukaktį. Ta proga, parapijos visuomenė surengė pagerbtuves. Ramovėnai buvo atstovauti ir buvo įteikta dovana.

Birželio 27 d. lietuvių radijo valandėlė "Tėvynės Garsai", užbaigusi pirmąjį tūkstantį valandų lietuviško žodžio eterio bangomis, surengė paminėjimą. Hartfordo ramovėnai buvo atstovauti, tartas sveikinimo žodis ir įteikta dovana.

Rugpjūčio 1 d. surengta lietuvių klubo parke, East Hartforde, skyriaus šeimyniška gegužinė. Prie gerai tvarkomos ramovėno Jono Janušausko plokštelių muzikos, geroje nuotaikoje, pabendrauta bei padainuota lietuviškų dainų. Surengti gegužinę daug pasidarbavo ramovėnų ponios, paruošdamos ir paaukodamos užkandą. Atsilankiusių svečių tarpe buvo ir lietuvių veteranų legijono Frederick Sabonio posto komandierius Frank Klimas ir Anthony Mazalas.

Lapkričio 6 d. skyrius atstovautas F. Sabonio posto surengtame parengime — Military Ball.

Lapkričio 23-sios minėjimas

Minėjimas įvyko lapkričio 21 d., 9 val. ryto šv. Trejybės lietuvių parapijos bažnyčioje. Pamaldose dalyvavo organizuotai su vėliavomis ramovėnai, skautai ir Frederick Sabonis posto Amerikos legijono lietuvių veteranų atstovai — komandierius Frank Klimas ir Anthony Mazalas bei daug lietuviškos visuomenės.

Iškilmingas šv. mišias atnašavo klebonas kun. Juozas Matutis. Lektorio ramovėnų vėliavos kūmas ir skyriaus garbės narys dr. Alfonsas Stankaitis. Šv. mišių metu giedojo mišrus choras, vadovaujamas ramovėno muz. Jurgio Petkaičio. Solo giedojo nuoširdus lietuviškos dainos ir giesmės mylėtojas dr. Izidorius Alis iš Springfield, Mass.

Prasmingą pamokslą pasakė klebonas

Hartfordo ramovėnų valdyba 1975 m. Iš kairės į d.: Justinas Guntulis — kasininkas, Zigmas Strazdas — I vicepirm., Vaclovas Nenortas — pirmininkas, Vincas Juralis — sekretorius, Antanas Kuprys — II vicepirm., Vytautas Petravičius — kultūriniais reikalais ir spaudos korespondentas, Nuotr. Alf. Jaro

kun. Juozas Matutis. Pamokslė klebonas pažymėjo: "Visi mes esame kovotojai. Vieni kovojame su ginklu rankoje Lietuvos laisvės atkūrimo metais, kiti kovojame šiandieną, kuomet Lietuva bolševizmo okupuota. Mes kovojama lietuvišku žodžiu, lietuviška dvasia, kuri laisvės metu mus įpareigojo palikti ištikimais savo Tautai. Todėl Lietuvos karys kur jis šiandieną bebūtų, turi ir toliau palikti kariu". Šv. mišiom pasibaigus, choras sugiedojo Amerikos ir Lietuvos himnus.

12 val. ramovėnai ir jų kviestiniai svečiai susirinko Liet. Amerikos Piliečių klubo salėn pusryčių. Svečiams susėdus, prieš pradėdant pusryčius, skyriaus pirmininkas A. Maslauskas pasveikino ramovėnus bei svečius. Pagerbti žuvusieji dėl Lietuvos laisvės savanoriai, kariai, laisvės kovotojai. Pagerbti skyriaus savanoriai — J. Dragunevičius, Matas Palubinskas, P. Špakauskas ir A. Ramanauskas. Po to, pristatytas pagrindiniu kalbėtoju Hartfordo Community kolegijos prof. dr. Vaidevutis Mantautas, ku-

Lietuvos kariuomenės atkūrimo lapkričio 23-sios minėjimo proga, Hartfordo ramovėnų dalis garbės svečių. Iš k. Anelė Dragunevičienė, klebonas kun. Juozas Matutis, kalba dr. Vaidevutis Mantautas, Olga Stankaitienė. Nuotr. Alf. Jaro

ris tą dieną taip pat tarė žodį ir per lietuvių radio valandėlę "Tėvynės Garsai".

Prof. Mantautas kalbėjo tema "Karo strategija". Tema buvo įdomi ir išsami, apimanti ir lietuvių karo strategiją nuo senų laikų iki paskutiniųjų laisvės kovotojų kovų dieną.

Baigus kalbėti prof. Mantautui, paprašytas, klebonas J. Matutis sukalbėti invokaciją ir po to prasidėjo pusryčiai. Lapkričio 23-sios minėjimo proga sveikino lietuvių parapijos klebonas kun. Juozas Matutis, LB Hartfordo apylinkės pirmininkas ramovėnas Steponas Zabolis, dr. Alfonsas Stankaitis ir lietuvių Amerikos legijono F. Sabonio posto komandierius Frank Klimas.

Aukos

Skyrius 1976 metais finansiniai parėmė: "Kari" — 50 dol., Hartfordo lietuvių jaunimą — 50 dol., Lietuvių šeštadieninę mokyklą — 50 dol., BALFą — 30 dol., Vasario 16 gimnaziją, Vokietijoje — 25 dol., Radio valandėlę "Tėviškės Garsai" — 10 dol., "Dirvą", "Darbininką" ir "Draugą" po 10 dol., viso — 30 dol. Algio Zaparacko rinkiminei kampanijai — 10 dol.

Metinis narių susirinkimas

Metinis skyriaus narių susirinkimas įvyko sausio 23 d. Susirinkimas, išklauses valdybos pranešimą apie 1976 m. veiklą bei skyriaus kasos stovį — atliktiems darbams ir padarytoms išlaidoms pritarė.

Išrinkta nauja valdyba 1977 metams, kuri pasiskirstė pareigomis: Petras Simauskas — pirmininkas, Vaclovas Nenortas — vicepirmininkas, Antanas Kuprys — vicepirmininkas, Vytautas Petračiūsis — sekretorius, Vladas Butrimas — kasininkas, Jonas Šimanskis ir Jurgis Petkaitis — parengimų reikalams. Kontrolės Komisijon: Antanas Mockus, Henrikas Dapkus ir Jonas Dapkus. Kandidatas Benediktas Dapkus.

Adolfas Maslauskas

L.K.V.S. "Ramovė" Čikagos skyriaus metinis narių susirinkimas

Š.m. sausio 30 d., Jaunimo Centro patalpose, Čikagoje, įvyko skyriaus narių metinis susirinkimas — pasižymėjęs skaitlingu narių dalyvavimu. Jį atidarė ir Tėvynės prisiminimą perskaitė v-bos p-kas K. Juškaitis. Atidaromajame žodyje, kaip ir visad, atkreipė dėmesį ir prašė, kad kaip ši, taip ir kitus susirinkimus uoliai lankyti, juose nagrinėti tą, kas įneštą sklandumo, vengti to, kas mus skaldo, o daryti, kas mus labiau jungtu, nes tik vienybėje galybė. Susirinkimui vesti išrinktas Ed. Vengianskas, sekr. Alb. Repšys. Pirmininkaujantis įvadina-

me žodyje, padėkojęs už pareikštą pasitikėjimą, prašė dalyvių jungtis pozityviai į pateiktos darbotvarkės svarstymus, liesti tuos klausimus, kurie yra mūsų organizacijos statuto, skyrių atstovų suvažiavimų nutarimų, C. V-bos bendraraščių bei skyriaus narių susirinkimų ribose, neišeinant į "lankas" su nieko bendro neturinčiais su mūsų sąjungos Ramovė siekais. Klausimai ir atsakymai būtų aiškiai konkretizuoti ir trumpi, nes darbotvarkė ilga ir laiko maža.

Susirinkimo darbotvarkė buvo priimta be pakeitimų. Perskaitytas praėjusio susirinkimo protokolas, kuris buvo priimtas be papildymų. Sekė skyriaus v-bos staškaitinis pranešimas, kurį padarė p-kas K. Juškaitis, išd. Br. Masiokas ir kontr. komisijos p-kas Pr. Žitkus. Atkreiptinas buvo visų dėmesys į skyr. p-ko pranešimą, kuris buvo gana kruopščiai ir išsamiai paruoštas, nes nesibijota atvirai, be žeidimų pasisakyti tiesiu žodžiu, kas kliudė v-bai įvykdyti užsibrėžtus metų pradžioje siekius.

Pranešimą apie skyriaus piniginių ir turto stovį, padarė išd. inž. Br. Masiokas, pabrėždamas, jog skyriaus nariai labiau įsipareigotų užsimokėti nario mokesčių. Kontr. komisijos p-kas Pr. Žitkus pranešė, jog piniginių ir turto atskaitomybė vedama tvarkingai. Veikla, metų bėgyje buvo vykdoma, kiek sąlygos leido, gerai. Geresnės veiklos išvystymui nemaža trukdė narių nerangumas dalyvauti savuose parengimuose. Pasigesta, kodėl nepaminėtas mūsų "Ramovės" skyr. veiklos filmas, kuris gana reikšmingas ateinančioms kartoms ir yra gana brangus turas. Kur jis randasi?

Po pranešimų sekė diskusijos dėl jo. Prašyta, kad ateityje, apie narių susirinkimus būtų pranešama atskiru kvietimu, taupant išlaidas, nors į j metinį, kaip padaryta dabartiniams. Iškeltas klausimas vieno ramovėno — dalyvio protesto demonstracijoje 1976 m. gruodžio 12 d. prie Jaunimo Centro. Kodėl skyr. v-ba padarė viešą pareiškimą, kuris patalpinas 1977 m. sausio 21 d. 4 psl., laikik "Draugui" skyriuje (ištrauka pranešimo: "... kad piketavime dalyvavusi ir "ramovėnų vadovybė"). Čikagos skyriaus valdyba pareiškia, kad su šia, "Naujienose" minima "ramovėnų vadovybė" nieko bendro neturinti. Dalyvis pareiškė, kad jis protestavęs ne prieš Tėvų Jėzuitus, ne prieš Jaunimo Centrą, bet prieš J. Centro direktorių kunigą Alg. Kežį, S.J., kuris leidęs rodyti filmą atvežtą iš okupuotos Lietuvos. Į šį, skyr. p-kas paaiškino, kad lietuviškoji visuomenė, taigi ir ramovėnai, apie minimas demonstracijas sužinojo iš dienraščio "Naujienos" 1976 m. gruodžio 14 d.

Nr. 290, kur plačiai jos aprašytos ir ten liečia ramovėnus (ištrauka): "... bet kai pamatė šaulių ir ramovėnų vadovybę, tai pavarė mašiną atgal..."; ir tu pat "Naujienų" 1976 m. gruodžio 16 d., kame ir aprašoma ta protesto demonstracija (ištrauka): "... Šalin bolševikinius filmus! Brežnevas, Vaišnys, Kezys — kartu veikia visi trys... Lietuviai aukoja ne komunizmo peryklai. Šalin sribai... Jėzuitus — į Sibiro kursus... Tėve, Kezy, nežaisk tautos garbe!..." Demonstracijos reikalu pasisakė ir Tėvai Jėzuitai "Mūsų Žinios" 1976 m. gruodžio 12 ir 26 d.d., dienr. "Draugas", "Aidai" ir kita lietuviškoji spauda. Tėvų jėzuitų globoje, Ramovės iniciatyva ir lietuviškosios visuomenės didžia parama yra pastatytas "Žuvusiems už Lietuvos Laisvę" paminklas, įsikūrė jų patalpose "Laisvės Kovų Muziejus". Ten ramovėnai ruošia savus parengimus bei susirinkimus. Nemažas skaičius ramovėnų — vieni telefonais, kiti laiškais, kreiošėi į skyr. v-bą, nes būdama reprezentantė L.K.V.S. "Ramovės" Čikagos skyriaus ramovėnų, kaip v-ba galėjo dalyvauti tokios formos protesto demonstracijose, kurias draudžia "Ramovės" statusas, skyrių atstovų suvažiavimo ir skyriaus narių susirinkimo nutarimai. Skyr. v-ba nerado kito būdo, kaip tik viešu pareiškimu spaudoje, kad niekas jos į jokiais demonstracijomis nekviest, dėl ko nebuvo ir jokių nutarimų tuo reikalu, juse nedalyvavo ir neprasilenkė su statusu.

Vėliau buvo pasisakyta pavienių ramovėnų, kad skyr. v-ba teisingai pasielgė, nes tai vertė jos prisiimtos pareigos. Stovėjimas po tokiais plakatais ir ženklais nedarė garbės. Buvo ir kitokių nuomonių.

Buvo prašyta šias diskusijas nutraukti ir tęsti darbotvarkę, kas pirmininkaujantio buvo ir padaryta. Sekė rinkimai skyr. v-bos ir kontrolės komisijos 1977 metams. Nominacijos komisijai patiekus sąrašą ramovėnų sutikusiu kandidatuoti į v-bą ir kontrolės komisiją, sąrašas dalyvavusių siūlymais buvo papildytas. Išrinkti į skyr. naują v-bą: A. Tveras, Ed Vengianskas, K. Leknickas, Vl. Garbenis ir Alb. Repšys; kontr. komisijon: Pr. Žitkus, Alb. Beniulis ir Jonas Litvinas.

Perėjus prie Klaipėdos krašto minėjimo, buvo pagerbti minutės susikaupimu žuvusieji ir mirusieji. J. Tapulionis, atvadavimo dalyvis, padarė trumpą apžvalgą apie tą reikšmingą įvykį, jo eigą ir ryžtą, o ypač tų Klaipėdos krašto gyventojų — lietuvininkų, kovojusių už lietuvių teises, per kelis šimtmečius. Taip pat buvo prisiminti paaukoję savo gyvybes prisijungiant Klaipėdai prie sa-

vo Motinos Lietuvos.

Perėjus prie punkto — klausimai ir sumanymai, dėl laiko stokos susirinkimas buvo baigtas Lietuvos himnu.

Verta pastebėti, kas sekant įvykius mūsų veikloje, reikia ramovėnams susirūpinti "Ramovės" tęstinumu. Nemaža Lietuvos kariuomenės buv. karių yra likę už "Ramovės" ribų, dalis dingsta mirties pakirsti, amžius taip pat palieka gilius pėdsakus.

Vis didėjantys nesutarimai užima nemaža laiko susirinkimuose ir nebeleidžia svarstyti "Ramovės" paskirties uždavinių. Todėl neberandame sutinkančių į eiti į valdomuosius organus, o tuštumas užpildo vargiai geriausi. Prieauglio nėra, nes tam nesudaroma sąlygų — ne padidėjimo lauktina, bet nubyrėjimo. Vadas be kariuomenės — ne vadas. Artėjant mūsų skyrių atstovų suvažiavimui, kuris yra vyriausiasis "Ramovės" šeimnininkas, prieš parenkant jį atstovus, nuoširdžiai išlukštenkim "Ramovės" statutą, kuris yra gerokai atsilikęs nuo gyvenamojo laiko. Savo siūlymus kreipkime ten ir stenkimės pravesti; susirūpinkime Centrinų organų išrinkimu, nuo kurių daug pareina mūsų "Ramovės" veikla. Kiekvienas skyrius gali atsivežti ir savo kandidatus, tik žinoma, kad būtų iš tos vietos, kur galima sudaryti tą instituciją. Apie numatytus kandidatus trumpos biografines žinios turėtų būti renkamos. Nesant galimybių asmeniniai susirinkti, gvildenkime per mūsų vyriausį ryšininką "Karį", kuris tikrai mums vietos nepagailės, nes tam jis ir tamauja. Kiekvienas džiaugiamės "Ramovės" pasisėkimais ir liūdime į ją besibraunančiom negerovėm. Tad visi į darbą, prikelsime Lietuvą brangią.

J. Kastytis

Mirė vyr. sanit. puskarininkis Petras Zaremba

Š.m. sausio 27 d., savo namuose, Sidney, Australijoje, širdies smūgio ištiktas, gyvenimo kelionę užbaigė vyr. sanit. pusk. Petras Zaremba. Jau prieš keletą metų darbovietėje išgyveno pirmą širdies ataką ir kuriam laikui buvo patalpintas į ligoninę. Grįžęs iš ligoninės, dirbti jau nieko nebegalėjo, tad iš darbo buvo prieš laiką atleistas į pensiją.

Velionis buvo pašarvotas Bankstown Funeral Home, laidotuvių koplyčioje. Vasario 1 d., susirinkus dideliame būriui draugų bei pažįstamų ir atvykus kun. P. Butkui ir kun. P. Martūzui, buvo sukalbėtas rožinis, pagiedota Angelas Dievo ir Marija, Marija... Koplyčioje prie karsto su velioniu atsisvei-

A.A. Petras Zaremba

kino: A.L.K.K. D-jos vald. pirmininkas A. Vinevičius ir velionio senųjų draugų ramovėnų vardu Ant. Skirka.

Vasario 2 d., velionis buvo palydėtas į Lidcomb Katalikų Parapijos bažnyčią, kur įvyko gedulingos pamaldos už jo sielą. Mišias atnašavo ir jautrų pamokslą pasakė, apibūdindamas velionio gyvenimą kun. P. Butkus, asistuojant — kun. P. Martūzui ir kun. A. Savickui. Pamaldų metu giedojo "Dainos" choras, vargonais pritariant A. Kramiliui ir prie karsto garbės sargyboje stovėjo velionio draugai — ramovėnai. Iš bažnyčios kars-tas, didelės vilkstinės automobilii, buvo palydėtas į Rookwood kapines, lietuvių kat. kapų sekcijon.

Religines apeigas prie kapo atliko kun. P. Martūzas ir pasakė turiningą atsisveikinimo žodį. Po jo kalbėjo A. Andriejūnas — Ramovės skyr. vald. vardu ir J.P. Kedys — "News Digest — International" antikomunistinio žurnalo anglų kalba vardu, kurį velionis Petras visokeriopai rėmė ir talkininkavo darbu jo leidime. Laidojimo apeigos buvo užbaigtos "Dainos" choro ir didelės jį palydėjusios minios, bendrai giedamu Tautos himnu.

Velionis Petras gimė 1911 m. vasario 1 d., Baskų km., Giedraičių valsč., Ukmergės apskr. 1929 baigė Giedraičių vidurinę mokyklą. 1932-33 m. atliko karinę prievolę, laike kurios baigė Sanitarijos Puskarininkų mokyklą ir vėliau visą laiką tarnavo Karo Ligoninėje. Į atsargą išėjo vyr. sanit. psk. laipsniu.

Nuo pat jaunystės labai mylėjo savo tėvynę Lietuvą, organizacinę veiklą ir spaudą. Dar gimnazistu būdamas priklausė skautams, o grįžęs iš kariuomenės ir kurį laiką gyvendamas ir dirbdamas savo gimtajame ūkyje, tuojau įsijungė vietos šaulių veiklon ir už ak-

tyvią veiklą ir nuopelnus buvo apdovanotas Šaulių Žvaigždės ordinu. Vėliau, gavęs tarnybą pasienio policijoje, 1938 m. vasario 27 d., vedė Ievą Bileišytę. Labai skaudžiai, kaip ir daugelis kitų, išgyveno bolševikų ir vokiečių okupacijas, o bolševikams antrą kartą artėjant — pasitraukė su šeima į Vokietiją.

Karui pasibaigus, pastoviai su šeima gyveno Meerbecko D.P. stovykloje, iš kur 1948 m. pabaigoje atvyko į Australiją. Baigęs darbo sutartį, pastoviai ir gražiai įsikūrė erdviame mūro name, paščiame Bankstown priemiesčio centre.

Velionis buvo didelis entuziastas filatelijos, numizmatikos ir bendrai senienų rinkimo srityse. Domėjosi ir skaitė tuo reikalu atitinkamą spaudą ir paliko didelius ir vertingus, kruopščiai surinktus pašto ženklų, pinigų, medalių ir spaudos rinkinius, jų tarpe net daugelį istorinės "Aušros" ir "Varpo" numerių.

Buvo labai ramaus būdo, respekto visiems, ir bendrai taikaus sugyvenimo su visais asmenybė. Bet buvo labai griežtas ir nepalaužiamas savo principuose,ėjo tiesiai, nepripažindamas jokių kompromisų, jokių naujų kelių savo numylėtos, pavergtos Tėvynės reikaluose. Buvo labai kuklus, niekad neišsišokdamas, priklausė prie tų pilkųjų, niekam kelio neužstojančių didvyrių, bet buvo garbingas savo nepalaužiamais principais, savo nuveiktais darbais ir visu savo garbingu gyvenimu. Jam Tėvynė, tikėjimas, tautos papročiai, besąlyginis troškimas tautai laisvės ir šventas žodis — Lietuva, buvo švenčiausi jo lūpose iki mirties.

Visą laiką priklausė bent kelioms organizacijoms, daugumoje dirbdamas jų valdybose, arba būdamas aktyviu nariu. Prieš jau daugiau dvidešimt metų, buvo vienas iš iniciatorių įsteigiant Sydney Ramovės skyrių. Ir per tuos visus metus, veik kas metai vis buvo išrenkamas ir dirbo skyriaus valdyboje. Buvo net susidariusi bendra nuomonė: — Jeigu Petras neįeina, yra nepilna valdyba. Dabar paliko šioje veikloje didelę spragą, ir kas ją galės užpildyti?

Dideliame nuliūdime paliko žmona Ieva, dukra — dantų gydytoja Laimutė, šiuo laiku gyvenanti Anglijoje ir brolis Jonas, gyv. New Zealand.

Ant. Skirka

FAKTAI (iš 99 psl.)

armiją). Tačiau, lieka klausimas. Kad jau kariauti, tai pirmiausia reikia apsiginkluoti. Tuo metu kai Hitleris su Stalinu milijonierių remiami ginklavosi, tai ką darė ta linkme Lietuvos vyriausybė. Ogi nieko. Tiesa, kritikų žodžiais tariant, Lietuvos aviacija nebuvo per daug atsilikusi, nes aviacijos dirbtuvėse buvo gaminami savi lėktuvai ANBO. O ir šarvuotųjų mūsų kariuomenė turėjusi neblogesnių už bolševikinius. Dėl jų kiekio, kuris buvęs gerokai ribotas, tai vyriausybė galėjo surasti išeitį. Kaip visiems gerai žinoma, Lietuvos ūkininkai daug išaugindavo ir išparduodavo bekonų ir visai lengvai iš tų pajamų galėjo pirkti valstybė ginklus ir jais ginkluotis.

Tai tokiu būdu lietuviai galėję daugiau priversti skaitytis ir Staliną su Hitleriu. Tačiau taip nebuvo padaryta, užpuolikai nebuvo pasipriešinta, o karinių jėgų viršininkas, tai yra prezidentas, nieko nepadaręs, pasitraukė į užsienius. Tiesa, prezidentas, kaip toks, kariuomenėje nebuvo tarnavęs ir dėl to vadovauti kariniams junginiams gal ir negalėjo, tačiau ir išeitis galėjo atsirasti. Kaip dabar paaiškėjo, buvo pakankamai nusimanančių kariuomenėje ir grandinių ir puskarininkių, neskaitant jau viršelių, kurie buvo pajėgūs pasipriešinti užpuolikai.

Einant prie pabaigos, norėčiau paminėti, kad savo sąžinės taip ir nesugebu pakeisti: Lietuvos vyriausybė ir kariuomenė, dėl susidėjusių aplinkybių, nebuvo pajėgios priešintis ir kad nebuvo įsijungta į neiškę karą, tai dėl to vyriausybė jokio pasmerkimo nenuspėnė. Kas liečia žygiavimą į Vilnių, kuriam atseit ir vokiečiai pritarė, tai susipažinus su ano meto Hitlerio planais, kurie Lietuvai nieko gero nežadėjo, tai taip pat vyriausybė teisingai pasielgė, kad nuo tokio žygio susilaikė.

Saliėtis

Įdomi knyga lenkų kalba

"Księgą Pamiątkowa Artylerii Polskiej 1914 — 1939"

Šiuo pavadinimu lenkų Artilerijos karininkų išeivijoj ratelis, Londone 1975

m. išleido įdomią lenkų artilerijos istorijos knygą. Knygą apipavidalino K.L. Galster. Viso yra 448 psl., daug iliustracijų. Australijoj parduodama po \$12. Spausdino Gryf Printers (H.C.) Ltd., 171 Battersea Church Rd., London, SW11 3ND.

Kas joje mums lietuviams įdomu, tai, kad pirmoje dalyje, istorijos nuo 1347 iki 1831 metu laikotarpio aprašyme, yra kiek duomenų apie Lietuvos D. Kunigaikštijos artileriją.

Pateikta visų artilerijos pulkų istorijos. Jų tarpe yra duomenų apie artilerijos dalyvavimą kovose su lietuviais.

Nors knyga liečia mūsų buvusio prieso artilerijos veiklą, ji bus įdomi mūsų karo istorikams ir buvusiems lietuviams artileristams.

Knyga verta platesnio aptarimo, ištraukų vertinimo ir jų atspausdinimo "Karyje". Tai medžiaga mūsų karo istorijai.

V. Šliogeris

* * *

LAIŠKAI KARIUI

Prieš keletą metų rašiau ir siūliau, kad "Karys" išleistų kalendorių. Šį kartą, taipogi siūliau ir prašau išleisti. Išlaidas, tikiu, apsimokėsite geraširdžių buvusių karių ir šaulių aukomis.

O, kaip būtų gražu turėti savo namuose, kaip anksčiau kad turėdavome, "Kario" kalendorių. Prašau "Kario" skaitytojais tuo klausimu pasisakyti.

"Kario" redaktoriui ir visam štabui linkiu kuo sėkmingiausių 1977 metų.

Senas karys-šaulys

A. Pocius

*

Geras, sąžiningas ir ištikimas karys, šaulys ir partizanas, neatsizada savo dar nepriklausomybės laikais duotos priesaikos ir jungiasi į čia išeivijoje atsikūrusius dalinius, bei skaito KARĮ.

Kad KARYS būtų stiprus ir pajėgtų žygiuoti pilnu žingsniu, turime visi, ne tikai LVS-ga RAMOVĖ, ar LSSTC-ro V-ba stambesnėm sumom remti. Kiekvienas kur begyvenąs karys, šaulys ar partizanas, šį mūsų mielą žurnalą turi visapusiškai remti tol, kol liks nors vienas iš viršų paminėtų gyvas.

Šia proga siunčiu prenumeratą už 1977-tus metus \$10.00, nors mano prenumerata yra jau keletas mėnesių apmokėta, ir pridėdu auką, nors mažą, tačiau nuoširdžiai prašau priimti (\$10.00).

Su pagarba

P. Polgrimas
7, Southwood Dr.
St. Catharines, Ont.
Canada L2M 4M5

AUKOJO KARIUI:

Sausis, 1977

\$100.00:

LŠST "St. Butkaus" kp., Detroit, MI

\$50.00:

LKVS "Ramovė", Priladelphia Sk.
LŠST "Žalgirio" kp., Cleveland, OH

\$35.00:

Gudas Veronika, Jamaica, NY
(Prisimenant savo a.a. vyrą Stasi)

\$30.00:

LŠST "VI. Pūtvio" kp., Toronto, Canada
Virpša St., Chicago, IL

\$25.00:

LŠST "Gen. T. Daukanto" j.š. kp., Chi.,
Pabrėža L., Chicago, IL
Petkevičius A., N. Washington, PA

\$20.00:

Detroito Kūrėjų-Savanorių, Ramovėnų,
Birutiečių skyriai ir šaulių kp.

\$17.00:

Tamošiūnas V., Detroit, MI

\$15.00:

Venys Jz., V. Vokietija

\$13.00:

Pušneraitis Ema, Chicago, IL
(Pagerbiant savo a.a. vyrą kpt. Juozą)

\$10.00:

Aidukas Ant., E. Paterson, NJ
Bortkevičius J., Woodhaven, NY
Daunys K., Toronto, Canada
Dautas VI., Willoughby HILLS, OH
Kalytis VI., Great Neck, NY
Krištaponis Edw., San Angelo, TX
Krištolaitis J., Cleveland, OH
Legeckienė Elena, Jamaica, NY
Lisauskas M., Waterbury, CT
Matukas A., Putnam, CT
Misevičius P., Toronto, Canada
Narbutas J., Dollard des Ormeaux, Can.
Narukynas J., Chicago, IL
Numgaudas V., Chicago, IL
Panavas J., Kouts, IN
Petrauskas Eug., Chicago, IL
Petrušaitis P., Racine, WI
Povilavičius I., Yonkers, NY
Raštikis St., Los Angeles, CA
Raulinaitis J., Cleveland, OH
Sereika St., V. Vokietija
Stalioraitis J., Toronto, Canada
Tallat-Kelpša F., Evergreen Park, IL
Veiveris S., V. Vokietija
Vencius Z., V. Vokietija
Vilinskas St., Windsor, CT

AUKOJO KARIUI

\$7.00:

Mingėla Vl., Sterling Hts, MI
Venclauskas K., Los Angeles, CA

\$6.00:

Rudzevičius Ben., V. Vokietija
Šarūnas Ona, Hamilton, Canada

\$5.00:

Andriukonis Vyt., Arlington, MA
Astrauskas St., Willowick, OH
Aukštaitė Marija, Downsview, Canada
A. J., Rockford, IL
Babickienė Marta, Chicago, IL
Bagdanavičius J., Hot Springs, AR
Balanda Ged., Warren, MI
Balsys Al., New York, NY
Barauskas M., Los Angeles, CA
Basiulis Br., Long Beach, CA
Budėjus S.B., Chicago, IL
Cieminis A.M., Rochester, NY
Czaplicki Lillian, Willowick, OH
Daugelavičius A., Montreal, Canada
Daugvydas K., Detroit, MI
Dubauskas V., Woodhaven, NY
Eidukevičius V., Richmond Hill, NY
Garliauskas St., Detroit, MI
Garsys Vl., Worcester, MA
Gečiauskas Myk., Manchester, CT
Gepneris J., Chicago, IL
Grabauskas A., Worcester, MA
Griaudzė A.P., Avon, MA
Griežė-Jurgelevičius St., Dorchester, MA
Ignas Monika, Cleveland, OH
Jakubonis Z., St. Catharines, Canada
Janonis F., Brockton, MA
Kaklauskas J., Cleveland, OH
Kanopa Pov., Hamilton, Canada
Karaša M., Baltimore, MD
Kazimier T., Chicago, IL
Kazlauskas V., Toronto, Canada
Kelmelis A., Toronto, Canada
Klimaitis A., Dalkeith, W. Australia
Kontrimas S., Centerville, MA
Krasauskas I., Hyannis, MA
Laukaitis A., Lemont, IL
Linkus P., Edwardsburg, MI
Lukas Alf., Detroit, MI
Malinauskas A., Chicago, IL
Matukas A., Chicago, IL
Mazilis St., Fishkill, NY
Mikoliūnas A., Cleveland, OH
Mykolaitis K., Detroit, MI
M. B., Rockford, IL
Murinas J., Detroit, MI
Narbutas B., Vista, CA

Pakalnis M., W. Union, OH
Pangonis St., Omaha, NB
Pyragius Vl., Toronto, Canada
Pocius Aug., Rockford, IL
Povilaitis M., Woodhaven, NY
Pučius M., Rochester, NY
Pundzevičius St., Great Neck, NY
Ramančionis L., Brooklyn, NY
Ramas J., Elizabeth, NJ
Rauba J., Grand Rapids, MI
Repečka M., Hamilton, Canada
Samuolis Z., Chicago, IL
Sapetka K., Waterbury, CT
Satkaukas A., Oakville, CT
Simanas J., Toronto, Canada
Sirgėdas Kazė, Richmond Hill, NY
Skeivelas J., St. Catharines, Canada
Stankauskas V., Cleveland, OH
Šaudzis Liucija, Phila., PA
Šepetyš J., Detroit, MI
Šukaitis A., Hamilton, Canada
Šviežikas K., Val Caron, Canada
Tallat-Kelpša St., Baltimore, MD
Taryris Z., Willowick, OH
Telksnys J., Great Neck, NY
Tiškevičius St., Chicago, IL
Tyla Pov., Foxboro, MA
Totilas Pr., Omaha, NB
Urbšaitis K., St. Petersburg, FL
Vaitkus Edm., Starford, CT
Vaškūnas Vyt., Brooklyn, NY
Venckūnas I., Port Orange, FL
Vitkus Myk., Surfside, FL
Vizbaras J., Boston, MA

\$4.00:

Augutis Myk., Rockford, IL

\$3.00:

Andrikonis J., Manchester, CT
Baltušis L., Chicago, IL
Grajauskas J., Cliffside, NJ
Kukarskas J., Baltimore, MD
Lekas J., Chicago, IL
Maleckas Vl., V. Vokietija

Navickas F.,
Švilpa B., S.S.
Vedeckas L., Worcester, MA

\$2.00:

Andrašūnas J., Los Angeles, CA
Balaišis K., Cleveland, OH
Balsys A., Naugatuck, CT
Balzarus L., Chicago, IL
Budzinauskas Antanina, Waterbury, CT
Bušauskas J., St. Catharines, Canada
Buškevičius Pr., Hartford, CT
Butkys Vac., Great Neck, NY
Butkūnas Sofija, St. Charles, IL
Česūnas P., V. Vokietija
Dambrauskas P., Hot Springs, AR
Gelažius A., Paterson, NJ
Janavičius P.A., So Boston, MA
Janulaitis J., Canberra, Australia
Jonušas K., Eden, Canada
Mačėnas J., Chicago, IL
Malžinskas Pov., Los Angeles, CA
Mikeliūnas D., Mich. City, IN
Miniauskas M., V. Vokietija
Musteikis A., Detroit, MI
Ramanauskas A., Manchester, CT
Rentas S., La Salle, Canada
Romanauskas Z., Hallandale, FL
Rugys A., Paterson, NJ
Senkus St., Hamilton, Canada
Skaparas Br., V. Vokietija
Šova A., Crown Point, IN
Vadišius K., Verdun, CANADA
Venckus J., Los Angeles, CA
White J.B., Avon Park, FL
Zakas St., Washington, PA
Zarauskas J., Rich. Hill, NY
Žiedas Alf., Detroit, MI

\$1.00:

Bielskis J., Rockford, IL
Klimavičius J., Farmingdale, NY
Valaitis St., Kenosha, WI

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

GEN. POVILO PLECHAVIČIAUŠ
MONOGRAFIJOS

leidimą parėmė: Balanda Pranciška,
Warren, MI — 300 dol., Girėys
Balys, Chicago, IL — 10 dol.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.